

Informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavel Vyleťal

Vypracovala:

Karina Lamačová

Brno 2016

Na této stránce bude vložen originální formulář Zadání bakalářské práce. Vystavený, podepsaný a orazítkovaný formulář Vám připraví vedoucí bakalářské práce před jejím svázáním.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole vypracovala samostatně a veškeré použité prameny jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne (18. 5. 2016)

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Pavlu Vyleťalovi za vstřícnost, pochopení a trpělivost, dále své rodině, především mamince a příteli, kteří mne vždy podporovali a díky nimž jsem se mohla věnovat studiu a psaní bakalářské práce. Poděkování patří řediteli Střední průmyslové školy v Brně, Purkyňova, příspěvková organizace, panu Ing. Antonínu Douškovi, Ph.D., za to, že mi umožnil realizaci průzkumu. V neposlední řadě děkuji i žákům Střední průmyslové školy v Brně a školnímu metodikovi prevence za cenné rady a zkušenosti z praxe.

Abstrakt

Cílem teoretické části bakalářské práce je definovat pojem primární prevence, zjistit, pro koho je cílena, jaké je její rozdělení a oblasti. Definovat pozici školního metodika prevence, charakterizovat místo jeho působení, popsat a vysvětlit náplň práce, aktivit, školního metodika prevence. Objasnit hlavní cíle, na které se školní metodik prevence zaměřuje, vymezit jeho kompetentnost. Popsat Minimálně preventivní program a jeho zaměření. Shrnout formy informovanosti žáků o školním metodikovi prevence na střední odborné škole. Metodami použitými pro zpracování teoretické části bakalářské práce je studium odborných a pedagogických zdrojů, tvorba výpisků, jejich analýza, srovnávání a syntéza. V praktické části bakalářské práce je cílem zjistit, jaká je informovanost žáků o působení, činnostech a aktivitách školního metodika prevence na dané střední odborné škole. Je použita metoda dotazování, respondenty jsou žáci 1. až 4. ročníku střední odborné školy, všech oborů. Data z dotazníku jsou zpracována a interpretována za využití popisné statistiky.

Klíčová slova

Primární prevence, školní metodik prevence, kompetence školního metodika prevence, Minimálně preventivní program, formy informovanosti

Abstract

The aim of the theoretical portion of this thesis is to define the term primary prevention, figure out the target group and to find its division and focal areas. It also sets a goal to define the position of the school prevention methodist, his or her area of expertise and describe his or her job description. It also attempts to clarify the main targets the school prevention methodist covers and to identify the key competencies and describe the programme and its focus. It also summarizes the students' awareness of this methodist on a high school. The methods used to process this thesis were a study of specific and pedagogical materials, noting down and analysis and synthesis of said notes. The practical portion is to find out the level of awareness of students regarding the school prevention methodist, his or her activities at the school. The method used to gather this data was a survey. The respondents are students of all classes at a senior high school in Brno of all fields of study. The data from the surveys are processed and interpreted using descriptive statistics.

Keywords

Primary prevention, school prevention methodist, school prevention methodist's competencies, Minimally preventive programme, levels of awareness

Obsah

1 Úvod	13
2 Cíle bakalářské práce	14
2.1 Cíle teoretické části práce.....	14
2.2 Cíle praktické části práce.....	14
3 Materiál a metodika zpracování	15
3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	15
3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	15
3.3 Průzkumné otázky.....	16
4 Současný stav řešené problematiky	17
4.1 Charakteristika prevence.....	17
4.1.2 Školská prevence.....	18
4.1.3 Oblasti školské prevence.....	19
4.2 Školní metodik prevence	22
4.2.1 Vymezení pojmu školní metodik prevence.....	22
4.2.2 Kompetentnost školního metodika prevence.....	25
4.2.3 Činnosti školního metodika prevence.....	28
4.2.4 Hlavní cíle školního metodika prevence	29
4.3 Minimální preventivní program.....	30
4.3.1 Charakteristika Minimálního preventivního programu.....	30
4.3.2 Cíle Minimálního preventivního programu.....	32
4.4 Informovanost žáků na střední odborné škole o ŠMP	32
5 Praktická část a výsledky práce	34
5.1 Oslovení respondentů.....	34
5.2 Sestavení dotazníku.....	34
5.3 Tabulkové a grafické znázornění položek a jejich vyhodnocení	35
6 Diskuze	58

<u>Obsah</u>	<u>8</u>
7 Doporučení pro pedagogickou praxi	61
7.1 Přesahy do praxe – koncept informačního plakátu o činnosti ŠMP.....	62
8 Závěr	63
9 Seznam použité literatury	65
9.1 Ukázka soupisu použité literatury.....	64
10 Přílohy	69
10.1 Seznam příloh.....	69

Seznam obrázků

Obr. 1 Pohlaví respondentů

Obr. 2 Současný ročník respondentů

Obr. 3 Znalost žáků osoby, která má funkci školního metodika prevence

Obr. 4 Představa žáků o základních činnostech školního metodika prevence

Obr. 5.1 Popis činností školního metodika prevence žáky

Obr. 5.2 Kategorie – celkem

Obr. 6 Problémy, se kterými mohou žáci obrátit na školního metodika prevence

Obr. 7 Osobní zkušenost se školním metodikem prevence

Obr. 8 Znalost žáků o realizaci primárně preventivního programu (Žena jako symbol života) školním metodikem prevence

Obr. 9 Povědomí žáků o primárně preventivním programu, který je zaměřen na rizikové chování v rodině

Obr. 10 Znalost žáků o využívání nabídky služeb školního metodika prevence

Obr. 11 Místa kde mají žáci možnost získat informace o školním metodikovi prevence

Obr. 12 Dokumenty školy, ve kterých lze najít informace o školním metodikovi prevence

Obr. 13 Uvítání žáků o větší sebezvědomí školního metodika prevence

Obr. 14 Na koho se žáci obracejí při podezření na šikanu

Obr. 15 Znalost žáků o existenci programu proti šikaně

Obr. 16 Znalost žáků o spolupráci školního metodika prevence s třídními učiteli

Obr. 17 Informovanost žáků o místě, kde mohou najít školního metodika prevence

Obr. 18 Informovanost žáků o možnosti rodičů obrátit se o pomoc na školního metodika prevence

Obr. 19 Spokojenost žáků s působením školního metodika prevence

Obr. 20 Názor žáků o potřebnosti funkce školního metodika prevence

Seznam tabulek

Tab. 1 Pohlaví respondentů

Tab. 2 Současný ročník respondentů

Tab. 3 Znalost žáků osoby, která má funkci školní metodik prevence

Tab. 4 Představa žáků o základních činnostech školního metodika prevence

Tab. 5.1 Popis činností školního metodika prevence žáky

Tab. 5.2 Kategorie celkem

Tab. 6 Problémy, se kterými se žáci mohou obrátit na školního metodika prevence

Tab. 7 Osobní zkušenost žáků s aktivitami školního metodika prevence

Tab. 8 Znalost žáků o realizaci primárně preventivního programu (Žena jako symbol života) školním metodikem prevence

Tab. 9 Povědomí žáků o vytváření primárně preventivního programu školním metodikem prevence, který je zaměřen na rizikové chování v rodině

Tab. 10 Znalost žáků o využívání nabídky služeb školního metodika prevence

Tab. 11 Místa kde mají žáci možnost získat informace o školním metodikovi prevence

Tab. 12 Dokumenty školy, ve kterých lze najít informace o školním metodikovi prevence

Tab. 13 Uvítání žáků o větší sebezprezentaci školního metodika prevence

Tab. 14 Na koho se žáci obracejí při podezření na šikanu

Tab. 15 Znalost žáků o existenci programu proti šikaně

Tab. 16 Znalost žáků o spolupráci školního metodika prevence s třídními učiteli

Tab. 17 Informovanost žáků o místě, kde mohou najít školního metodika prevence

Tab. 18 Informovanost žáků o možnosti rodičů obrátit se o pomoc na školního metodika prevence

Tab. 19 Spokojenost žáků s působením školního metodika prevence

Tab. 20 Názor žáků o potřebnosti funkce školního metodika prevence

1 Úvod

Preventivní působení na děti a mládež vychází z preventivních strategií, zajištění včasného řešení počínajících vážnějších problémů jak jednotlivců, tak skupin, a má své výchovné opodstatnění i specifickou platnost v oblasti školské prevence v ČR.

Strategie je v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání tzv. Bílá kniha, v oblasti, která se týká změny vnitřního klimatu školy, vztahu žáků a pedagogů a vytváření klíčových kompetencí pro osobní život i budoucí uplatnění mladých lidí. *„Základními nástroji, které máme k dispozici pro realizaci preventivních strategií, jsou školní vzdělávací programy, minimální preventivní programy na školách a školských zařízeních a systematické vzdělávání pedagogů v problematice prevence“* (Tyšer, 2006, s. 14).

Vedle výchovy ke zdravému životnímu stylu a poznatků právní a etické výchovy mají velký význam preventivní aktivity. Cílem je zejména zvyšování odolnosti dětí a mládeže proti negativnímu působení nabídky drog, ale také kriminality, xenofobie, rasismu, šikany, gamblerství (Juráková, Novotná, Sochůrek in Juráková et al., 2002, s. 5).

Přestože řada žáků ve svém životě naráží na různá úskalí, ve vztahu k rizikovému chování (např. šikana, návykové látky) mají řadu možností řešení v rámci školského poradenského systému, např. školního psychologa, výchovného poradce, školního speciálního pedagoga, školního metodika prevence. Často však žáci ani netuší, o koho se jedná, kdo tuto funkci zastává, na koho by se mohli obrátit. Autorka bakalářské práce jako absolventka střední odborné školy, o práci školního metodika prevence neměla žádné informace, nevěděla, v jakých oblastech působí, jakými činnostmi se zabývá.

Na základě osobních zkušeností a zkušeností (kamarádů) při zpracování tohoto tématu dospěla k názoru, že střední odborné školy nevěnují příliš velkou pozornost obeznámení žáků o problematice školního metodika prevence. I když je tato informace zveřejněna např. na webových stránkách školy, nástěnkách nebo informačních místech, nebývají údaje o školním metodikovi prevence vždy kompletní. V určitých formách sloužících k informovanosti žáků, nedochází k předávání úplných a aktuálních informací o školním metodikovi prevence na školách. Proto je důležité zjistit a zároveň podpořit jakékoli způsoby informovanosti o působení a činnostech ŠMP, a to nejen na středních odborných školách, a tím přispět k efektivnějšímu využívání školského poradenského systému. Záměrem pro vybrání tohoto tématu bylo proto, že ji autorka bakalářské práce považuje za zajímavou, aktuální

a potřebnou. Školská prevence a služby školního metodika prevence procházejí neustálým vývojem. Řada odborníků, ředitelů škol činnost školního metodika prevence podceňují a nepřikládají jí důležitost, a tak se tato funkce ne vždy setkává s úplným pochopením a plnohodnotným přijetím.

2 Cíle bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaká je informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole.

2.1 Cíle teoretické části práce

Cílem teoretické části bakalářské práce je definovat prevenci, zjistit, na koho je zaměřena, popsat její rozdělení a oblasti, definovat pozici školního metodika prevence, charakterizovat místo jeho působení, popsat a vysvětlit náplň jeho práce a jeho aktivity, formulovat jeho hlavní cíle, jeho hlavní kompetence. Objasněna bude dále problematika Minimálně preventivního programu a jeho zaměření a shrnuty formy informovanosti žáků o školním metodikovi prevence na střední odborné škole.

2.2 Cíle praktické části práce

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jaká je informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole.

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiálem pro zpracování teoretické části bakalářské práce jsou odborné publikace (monografie), odborné vědecké časopisy, sborníky, pedagogické dokumenty (Výroční zpráva školy, Školní řád), legislativní dokumenty, internetové zdroje.

Metodikou teoretické části bakalářské práce je studium odborných literárních zdrojů, tvorba výpisků a jejich analýza, srovnání a syntéza teoretických poznatků z odborných zdrojů.

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Materiálem praktické části bakalářské práce je školní pedagogický dokument Minimální preventivní program Střední průmyslové školy Brno, Purkyňova, konzultace se ŠMP, Plán práce pro výchovné poradce a školní metodiky prevence.

Stěžejní materiál praktické části bakalářské práce tvoří dotazníková šetření, jejichž respondenty byli žáci 1. až 4. ročníků všech oborů uvedené střední odborné školy ve školním roce 2015/2016.

Zvolen byl kvantitativní postup získávání dat. V průzkumném šetření je realizována metoda dotazování s využitím tištěného dotazníku.

V průzkumném šetření byly použity průzkumné otázky. Ke sběru dat byl použit konkrétní dotazník, který zjišťuje informovanost žáků na střední odborné škole o působení a činnostech školního metodika prevence. Na základě získaných informací z Metodického pokynu, Minimálně preventivního programu školy (Příloha G), Plánu práce pro výchovného poradce a školního metodika prevence (Příloha CH) a konzultací se ŠMP (Příloha C) byly sestaveny položky pro tištěný, nestandardizovaný dotazník pro žáky. Průzkumné šetření bylo realizováno dle etap výzkumu podle Gavory (2008). V první etapě průzkumu byl formulován výzkumný problém, tj. přesně jsem si stanovila, co chci zkoumat a koho chci zkoumat – konkrétně to byla informovanost žáků 1. až 4. ročníků střední odborné školy o působení a činnostech ŠMP. Poté následovala druhá etapa, informační příprava výzkumu. Gavora popisuje etapy jako: „*Studium informačních zdrojů (knih, článků, výzkumných zpráv, dizertací), ale i konzultací se zkušenějším odborníkem*“ (Gavora, 2008, s. 17). Následovala třetí etapa průzkumu, příprava výzkumných metod, byla vybrána vhodná výzkumná metoda dotazování a v rámci ní výzkumný nástroj – dotazník. Jednalo se o vlastní průzkumný nástroj. Dále následovala etapa čtvrtá, sběr a zpracování údajů. Gavora ji definuje jako, „*Konkrétní použití výzkumného nástroje v hlavním výzkumu*“. „*Údaje se registrují, zapisují, nahrávají apod., a poté se zpracují do tabulek*

a nebo grafů“ (Gavora, 2008, s. 17). Ke sběru dat jsem použila vlastní dotazník s 20 položkami, který vyplnilo celkem 70 respondentů. Sběr dat byl započat 22. března 2016 a ukončen byl 5. dubna 2016. Údaje byly zapsány a zpracovány do tabulek a grafů četností. V poslední etapě byly interpretovány údaje, jak popisuje Gavora: „*Rozebírané údaje jsou jen hrubým materiálem (jsou to slovní opisy, kódy, čísla) a je třeba jim vdechnout život*“. „*Je potřebné je vysvětlit, dát je do vztahu s dotyčným poznáním a nebo je interpreto-*

vat a uvést jejich využití v praxi“ (Gavora, 2008, s. 17). Data získaná dotazníkem mají jen podmíněnou platnost a vyžadují vždy velmi obezřetnou interpretaci, aby bylo odlišeno objektivní zjištění od subjektivních soudů (Chráška, 2007, s. 164). Každá položka byla zvláště interpretována, uvedena do vztahu a souvislostí.

3.3 Průzkumné otázky

Trnková et al., (2014) popisují, při přípravě průzkumného šetření musíme mít jasno v tom, co je naším cílem. Je třeba konkrétně pojmenovat, co chceme zjistit, proto je nutné formulovat cíl v podobě průzkumné otázky: „Dobrá výzkumná otázka pojmenovává klíčové proměnné (konstrukty), které budou sledovány, a vztahy mezi nimi“ (Trnková et al., 2014, s. 76). Trnková et al., považují za nutné, aby v bakalářské práci zaznělo výzkumné téma. Úkolem výzkumníka je hlavní výzkumnou otázku konkretizovat a výzkumný problém zúžit, a to pomocí specifických výzkumných otázek. Počet výzkumných otázek se odvíjí od rozsahu výzkumu, v případě bakalářských prací se může pohybovat mezi dvěma až pěti otázkami (Trnková et al., 2014, s. 76–77).

Velké množství žáků zaměřuje funkci školního metodika prevence s funkcí výchovného poradce.

Autorka bakalářské práce pro průzkumné šetření stanovila tři průzkumné otázky:

Velké množství žáků zaměřuje funkci školního metodika prevence s funkcí výchovného poradce.

Většina žáků umí popsat činnosti školního metodika prevence.

Využití služeb školního metodika prevence bude na střední odborné škole nízké z důvodu neúplných a neaktuálních informací. Mezi hlavní průzkumnou otázkou patří: Většina žáků umí popsat činnosti školního metodika prevence.

4 Současný stav řešené problematiky

4.1 Charakteristika prevence

Pojem prevence označuje všechna opatření směřující k předcházení a minimalizování jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Jedná se zejména o předcházení a minimalizaci různých souvisejících poruch, poškození, úrazů a také samotných projevů rozmanitých typů rizikového chování, které ohrožují společnost. Prevence může mít charakter předcházení vzniku, rozvíjení a recidivy společensky nežádoucího jevu. Prevenci rozdělujeme na tři základní stupně, a to na prevenci primární, sekundární a terciární. V současné praxi je v základní rovině rozlišena prevence primární, sekundární a terciární (Čech in Mivoský et al., 2012, s. 107).

Tyto pojmy zavedl G. Caplan ve svém díle „Principles of preventive psychiatry“ (1964). Je možné říci, že v posledních třiceti letech se prevence vyvíjí jako interdisciplinární obor, která má kořeny v klasické medicíně (Kocourková, Šafránková, 2014, s. 30).

Obecně se setkáváme s pojmem prevence nejčastěji v tzv. širším a užším pojetí. V užším pojetí vnímáme pod pojmem prevence především prevenci primární, která směřuje k bazální ochraně jednotlivce i společnosti. Jak zdůrazňuje autor Čech (2012): „V tomto smyslu za prevenci rizikového chování považujeme jakýkoli typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající jeho důsledky“ (Čech in Mivoský et al., 2012, s. 107). Ve chvíli, kdy primární prevence selhává, aktivizuje se ve vztahu k více ohroženým, zranitelným, znevýhodněným jedincům prevence sekundární, popř. terciární. Proto je důležité, aby se primární prevenci v celospolečenském kontextu věnovala co největší pozornost, měla by naplňovat podstatu imunizace, tzn. ochrany jedince i ohrožených skupin před negativními vlivy a dopady rizikového chování.

Ochrana se v tomto případě netýká izolace jedince a zabránění kontaktu s nežádoucími vlivy, ale výchovně-preventivní a intervenční práce, která se bude podílet u jedince, především u dětí a mladistvých, na formování správných postojů a potřebných znalostí a kompetencí. Díky těmto znalostem a kompetencím bude jedinec schopen žít ve společnosti, kde se rizikové jevy vyskytují, jedinec bude schopen tyto jevy rozpoznat a nenechá se jimi ohrožit. Klíčovou a zásadní roli v primární prevenci sehrávají také základní edukační činitelé, především rodina a škola, ale také např. volnočasová zařízení nebo lokální prostředí s důležitou rolí z hlediska sociálního učení prostřednictvím sociální kontroly atd. (Čech in Mivoský et al., 2012, s. 107–108). „Primárně preventivní aktivity na úrovni všeobecné prevence směřujeme co k nejširší populaci, aby podchytily, imunizovaly a pozitivně zformovaly co největší skupinu jedinců v rámci společnosti“ (Čech in Mivoský et al., 2012, s. 108).

Jak popisuje autorka Ciklová (2014), na prevenci můžeme nahlížet také jako na souhrn aktivit či soustavu opatření, které podporují pozitivní chování a předcházení negativním jevům v různých oblastech. Základním principem prevence ve školách a školských zařízeních není pouze předcházení rizikovému chování, ale i výchova ke zdravému životnímu stylu, zdravému sebevědomí a rozvíjení sociálních

kompetencí a dovedností. Pomocí preventivních aktivit se snažíme žáky učit, jak efektivně řešit konflikty a zátěžové situace. Jedním z významných systémových opatření, které by mělo s vysokou pravděpodobností zvýšit efektivnost preventivní strategie uplatňované v působnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, je realizace nově vytvořeného akreditačního a licenčního systému. V této souvislosti je v současné době kladen zvýšený důraz na efektivnější využívání financí při realizaci primárně preventivních programů. Jedině tak lze sledovat, koordinovat a hodnotit účinnost celého preventivního systému uplatňovaný v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Mezi činitele prevence řadíme pedagogicko-psychologické poradny, učitele, ředitele škol a školských zařízení, koordinátory metodické prevence, centra protidrogové pomoci, učitele pověřené protidrogovou osvětou, peer aktivisty (Ciklová, 2014, s. 8–9).

V rámci preventivních aktivit rozlišujeme: preventivní programy, peer programy, přednášky, semináře, volnočasové aktivity, výchovu ke zdravému životnímu stylu, zvyšování odborné připravenosti pedagogů, spolupráci s rodiči, získávání mládeže k pozitivnímu sebeuvědomování. Preventivní strategie dělíme na: vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků, systémový dohled pedagogických pracovníků nad dětmi, osvojení norem mezilidských vztahů založených na demokratickém principu a také monitorování vztahů mezi žáky – „*klima třídy, klima školy*“ (Sixta, Traxler, Burdová, 2012, s. 7).

Vedle výchovy ke zdravému životnímu stylu a poznatků právní a etické výchovy je cílem preventivních aktivit zejména zvyšování odolnosti dětí a mládeže proti negativnímu působení nabídky drog, ale také kriminality, xenofobie, rasismu, šikany, gamblerství atd. Juráková, Novotná, Sochůrek in Juráková et al., (2002, s. 5) popisují prioritní úkoly, které jsou zaměřeny na uplatňování modifikovaných preventivních strategií především ve vztahu k výchovně problémovým jedincům a jinak rizikovým skupinám dětí a mládeže, na zvýšení účinnosti pedagogicko-psychologického poradenství, prohlubování spolupráce s rodiči dětí a mladistvých, vypracování funkčního hodnocení účinnosti uplatňovaných preventivních aktivit (Juráková, Novotná, Sochůrek in Juráková et al., 2002, s. 5).

4.1.2 Školská prevence

Školskou primární prevencí (angl. Primary school preventiv) v současném pojetí rozumíme jako Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí mládeže na období 2013–2018 Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále Národní strategie, všechna opatření směřující k předcházení a minimalizaci jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Autoři Neumannová in Večerka et al., (2013, s. 20) popisují definici primární školské prevence, v rámci níž se vyděluje typ výchovný, vzdělávací, sociální a dále jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování. Zamezuje další progresi, zmírňuje již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhá řešit jeho důsledky (Neumannová in Večerka et al., 2013, s. 20). Dodnes není zřetelně popsána hranice mezi tím, co je definováno pod tzv. školskou prevencí, sociální a prevencí kriminality. Všechny tři se vzájemně překrývají a často také prolínají. Je proto zásadní si uvědomit, že primární prevence rizikového chování má mezioborovou povahu (Miovský et al., 2010, s. 13). Školskou prevencí můžeme rozdělit na nespécifickou – obecnou (zdravé využití volného času) a specifikou, zaměřenou na určitý projev rizikového chování. Realizace školské prevence probíhá prostřednictvím minimálně preven-

tivních programů, které jsou součástí školního vzdělávacího plánu. Obvykle je tato problematika začleněna do osnov a výuky jednotlivých předmětů (Neumannová in Večerka et al., 2013, s. 20).

Školská prevence bývá začleněna v pedagogických dokumentech školy, jako jsou např. Výroční zpráva školy, Organizační řád, Školní řád, Plán práce apod. V konkrétní Výroční zprávě školy, kde bylo realizováno průzkumné šetření, je školská prevence uvedena v podobě kapitoly Prevence rizikového chování a poradenské služby; jsou zde konkretizována jména osob realizujících prevenci na škole, jejich působení a standardní činnosti. Např. výchovná poradkyně se zabývá problematikou omluvené a neomluvené absence, integrovaných studentů, komunikace s třídními učiteli a studenty, komunikace s předsedy předmětových komisí, spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče. Školní metodik prevence se zaměřuje na oblasti problematiky závislosti a šikany, školní speciální pedagog se orientuje na poruchy učení, studijní problematiku v souvislosti s poruchami učení a práci se zdravotně postiženými žáky. V kapitole Prevence rizikového chování jsou uvedeny preventivní akce, např. návštěva muzea, která má žáky seznámit s problematikou rasismu a xenofobie nebo také školní preventivní akce zaměřená na problematiku marihuany (Výroční zpráva školy, 2014, s. 56, Příloha D). V Organizačním řádu školy je uvedena podkapitola Školní metodik prevence, kde je naznačena funkce školního metodika prevence, kdo ji vykonává a s jakými osobami školní metodik prevence ve škole spolupracuje (Organizační řád, 2015, s. 11, Příloha E).

Další kapitolou školního řádu, poměrně detailně popsanou, jsou Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před rizikovými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí § 30 zákona č. 561/2004 (školského zákona). Je věnována různým oblastem, např. předcházení úrazům, prevenci rizikovým jevům, prevenci a řešení šikany, prevenci šíření infekčních onemocnění, zákazu vnášení látek (např. omamné látky, alkohol) do budovy školy. Konkrétně je zde popsáno řešení situace u žáků, u nichž je zřejmé, že požíli návykovou látku, a sankce, které jsou z toho vyvozeny. Také jsou zde uvedeny projevy šikanování mezi žáky, např. násilí, omezování osobní svobody, ponižování apod., dále postihy žáků, kteří se dopouštějí šikany na jiné osobě (Školní řád, 2015, s. 10–12, Příloha F).

4.1.3 Oblasti školské prevence

Dokumenty Ministerstva školství (např. MŠMT 2010 a další) rozlišují velké množství typů rizikového chování a také oblastí prevence, na které se zaměřuje školská prevence. Proto byla provedena klasifikace pomáhající snadněji kategorizovat různé typy rizikového chování, a to především pro didaktické účely, následně byla promítnuta také do Standardů kvality programů prevence. Jak uvádí Čech in Miovský et al., (2012, s. 109), tyto dokumenty člení rizikové chování do celkem 9 skupin. V nejužším pojetí řadíme do základních typů rizikového chování záškoláctví, šikanu a extrémní projevy agrese, extrémní rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, rasismus a xenofobii, negativní působení sekt, sexuálně rizikové chování, závislostní chování. V širším pojetí k těmto sedmi oblastem řadíme další dva okruhy, které se z hlediska výskytu v populaci začínají stávat velkými ohnisky pro preventivní práci, nelze je však jednoznačně zahrnout do konceptu rizikového chování. Jsou to okruhy poruch a problémů spojených se syndromem týrané-

ho a zanedbávaného dítěte a dále spektrum poruch příjmu potravy (Čech in Miovský et al., 2012, s. 109).

Záškoláctví

Záškoláctví (chození za školu) lze definovat jako neomluvenou nepřítomnost žáka ve škole. Jedná se o přestupek žáka, který úmyslně zanedbává školní docházku. Záškoláctví je chápáno jako porušení školního řádu, zároveň však jde též o provinění proti školskému zákonu (č. 561/2004 Sb., v aktuálním znění), který obsahuje ustanovení o povinnosti školní docházky. Miovský et al., se zabývají problematikou prevence záškoláctví, kterou definují jako součást školního řádu, školní docházky a evidencí třídního učitele. V případě podezření na záškoláctví se učitel obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán. Prevence záškoláctví založená na omlouvání nepřítomnosti žáků a řešení nepřítomnosti neomluvené absence a také postup zúčastněných subjektů je ošetřen Metodickým pokynem MŠMT sloužící, „*K jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví*“ (Miovský et al., 2012, s. 51).

Šikana

Ciklová (2014) uvádí poznatky z výzkumu, že v ČR se setkává se šikanou až 40 % školáků. Velkým problémem v praxi je řada neodborných zásahů při řešení šikany. Příčinou této skutečnosti je nedostatečná příprava pedagogů i ostatních odborníků při práci s třídním kolektivem, kteří umí řešit pokročilou šikanu, je jen velmi málo. Mezi projevy šikany řadíme posměšné poznámky na adresu žáka, rány, kopání, nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či nucení spoluúčasti na nich. Žák má poškozený nebo znečištěný oděv, začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole (Ciklová, 2014, s. 63–64). Šikana představuje mnoho různých typů chování od škádlení nebo úmyslného vyčlenění jedince ze společenského setkání, přes jeho ignoraci až po vážné útoky a zneužívání (Máchová et al., 2005, s. 5).

Autorka bakalářské práce uvádí příklad z praxe. Školní metodik prevence, který působí na střední odborné škole, v níž bylo realizováno průzkumné šetření, vypracovává a realizuje program proti šikanování, jehož cílem je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí a zaměřit se na vytváření dobrých vztahů v třídních kolektivech ještě před vznikem šikanování. Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy, činnost koordinuje školní metodik prevence školy. Mezi postupy řešení šikanování řadí školní metodik prevence odhalení šikany, které bývá obtížné, neboť zde hraje roli strach obětí i pachatelů, a dále metody vyšetřování šikany. Pro vyšetřování počáteční šikany školní metodik prevence doporučuje následující strategii: rozhovor s těmi, kdo na šikanu upozornili, a s oběťmi, vyhledání vhodných svědků, individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikdy konfrontace oběti a agresora), zajištění ochrany obětem, rozhovor s agresorem. Pro vyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou, jako je např. výbuch skupinového násilí vůči oběti, doporučuje školní metodik prevence překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchranu oběti a domluvu pedagogických pracovníků na spolupráci a dalším postupu vyšetřování. Mezi další strategie patří zabránit domluvě agresorů, pokračující pomoc a podpora oběti, nahlášení policii, vlastní vyšetřování. Výchovná opatření, která navrhu-

je škola, jsou: pracovat dále s agresorem, zprostředkovat mu odbornou pomoc. Pro potrestání agresorů lze užít běžná výchovná opatření, jakými jsou např. důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněné vyloučení, vyloučení ze studia, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy, popř. ředitel školy podává návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou (Program proti šikaně, 2015, s. 1-2, Příloha H).

Vandalismus

Vandalismus je rizikový jev, charakterizující se logicky nezdůvodnitelným ničným různých věcných hodnot, obvykle pro radost z ničení. Jde o jev typický pro adolescentní chlapce, dívky se na vandalismu podílejí zcela výjimečně. Nejčastější motivací vandalismu je radost zničení, seberealizace, získání pozice či obdivu party (Sochůrek in Juráková et al., 2002, s. 14). Vhodným řešením je nechat viníky škodu uhradit, aby pochopili, že jsou za své jednání zodpovědní (Vágnerová, 2011, s. 47).

Xenofobie

Autoři popisují problematiku xenofobie, která se obecně používá k označení mezilidské nesnášenlivosti a předsudků vůči lidem z jiné země či při nedostatku úcty k jejich tradicím odlišné kultuře (Hurníková, Szurman, 2011, s. 20). Preventivní program, který může realizovat školní metodik prevence v této problematice, je např. program „*J sme lidé jedné země*“. Jak popisují Tollarová et al., pro efektivitu preventivního programu je důležité, aby školní metodik prevence realizoval program ve školní třídě, tedy ve věkově homogenní skupině žáků, která se dlouhodobě a pravidelně setkává v totožném složení. Hlavním záměrem programu je upevňování a posilování pozitivního postoje žáků k multikulturní společnosti, otevření prostoru pro uvědomění si předsudků a vyjádření obav plynoucích z migrace či odlišností ve společnosti a přispění k eliminaci pocitů a projevů xenofobie. Mezi dílčí cíle, které si školní metodik prevence klade v tomto programu, jsou např. vytvoření prostoru pro setkávání žáků s migranty pro předávání jejich osobních zkušeností o zemích původu, o kulturních odlišnostech v podmínkách v ČR. Mezi další cíle programu patří zvýšení informovanosti žáků o sociálně-právním postavení migrantů v ČR a o zemích původu těchto migrantů (Tollarová et al., 2013, s. 10–11).

Sexuální rizikové chování

Sexuální rizikové chování považujeme za soubor behaviorálních projevů doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik. Může se při tom jednat o populaci frekventovaných fenoménů, např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, výrazně promiskuitní chování, rizikové sexuální praktiky např. v nevhodných hygienických podmínkách atd. Podle Miovský et al., sem řadíme také různé nové trendy, jakými jsou např. zveřejňování intimních fotografií na sociálních sítích či jejich zasílání mobilním telefonem, eventuálně nahrávání na video se zvýšeným rizikem zneužití takových materiálů (Miovský et al., 2012, s. 64).

Návykové látky

Užívání návykových látek považujeme za rizikové chování, na kterém se podílí řada různých faktorů. Definování rizikových faktorů pomáhá najít vhodné a efektivní intervence a předcházet hlubším negativním dopadům, které ovlivňují rozvoj osobnosti a uplatnění mladého člověka v životě. V ČR existuje pouze omezené množství výzkumů (výsledků), již by nabízely tzv. „tvrdá data“, potvrzující, že změny ve vztahu k užívání návykových látek lze přímo připsat určitému typu preventivních intervencí. Mezi typy rizikového chování v souvislosti s návykovými látkami řadíme např. požívání alkoholu, tabáku, marihuany apod. Při dlouhodobější užívání marihuany může u některých osob dojít k psychickým problémům (např. deprese, úzkost, panika). „*Mariuhana bývá u mladých lidí nejčastěji zneužívanou nelegální drogou*“ (MŠMT ČR, 2010a, s. 2). Vyskytují se i případy užívání drog např. marihuany v prostorách škol, šaten, toalet apod. Prevence návykových látek začíná tím, že pedagogové školy mají přehled o chování žáků ve třídě, o jejich nepřítomnosti ve škole a také o tom, kam si žáci ukládají své věci v šatně nebo ve skříňce. Cílem školy není žáky pronásledovat a usvědčovat je, ale chránit je před těmi, kdo pravidla porušují. (Zápis z porady třídních učitelů, 2015, s. 1, Příloha J).

4.2 Školní metodik prevence

4.2.1 Vymezení pojmu školní metodik prevence

Školní metodik prevence působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu s výchovným poradcem, případně školním psychologem, školním speciálním pedagogem a konzultačním týmem sestaveným z vybraných z pedagogů školy (Novotný, Pšeničková, 2012). Školní metodik prevence se v českých školách objevil ve druhé polovině devadesátých let 20. století. Od té doby jeho práce prošla značnou proměnou. Na počátku byl označován jako protidrogový preventista a velmi často jeho práci současně vykonával školní výchovný poradce. Po roce 2000 se rozsah činnosti ŠMP začal rozšiřovat a předmětem jeho práce se stala nejen protidrogová prevence, ale též prevence rizikového chování v širším pojetí.

S uvedenou změnou bylo školám doporučeno, aby se od sebe výkon činností výchovného poradce a školního metodika prevence oddělil, aby je vykonávali dva učitelé, kteří budou úzce spolupracovat (Knotová, 2014, s. 51).

Školní metodik prevence je jmenován ředitelem školy, kterému se zodpovídá za výkon této své funkce (Jurkovičová, Regec, 2013, s. 45). Trojanová uvádí, jaké jsou vhodné způsoby efektivního výběru školního metodika prevence: „*Při výběru školního metodika prevence je ideální spolupráce ředitele školy minimálně se zástupcem, popř. s výchovným poradcem, oživení si činnosti navrhovaných osob, nástin jeho budoucího působení...*“. Univerzální návod na výběr neexistuje, důraz se musí klást na celkovou situaci ve škole, a to nejen z hlediska žáků, ale také s přihlédnutím k jednotlivým osobnostem pedagogického sboru. Při jmenování školního metodika prevence do funkce je nutné mít jmenovací dokument podepsaný ředitelem školy. Jmenování do funkce je třeba zveřejnit, ideálním řešením je úvodní pedagogická rada, kde ředitel školy seznámí pedagogické pracovníky

se jmenováním nového ŠMP a zároveň uvede činnosti, které bude mít tento pedagog ve své kompetenci (Trojánová, 2015, s. 14). Podle názoru nejednoho ředitele nejrůznějších typů škol jsou snahy o jmenování ŠMP do funkce nepotřebné. Spurný (2011) popisuje, s čím se nejčastěji setkává v rámci přednášek pro školní metodiky prevence. Při dotazování účastníků, jak se ke svému zařazení dostali, je řada odpovědí obdobná a dá se shrnout přibližně takto: „*U nás to v podstatě nikdo nechtěl dělat, ani pan ředitel tomu není moc nakloněn, a tak jsem to dostal příkazem. Bylo mi řečeno, abych se v tom rychle zorientoval. A současně jsem byl poslán na toto vzdělávání, protože je to prý nutné*“ (Spurný, 2011, s. 10).

Spurný dále popisuje, že často vnímá nadřízeně vnucenou funkci školního metodika prevence. U některých ředitelů škol se setkáváme i s tím, že je funkce školního metodika prevence vůbec nezajímá, spíš je jim tato skutečnost na obtíž a jsou rozhořčeni, že se do této problematiky musí zapojovat; tvrdí, že konkrétně na jejich škole je tato funkce zcela zbytečná, představuje pouze nucenou funkci pracovníka, peníze a práci navíc. Přitom řada škol neprovede cílený screening či jakékoliv jiné měřitelné a vyhodnotitelné šetření v oblasti potencionálního výskytu rizikového chování žáků a studentů. Od zjištění problému a otevřeného pohledu na věc však řadu statutárních zástupců škol dle názoru Spurného chrání pouze jejich nečinnost v této oblasti (Spurný, 2011, s. 10).

Standardní náplň práce školního metodika prevence tvoří dle vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, činnosti, které si může škola rozšířit a upravit podle svých představ. Školní metodik prevence spolu s výchovným poradcem tvoří poradenský tým každé základní a mnoha středních škol. Školní metodik prevence jako pedagog odborně připravený pro výchovné poradenství v oblasti školské prevence věnuje zvláštní pozornost primární prevenci a sledování chování dětí a mládeže z hlediska pedagogické, psychologické a sociální normy. Zjišťuje negativní jevy, poruchy a jejich napravování. Vychází ze zajištění včasného řešení počínajících vážnějších problémů jednotlivců i skupin a má svou výchovně obecnou i specifickou platnost v oblasti školské prevence. Školní metodik prevence se zaměřuje na práci s výchovně problémovými dětmi, na spolupráci s rodinou, především formou poradenství, a na spolupráci s dalšími institucemi v oblasti šíření výchovných a prevenčních postupů. Orientuje se na práci s problémovými dětmi, na spolupráci s pracovníky školy při řešení otázek a postupů výchovné práce, na spolupráci s Policií ČR, městskou policií, městským úřadem, obecním úřadem atd. (Tyšer, 2006, s. 7). Každý školní metodik prevence má k dispozici metodické vedení a supervizi v podobě metodika prevence a dále krajského školského koordinátora prevence, kteří doplňují systém poskytování poradenství v této oblasti.

Všechny uvedené profesní složky spadají pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (Jurkovičová, Regec, 2013, s. 47).

Autorka Hokeová (2011, s. 12) zdůrazňuje, že je podstatné si uvědomit, že každý ŠMP je zároveň pedagogem: „*Pedagog je jeho hlavní povolání, které vystudoval a v době studia tak, jak je nastaveno na našich pedagogických fakultách – pravděpodobně ani netušil, že ho nějaká tato funkce může potkat, že vůbec existuje*“ (Hokeová, 2011, s. 12). I v praxi výukového procesu je pak samozřejmě i nadále hlavně pedagogem a funkce školního metodika prevence je nadstavbová. Někteří tuto nadstavbu přijmou s radostí a výhledem dalšího rozvoje, seberealizace a možnosti vzdělávání, jiní jako nutnost. Bohužel se v praxi setkáváme s mnoha demotivovanými ŠMP. Původem je jeho nedostatečná informovanost, která je celkem standardní. Příčin je několik. Školní metodici prevence se ve své

specializaci začínají vzdělávat ve většině případů až poté, co do funkce nastoupí. Minimálně rok, někdy i více, tedy fungují bez specializačního vzdělání, někteří si je ani časem nedoplní. Základní problém plyne z nedostatečné znalosti základních legislativních dokumentů a z nich plynoucí náplně práce. Většina ŠMP je v nesnadné pozici, kdy za prevenci na škole sami zodpovídají a kdy je zejména na nich, jak bude prevence na škole fungovat. Nejlépe sami by pak měli tento systém ještě sami realizovat a vyhodnotit. Podstata působení školního metodika prevence, který má být koordinátorem, informátorem a poradcem, se zde tedy totálně vytrácí. Přetížení z této odpovědnosti je samozřejmě dlouhodobě vyčerpávající. Další příčinou demotivace či „vyhoření“ u školních metodiků prevence je, že často nedokážou udržet hranice svých kompetencí. Aby vyhověl svému nadřízenému, aby se neshodil v očích kolegů, anebo aby dosáhl lepšího ohodnocení, nabírá na svá bedra povinnosti, které do jeho kompetencí vůbec nepatří. Často pak supljuje činnosti za výchovné poradce, třídní učitele i za vedení školy. Problém může vyvolat také zásadní diskrepance (nesoulad) mezi tím, co od této funkce ŠMP očekával, a tím, jaká je realita. Většina ŠMP se funkce ujímá s tím, že očekávají spolupráci kolegů i žáků a pochopitelně i ocenění své práce, vstřícný přístup okolí, podporu v činnostech, nápadech, ochotu pomoci při jejich realizaci. Realita však bývá jiná. Vedení školy často ukončí svůj vklad předáním odpovědnosti a dále se nezapojuje, ostatní kolegové nechtějí spolupracovat, protože by to znamenalo práci navíc (Heokeová, 2011, s. 12–13).

ŠMP bývá stejně jako každý jiný pedagogický pracovník závislý zejména na psychologické odměně, tedy na pochvale od kolegů, vedení, žáků, studentů. Finančně je ohodnocen standardně málo nebo vůbec, jeho odměna se pohybuje v rozmezí 1 000 až 2 000 Kč (Hokeová, 2011, s. 12–13).

Škola musí zajistit pro práci školního metodika prevence potřebné provozní podmínky. K nim patří důstojné prostředí pro konzultace školního metodika prevence s žáky a jejich rodiče a také pomůcky nezbytné pro výkon činností (Slavíková, Zapletalová in Miovský et al., 2010, s. 82). Školní metodik prevence by měl mít stanovené konzultační hodiny, optimálně 1 až 2 hodiny týdně (Majinato, 2015). Pracovní školního metodika prevence musí umožnit také vedení evidence a dokumentace o žácích, se kterými školní metodik pracuje, v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Školní metodici prevence zpracovávají v souvislosti s výkonem své činnosti důvěrné a často i citlivé údaje o žácích, případně i o jejich rodičích. Úroveň služeb má ve školách obecně různou kvalitu a je samozřejmé, že též kvalita práce, úroveň odborné přípravy, motivace a nasazení školního metodika prevence jsou v praxi různé (Slavíková, Zapletalová in Miovský et al., 2010, s. 82).

Kumulování rolí, třídní učitel, školní metodik prevence, omezený časový prostor pro vykonávání náplně práce školního metodika prevence, nedostatečná podpora ze strany nadřízených pracovníků a neochota ke spolupráci ze strany ostatních pedagogů – to jsou nejčastější překážky, s nimiž se školní metodik prevence musí neustále potýkat. I aktivní a velmi iniciativní ŠMP může velmi rychle ztrácet energii a ustupovat do bezpečí splnění základních formalit. Aby se formální funkce stala systematickou, plánovanou a efektivní koordinační činností, je nutné tento proces podpořit dostatečnou motivací, průběžnou kontrolou a adekvátním ohodnocením nejen ze strany přímých nadřízených. Důležité je upevnění a jasná formulace práv a povinností školního metodika prevence v legislativě (Tomanová et al., 2012, s. 10–11).

4.2.2 Kompetentnost školního metodika prevence

Proto, aby byl učitel dostatečně kompetentní pro výkon funkce ŠMP, je nutné doplnění studia, které je vymezené vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisí a kariérním systémem pedagogických pracovníků (Knotová, 2014, s. 51). Podle MŠMT ČR je k výkonu funkce nutné systémové studium v rozsahu minimálně 250 hodin.

V současnosti poměrně velké množství akreditovaného studia nabízí např. Masarykova univerzita v Brně (v rámci oboru Výchova ke zdraví) a další vzdělávací subjekty, občanská sdružení Život bez závislostí nebo Audendo nabízejí akreditovaný sebezkušenostní výcvik pro ŠMP pod názvem Komplexní výcvik preventistů. Sebezkušenostní výcvik připravuje vzdělané, prakticky vycvičené a zdatné ŠMP. Je možné využít i dvouletý výcvik v rozsahu 250 hodin a pětiletý výcvik v rozsahu 600 hodin (Tyšer, 2006, s. 8). Po úspěšném ukončení získává absolvent osvědčení pro výkon profese školního metodika prevence (Jurkovičová, Regec, 2013, s. 47).

Budínská (2015) popisuje oblasti, v nichž se budoucí ŠMP vzdělávají:

- a) koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií ve vztahu k ŠMP;
- b) tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů;
- c) prevence rizikového chování;
- d) specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy;
- e) specializovaná činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie;
- f) specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.

Na osobu školního metodika prevence jsou vzhledem k problémům, kterými se zabývá, kladeny vysoké nároky (Budínská, 2015, s. 4).

Názory na to, jaký by měl školní metodik prevence být, jsou různé, někteří ředitelé školy se přiklánějí k volbě zkušenějšího, staršího, přísnějšího, jiní upřednostňují mladšího, chápavějšího a akčnějšího (Trojanová, 2015, s. 14). Jak uvádí ve své problematice Spurný: „Školní metodik prevence by určitě neměl být pedagogickým pracovníkem začátečníkem. Ale velmi často jím je!“ Školní metodik prevence by měl mít zájem o tuto práci a osobní i odborné předpoklady pro její vykonávání. Musí mít minimálně dva roky pedagogické praxe, měl by mít důvěru dětí a přirozenou autoritu u kolegů. Měl by být schopný dále na sobě pracovat, vzdělávat se a věnovat své funkci dostatek času (Spurný, 2011, s. 10). Středem jeho zájmu je věnovat pozornost prevenci a sledování chování dětí a mládeže, zjišťování negativních jevů a poruch a jejich napravování. Školní metodik prevence musí seznámit ředitele školy s Minimálním preventivním programem školy a získat ho pro jeho realizaci, tj. dokázat dlouhodobost, komplexnost, východiska a cíle programu. Musí si vybudovat pozici „já jsem odborník na prevenci“ (Tyšer, 2006, s. 10).

Ciklová (2011) popisuje edukační prostředí a podmínky, kterými by měl disponovat ŠMP.

Důležité je, aby ŠMP zajistil základní finanční a materiální zabezpečení programu (místnost, dostatečnou hodinovou dotaci apod.), aby připravil prostor v jednotlivých vyučovacích předmětech i v celkovém působení školy.

Je vhodné, aby měl připravené tematické bloky s žáky, zásobníky her, vhodné místo pro realizaci aktivit, k dispozici vhodné materiálové zajištění k navození důvěrné atmosféry, stanovené konzultační hodiny pro setkání žáků s preventistou.

Dle možností by měl mít připraveny volnočasové aktivity, víkendové a prázdninové akce a využívat možností peer programu.

Školní metodik prevence by měl vytvořit knihovnu, videotéku a fonotéku pro potřeby preventistů a ostatních pedagogů, zařídit stálý informační panel, kde budou zpřístupněny důležité informace pro žáky a rodiče v odpovídající a přitažlivé formě, uspořádat aktivity pro rodiče.

Měl by informovat Radu školy a Sdružení přátel školy a získat jejich podporu, příp. finanční pomoc, informovat rodiče o záměrech a způsobech realizace programu, nejlépe na třídních schůzkách, případně prostřednictvím místního tisku, a získat je pro účast na realizaci. Jak uvádí Ciklová (2011), důležitá je spolupráce ŠMP s pedagogicko-psychologickou poradnou, s nízkoprahovými zařízeními, s oddělením péče o rodinu a dítě, s oddělením sociální prevence, s okresním protidrogovým koordinátorem apod.

(Ciklová, 2011, s. 5–6).

Školní metodik prevence by měl být vybaven informacemi o dětském vývoji, především proto, že v rámci prevence přichází s žáky a studenty do přímé interakce. Osobnost metodika by měla být taková, která jedná s vědomím důsledků svých činů a kontroluje svou činnost svým svědomím. Školní metodik prevence by měl mít velmi dobré komunikační schopnosti, musí umět vnímat a rozumět slovním spojením a smyslům mluvy druhých lidí. Komunikace by měla být přizpůsobena věku cílové skupiny. Je chybné se domnívat, že pokud bude s žáky hovořeno odborným jazykem, budou školního metodika prevence více přijímat. V přímé práci se vyplácí sledovat jazyk současné generace, znát „moderní“ slovní spojení vyjadřující určité skutečnosti. Důležitá je schopnost hovořit a především zvládnout i nepříjemné situace. Schopností, kterou by měl školní metodik prevence disponovat, je empatie. Veselost, žertování, schopnost vtipu, legrace je podstatným předpokladem pro práci s žáky, humor přináší dobrou náladu, sblíží lidi a podporuje vztahy na pracovišti. Humor při práci pedagoga je někdy považován za neodbornost, nebývá vždy vítán. *„Nejsem tady od toho, abych vtipkovala, mým úkolem je žáky naučit.“* Jak píše Svobodová: *„Školní metodik prevence by se neměl humoru bát, měl by si uvědomit, že veselost mu může výrazně pomoci dostat se k žákům blíž“* (Svobodová, 2012, s. 10). Otevřenost je schopnost přijímat názory, reagovat na témata aktuální pro žáky, přizpůsobovat se potřebám žáků či třídy jako celku. Opravdovost je schopnost být před žáky sám sebou, mít své názory a stát si za nimi, nebát se hovořit také za sebe. Důležitou složkou osobnosti by také měla být integrita osobnosti školního metodika prevence, tím se rozumí, že školní metodik prevence je pro žáka oporou, stabilní a vnitřně vyrovnanou osobou, což mu umožňuje nepromítat své profesní a osobní problémy do práce. Autorita představuje osobnost, která je přijímána a uznávána. Zahrnuje jak odbornou stránku, která je respektována, tak i stránku osobnostní, která vyjadřuje jedinečnost autority. Školní metodik prevence by měl být žáky přijímán a akceptován. Žáci by ho měli uznávat jako člověka na svém místě. Zásadní je osobní zájem a osobní angažovanost školního metodika prevence, který by měl vnímat důležitost a vážnost své pozice, nechápat ji jen jako nutnou administrativu. A jakkoliv to zní obyčejně a jednoduše, každý pedagog, tedy i ŠMP musí mít rád děti.

Školní metodik prevence musí být otužilý ve smyslu odolnosti vůči riziku či nepříjemnostem, předpokládá se, že bude sebevědomou osobností, která se smířila a vyrovnala sama se sebou. Školní metodik prevence by neměl řešit problémy za žáky, měl by je pouze doprovázet na cestě nápravy, jedině tak jim může

zpřístupnit prostor pro získávání zkušeností. Pro dítě je životně přínosnější, aby mu bylo umožněno poradit si samo. V první řadě by měl školní metodik prevence využívat svou osobnost, protože to je to, co žáci potřebují nejvíce. Obyčejný „sel-ský“ rozum může nemálo pomoci k nápravě či vyřešení nežádoucího jednání žáků, jen nejde o pomůcku nijak odbornou, naopak, obtížně odborně pojmenovatelnou. Profesionální limity se rozumí schopnost pohlídat, co je ještě v kompetenci školního metodika prevence a co by již mělo být předáno k řešení jiným organizacím či odborným pracovištím. Odbornost spočívá mimo jiné v umění rozeznat, co mohou v rámci své profese nabídnout a co již náleží profesím jiným. Jak zdůrazňuje Svobodová (2012), osobní limity představují míru osobní angažovanosti při řešení problémových situací žáků. V této souvislosti je nejčastěji probíráno předávání osobních telefonních čísel a e-mailových adres žákům pro případ, že by školního metodika prevence žák potřeboval, a to v kteroukoliv denní dobu.

Pro zajímavost autorka bakalářské práce uvádí případ, školní metodičky prevence, která právě tyto limity překročila v největší možné míře. Žáci jí volali domů i o půlnoci, psali jí srdceryvné e-maily, vyhledávali ji doma. Školní metodička prevence svoji osobní odpovědnost nechala zajít za hranice svých kompetencí a stálo ji to ztrátu manželství, práce (funkce školního metodika prevence). V současné době tato žena ukončuje protialkoholní léčbu na psychiatrické klinice. Osobní limity představují hranici, kdy končí profesní život a začíná život osobní, do kterého problémy žáků nepatří (Svobodová, 2012, s. 10–12).

S otázkami souvisejícími s etickou odpovědností se ŠMP setkává v každodenní praxi, např. při rozhodování o svých možnostech, o postupech péče o žáky, při vymezování míry vlastní zodpovědnosti a povinností vůči žákům, při diskusích s učiteli, s řediteli škol apod. Osobním východiskem profesně etického přístupu každého odborníka v pomáhající profesi je vědomí zodpovědnosti za vlastní zásahy a doporučení, zodpovědnosti za důsledky vlastních odborných rozhodnutí. Školní metodik prevence se snaží získat důvěru žáků a jejich rodičů ve své schopnosti a úsudky. „Žáci a rodiče zase na oplátku očekávají tu nejvyšší kvalitu poskytované péče“. „Etické kodexy mají pomoci tyto vzájemné vztahy ujasnit a rozvíjet“ (Slavíková in Martanová et al., 2007, s. 19).

Pro práci školního metodika prevence je důležité dodržovat zásadu o prospěchu klienta, to znamená, že pracuje-li s nějakým žákem, respektují se jeho rodiče, nadřazuje tím jejich zájem či prospěch nad zájmy a prospěch školy, ve které je zaměstnán. Se zásadou o prospěchu klienta souvisí často uváděná povinnost uvědomit si nejen před započítím práce s žákem, zda mu mohou pomoci, či ne. V tom případě je třeba nabídnout pomoc při vyhledání jiných odborníků. Péče o sebe (self interest) se v některých kodexech uvádí jako samostatný princip. Patří sem sebevzdělávání, a to jak ve smyslu učení se nějakým novým znalostem a dovednostem, tak i ve smyslu sebezdokonalování. Další etickou zásadou, kterou musí školní metodik prevence dodržovat, je nakládání se získanými informacemi o žácích a jejich rodinných poměrech – takové údaje může školní metodik prevence poskytnout druhé osobě pouze se souhlasem žáka, příp. jeho zákonného zástupce. Chce-li pak školní metodik prevence informace o situaci žáka použít v publikacích, přednáškách apod., získá k tomu buď předem potřebný souhlas, nebo dostatečně skryje všechny informace, které by mohly naznačit totožnost žáka. Další povinností ŠMP

je sdělit žákovi a též jeho zákonnému zástupci přiměřenou formou veškeré své závěry (Slavíková in Martanová et al., 2007, s. 19–20).

4.2.3 Činnosti školního metodika prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence, jsou dle Tyšera (2006, s. 10) metodické a koordinační, 2) informační, 3) poradenské.

K metodickým a koordinačním činnostem patří:

1. koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy; koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví; závislosti, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalšího rizikového chování;
2. metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.);
3. koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků-cizinců, prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti;
4. koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevenci rizikového chování;
5. kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování;
6. shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů;
7. vedení písemných záznamů umožňující doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti:

1. zajišťování a vedení odborných informací o problematice rizikového chování, nabídkách preventivních programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy;
2. prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností;
3. vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikových jevů (střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, nestátní organizace, působící v oblasti prevence, centra krizové intervence, orgány sociální péče, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti:

1. vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování, poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli);

2. spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd;

3. příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními (Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, 2005, s. 500–501);

4. v případě individuální práce spolupráce s rodiči a zpravidla doporučení návštěvy žáka v pedagogicko-psychologické poradně či středisku výchovné péče (Valentová et al., 2013, s. 104);

školní metodik prevence je důležitým členem poradenského týmu, ideální je, pokud může úzce spolupracovat se školním psychologem, a to především na zlepšování klimatu ve třídách, v prevenci šikany (Kendíková, Vosmik, 2013, s. 26);

5. v práci s žáky s výukovými a výchovnými problémy pomoc třídním učitelům při vyhledávání a sledování problémových žáků, při shromažďování podkladů pro psychologické a speciální pedagogické vyšetření;

školní metodik prevence věnuje zvýšenou pozornost žákům s problémovým a rizikovým chováním, podílí se na zpracování individuálního plánu a další dokumentace pro integraci žáků problémových (sociálně obtížně adaptabilní) i žáků pocházejících ze složitějších rodinných podmínek;

6. ve specifických oblastech spolupráce s třídními učiteli, sledování žáků nadaných a talentovaných, návrhy na další péči o tyto žáky;

pomoc při řešení konfliktních situací ve škole (rodiče – učitel, učitel – žák, žák – žák), sledování projevů zneužívání návykových látek a jiného rizikového chování (gambling, šikanování, vandalismus, brutalita, rasismus, kriminalita...), návrhy nápravných opatření; zajištění koordinace a spolupráce při osvětových a konzultačních akcích k problematice návykových látek (Tyšer, 2006, s. 10).

4.2.4 Hlavní cíle školního metodika prevence

Školní metodik prevence si klade dle Tyšera (2006, s. 10) za hlavní cíle své činnosti uskutečňování vlastní prevenční činnosti u žáků, kteří ji vyžadují z výchovných, vzdělávacích, profesionálně orientačních, sociálních a jiných důvodů. Předložení návrhů a doporučení týkající se prevence vedení školy. Sledování změn v právních předpisech týkajících se problematiky prevence, dále pomoc třídním učitelům při vyhledávání a sledování problémových žáků, pomoc pedagogům při shromažďování podkladů pro psychologické a speciální pedagogické vyšetření. Spolupráce na zpracování individuálního plánu a další dokumentace pro integrované žáky, pro žáky problémové (sociálně obtížně adaptabilní) i pro žáky pocházející ze složitých rodinných podmínek. Pomoc při řešení konfliktních situací ve škole ve vztahu (rodiče – učitel, učitel – žák, žák – žák), sledování projevů zneužívání návykových látek a rizikového jednání (Tyšer, 2006, s. 10).

4.3 Minimální preventivní program

4.3.1 Charakteristika Minimálního preventivního programu

Minimální preventivní program je součástí výchovně vzdělávacího programu školy. Odráží specifika regionu školy (školská zařízení) a vždy vychází ze současné situace na škole a reflektuje evaluaci průběhu školního roku. Minimální preventivní program vypracovává školní metodik prevence v úzké spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky, za podpory vedení školy, a opírá se zejména o užší tým pracovníků (výchovný poradce, školní psycholog). Miovský et al., popisují obsah MMP, definují jeho důležité oblasti: „*Samotná dokumentace MPP by měla obsahovat několik příloh, které specifikují povinné oblasti vyžadující samostatné zpracování a písemné podklady, jež by měly být k dispozici kterémukoli pracovníku školy, některé z nich pak žákům a rodičům*“ (Miovský et al., 2012, s. 26). Školní metodik prevence je iniciátorem, koordinátorem, zpracovatelem MPP, průběžně vyhodnocuje preventivní strategie školy a vypracovává závěrečnou evaluační zprávu za příslušný školní rok (Juráková, Novotná, Sochůrek in Juráková et al., 2002, s. 22).

Autorka Ciklová uvádí: „*Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráce se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy*“ (Ciklová, 2014, s. 22).

Hlavní prostor v Rámcovém vzdělávacím programu pro implementaci témat směřujících k předcházení všem formám rizikového chování se jeví např. v oblasti vzdělávání pro zdraví, který je obsažen ve Školním vzdělávacím programu školy. Autorka uvádí, že součástí programu jsou jasně definované krátkodobé a dlouhodobé cíle (Ciklová, 2014, s. 22).

Kikalová, Kopecký (2014, s. 37) zdůrazňují: „*Minimální preventivní program vychází z vlastních aktivit žáků, širokého spektra možností preventivních aktivit, zapojení všech pedagogů a spolupráce se zákonnými zástupci.*“

Čech (2011, s. 7) zdůrazňuje: „*Je zřejmé, že preventivní strategie školy by se měla odrazet v celém výchovně-vzdělávacím procesu a to nenásilně prolínat výukou, v jednotlivých předmětech a být koncepčně doplněna o další aktivity, které budou smysluplně a cíleně*

ve škole realizovány.“ Proto tato problematika vyžaduje několik podstatných aspektů – kvalitně zpracovaný MMP, včetně využití prostoru nabízejícího se ve školním vzdělávacím programu, důvěru a angažovanost pracovníků školy na všech úrovních a vzájemnou kooperaci na preventivní strategii školy. Hlavním cílem bude vždy vychovat a formovat mladého dospívajícího člověka, který bude díky naší práci dostatečně vybaven pro každodenní životní situace i rizika, na něž bude vždy schopen adekvátně reagovat (Čech, 2011, s. 7).

Kikalová, Kopecký (2014) ve své teorii nastiňují, co vše školní metodik prevence potřebuje pro svoji působnost v oblasti prevence. Musí mít k dispozici platné školské dokumenty, krajskou koncepci primární prevence, dlouhodobou preventivní strategii školy, řád školy, plán a postup školy při výskytu rizikového chování a sankční řád (Kikalová, Kopecký, 2014, s. 37). Kachlík dodává, že v obecné rovině v rámci MPP mají pedagogové plnit především následující úkoly: věnovat pozornost chování žáků a zajímat se o jejich problémy, a to podle oboru, který vyučují, vhodně začlenit problematiku drogové prevence do příslušných oblastí Rámcových vzdělávacích programů na školách, v nichž působí, podílet se na pořádání komponovaných pořadů, diskuzí, přednášek, filmových

představení s tematikou návykových látek, návykového chování, nebezpečí s nimi spojených a v neposlední řadě probírat s rodiči výchovné problémy žáků (Kachlík, 2011, s. 85).

Všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci musí být informováni o skladbě MPP a nastavených pravidlech – krizový plán o zdrojích odborné pomoci, o vedení dokumentace o výměně informací apod. (Ciklová, 2011, s. 12).

Čech (2011, s. 6) vymezuje, jak postupovat při zpracování MPP. Důležité je vycházet z Manuálu pro tvorbu MPP pro školy a z vnitřních zdrojů školy (přípravná fáze tvorby MPP), k nimž patří stručný popis specifiky a charakteristiky školy (škola městská, venkovská, sídlištní, neúplná, úplná, malotřídní, počet žáků školy, rizikové faktory z hlediska regionu a lokality školy...), dále popis míst ve škole rizikových z hlediska možného výskytu nežádoucího chování žáků (šatny, WC, vnější prostory školy...), provedený monitoring a zmapování situace v jednotlivých třídách týkající se rizikových forem chování žáků – sociometrie, anketa, dotazníkové šetření, SWOT analýza (Čech, 2011, s. 6).

Je důležité, aby se jednotlivé aktivity v MPP soustředily na všechny cílové skupiny, tedy žáky, učitele i rodiče. Aby MPP byl efektivní, musí začínat pokud možno brzy a musí odpovídat věku, zahrnovat získávání relevantních sociálních dovedností a dovedností potřebných pro život, musí brát v úvahu místní specifika a využívat pozitivních modelů. Minimálně preventivní program musí do svých aktivit zahrnovat také snižování dostupnosti návykových látek, legálních i nelegálních. Musí být prezentován kvalifikovaně a důvěryhodně (Skácelová in Miovský et al., 2010, s. 108). Důležité je podpořit postavení pedagoga ve funkci školního metodika prevence vůči ostatním pedagogickým pracovníkům školy, vymezit jeho kompetence, standardní činnosti, místa a spolupráce jednotlivých členů ve školním poradenském pracovišti. Dále je třeba zpracovat vnitřní informační zdroje, zabezpečit odbornou a metodickou literaturu a odborné časopisy pro potřeby školy (např. Komenský, Prevence, Škola a rodina atd.).

Z hlediska vnějších zdrojů je pro tvorbu MPP důležité podchytit aktuální zdroje informací, metodické i odborné pomoci, tedy: vnější informační zdroje (webové stránky MŠMT se všemi zákonnými normami ve vztahu k prevenci a metodickými pokyny, odborně orientované internetové stránky, např. odrogach.cz, webové stránky odborných zařízení atp.). Musíme začlenit i odbornou pomoc, přehled vzdělávacích programů a přehled volnočasových zařízení a organizací, dále specifické programy a projekty nabízené ze strany neziskových či státních organizací. V další fázi by měl ŠMP zpracovat časový harmonogram programů a akcí MPP, a to vše ve školním prostředí, mimo školu, v komunitě. *„Zapojit rodiče do preventivní strategie školy a vymezit jejich roli v MPP je jedním z důležitých kroků k úspěšnému preventivnímu působení na děti“* (Čech, 2011, s. 6–7). Je dobré vymezit formy práce s rodiči z pohledu primární prevence, zabezpečit informovanost rodičů o strategii a o možnostech intervence v případě selhání jejich dítěte. Formy práce mohou mít podobu aktivní spolupráce s rodiči – přímá účast rodičů na preventivní strategii školy, školní akce určené pro rodiče s dětmi, anebo pasivní formy spolupráce s rodiči, kam řadíme písemná sdělení rodičům, distribuce informačních materiálů. Posledním zásadním krokem při zpracování dokumentu realizovaného MPP je evaluace pro koncipování a plánování programu na další školní rok. Předmět zájmu tvoří výsledky procesu změn aktuálního programu, dopad na jeho účastníky a dosažený efekt v porovnání se záměrem. Dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech apod. Proces změn musí být vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Pomocí různých evaluačních metod, jakými jsou např. dotazníky,

postojové škály apod. můžeme objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze následně napravit vypracováním nové verze programu. Díky evaluaci získáme poznatky o tom, jak konkrétní preventivní program funguje a co komplikuje jeho realizaci. Hodnocení probíhá prostřednictvím třídních učitelů, zapojení by měli být rodiče a občanská komunita s podporou vedení školy (Čech, 2011, s. 6–7).

4.3.2 Cíle Minimálního preventivního programu

Při stanovení cílů tvorby Minimálního preventivního programu školy je třeba si uvědomit, jaké negativní jevy ve škole hodláme ovlivňovat a jakými metodami budeme působit na cílovou populační skupinu. Cíle MPP lze dělit na dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé mají obecnější charakter, jsou časově náročné (Kachlík, 2011, s. 86). Uvádí se především v preventivní strategii školy, která je nad úrovní Minimálního preventivního programu. Dlouhodobé cíle musí korespondovat s preventivní strategií školy každého kraje v oblasti prevence rizikového chování, musí také zohledňovat všechny formy rizikového chování (Ciklová, 2011, s. 11). Kachlík uvádí jako příklad dlouhodobého cíle trénink sociálních dovedností žáků nebo snížení výskytu rizikového chování ve škole v horizontu několika let. Krátkodobé cíle jsou konkrétní, vztahující se k cílové skupině (žáci, rodiče, pedagogičtí pracovníci), jsou časově termínované. Příkladem může být zmapování situace ve výskytu rizikového chování ve třídě v pololetí a ke konci školního roku (Kachlík, 2011, s. 86).

Cíle by měly být zpracovány podle modelu „SMART“ (Ciklová, 2011, s. 4).

Školní metodik prevence by si měl domluvit pravidelné pracovní schůzky s vedením školy, nejlépe jednou za dva měsíce, kvůli reflektování naplnění cílů MPP (Majinato, 2015). Na konci školního roku musí ŠMP provést závěrečnou evaluaci a zaslat závěrečné vyhodnocení MPP metodikovi prevence v pedagogicko-psychologické poradně (Ciklová, 2011, s. 4).

4.4 Informovanost žáků na střední odborné škole o ŠMP

Z praxe víme, že informovanost žáků nebývá vždy optimální, žáci často nevědí, kdo je školní metodik prevence, neznají jeho působení ani kompetence. Proto je důležité prvotní představení školního metodika prevence a jeho kompetencí pracovníkům školy, žákům a rodičům (Majinato, 2015). Na některých školách jsou role výchovného poradce a školního metodika prevence spojeny, ovšem je důležitou preferencí tyto role od sebe oddělovat. Funkce ŠMP není žákům na rozdíl od výchovného poradce známá a jeho služeb využívá bohužel stále relativně malá část studentů (Slavíková, Zapletalová in Miovský et al., 2010, s. 86). Ciklová (2011) uvádí, že na začátku školního roku by měl mít školní metodik prevence ujasněný vnitřní řád školy, kde jsou stanoveny postupy jednání při výskytu rizikových forem (postup při řešení a následná výchovná opatření). Školní metodik prevence by měl s postupy zde uvedenými seznámit zákonné zástupce žáků na třídních schůzkách a nechat potvrdit podpisem. Dále by měl v rámci třídních schůzek seznámit rodiče s funkcí ŠMP a informovat je o možnostech jeho kontaktování. Žáky by měl seznámit s vnitřním řádem a s případnými výchovnými opatřeními při porušení školního řádu, obeznámit je s funkcí ŠMP, s jeho konzultačními hodinami, informační nástěnkou, schránkou důvěry apod. (Ciklová, 2011, s. 4). Je vhodné dát rodičům kontakt

prostřednictvím žákovské knížky (lépe e-mail než telefon) a nabídnout možnost schůzek. Pokud ŠMP působí na velké škole a ne všichni žáci ho znají, je dobré, aby ŠMP obešel na začátku školního roku všechny třídy a představil se. Je důležité, aby svoji činnost propagoval. Na rodiče a žáky by se měl obracet prostřednictvím webových stránek nebo školních nástěnek (Trojanová, 2015, s. 15).

Zapletalová, Slavíková (in Miovský et al., 2010, s. 85–86) popisují úroveň služeb poskytovaných ŠMP. Práce, má ve školách obecně různou kvalitu, neboť kvalita práce, úroveň odborné přípravy, motivace a nasazení ŠMP jsou v praxi různé. Průzkumné šetření které, se zabývalo podobnou problematikou jako průzkumné šetření autorky bakalářské práce bylo zaměřeno na poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních. Realizované Institutem pedagogicko-psychologického poradenství ČR v roce 2008 (pod č. j.: 5850/2009–6/IPPP). Bylo zde např. zkoumáno hypotetické a reálné využití služby ŠMP, zde byla žákům mapována položka: „S jakým problémem by ses ve vaší škole obrátil(a) na školního metodika prevence?“ Žáci měli na výběr z několika typů odpovědí, např. problémy s návykovými látkami (drogy, alkohol, kouření), problémy s vrstevníky (šikana), problémy někoho jiného (kamarád, který potřebuje pomoci), běžné problémy týkající se školy (prospěch, kázeňské problémy), mimoškolní problémy (potíže ve škole, osobní problémy, kariérní poradenství (výběr další školy, povolání). Na otázku odpovědělo 516 z 805 respondentů, tj. 64 % respondentů. Na školního metodika prevence by se s problémy týkajícími se návykových látek obrátilo 56 % respondentů. Méně než třetina žáků uvedla, že by jeho pomoc vyhledala v případě problémů se šikanou či obtěžováním, více než 10 % žáků by vyhledalo ŠMP za účelem pomoci např. kamarádovi v nouzi. Běžné problémy týkající se školy, např. prospěch, by se ŠMP řešilo jen 6,4 % žáků. Mimoškolní problémy, např. zdravotní, by řešilo se ŠMP pouze 5,6 % žáků. V oblasti kariérního poradenství by se na ŠMP obrátilo jen 1 % žáků. Tyto výsledky ukazují, že funkce ŠMP není žákům známá tak, jako funkce výchovného poradce, což se projevilo výrazně menším počtem odpovědí. Na druhou stranu žáci, kteří odpověděli, ve většině případů funkci školního metodika prevence znají. Přesto se zde objevují okruhy problémů, které do kompetencí ŠMP nenáleží. Přestože se jednalo jen o zjištění povědomí, nikoliv o skutečný stav, ukazuje se potřeba důkladnější a kvalitnější spolupráce ŠMP s dalšími osobami a institucemi (Zapletalová, Slavíková in Miovský et al., 2010, s. 85–86).

5 Praktická část a výsledky práce

5.1 Oslovení respondentů

Autorka bakalářské práce oslovila ředitele a ŠMP střední průmyslové školy Purkyňova v Brně již v březnu 2015 prostřednictvím e-mailu. Do týdne přišla odpověď od ředitele školy i ŠMP se souhlasem s realizací průzkumného šetření. V listopadu 2015 proběhla osobní schůzka a konzultace se ŠMP, při níž byly sděleny cíle průzkumné práce a nástroj plánovaného průzkumného šetření.

Školní metodik prevence sdělil s předstihem učitelům informaci o průzkumném šetření týkajícího se tištěného dotazníku. Školní metodik prevence byl překvapivě velmi kladně nakloněn naší spolupráci, samotného ho zajímalo, jaké výsledky vyplynou z průzkumného šetření. Se souhlasem školního metodika prevence byli osloveni učitelé všech ročníků, bylo jim vysvětleno, o jaké průzkumné šetření se jedná. Všichni oslovení učitelé reagovali kladně a vstřícně a vyjádřili ochotu spolupracovat. Každý z učitelů sdělil, kdy je nejvhodnější doba pro distribuci tištěných dotazníků respondentům, aby nebyla narušena výuka. Byl použit tištěný nestandardizovaný dotazník pro 1. až 4. ročník všech oborů, dotazník se skládal z 20 položek. Výběr respondentů byl záměrný, respondenty byli žáci 1. až 4. ročníku všech studijních oborů jmenované školy v Brně.

Osobní administrace byla směřována k žákům školy, autorka dotazníku byla přítomna u administrace dotazníků osobně, žáky navštívila ve třídě. Zkoumaný vzorek obsahoval celkem 70 respondentů, návratnost dotazníku byla 100,00 %. Položky v dotazníku byly složeny z dichotomických, filtračních, uzavřených, otevřených, polouzavřených otázek.

5.2 Sestavení dotazníku

Položky do dotazníku byly sestaveny s cílem zjistit, jaká je informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na škole, a to na základě studia pedagogických dokumentů a konzultací se školním metodikem prevence, pedagogické dokumenty byly poskytnuty od ŠMP. Jednalo se o Plán práce pro výchovného poradce a školního metodika prevence (Příloha CH), Minimální preventivní program školy (Příloha G), Školní řád (Příloha F) a Organizační řád (Příloha E). Položky v dotazníku byly také sestavovány na základě studií Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28, (MŠMT ČR, 2010b, s. 6-7). Např. v Plánu práce pro výchovného poradce a školního metodika prevence jsou uvedeny preventivní přednášky, besedy a podobné akce, zaměřené na problematiku předcházení různým formám rizikového chování, např. šikaně, alkoholismu či závislostem, dále preventivní akce, kterých se žáci v jednotlivých ročnících zúčastňují. Položky v dotazníku byly sestavovány tak, aby si žáci určité preventivní přednášky a programy spojili s funkcí a činností školního metodika prevence. Všechny typy položek byly zpracovány tabulkovým a grafickým znázorněním.

Při zpracování údajů z dotazníku je důležité vhodně pracovat s tabulkou četností. Tabulka se člení na hlavičku (horizontálně) a sloupcově (vertikálně), hlavička obsahuje název, který naznačuje obsah, a legendu, která vysvětluje obsah řádků. Jednotlivé údaje se vpišují do políček tabulky, nezbytný je též titul (název tabulky), který by měl být stručný,

presný, výstižný. Jak uvádí autoři Švec, Maňák (2012), tabulky se obvykle doplňují grafickým znázorňováním, které podávají absolutní číselný přehled v názorné podobě.

Grafické znázorňování následuje po kódování a utříděných dat, po vytvoření databáze. Jeho význam je v názornosti a výraznosti podávaných informací a také v rychlé pochopitelnosti obsahu (Maňák, Švec, 2005, s. 97, 40).

Položky v dotazníku, které byly uzavřené, polouzavřené, filtrační byly vyhodnocovány funkcí absolutní a relativních četností, zjištěná data byla interpretována. Položky s více možnými odpověďmi byly vyhodnocovány absolutní četností a zjištěná data interpretována. Interpretace znamená vysvětlení případu, zjištěných dat pomocí teorie, pomocí stávajících teoretických poznatků. „Cílem interpretace je vyjasnění komplexnosti studovaného jevu pomocí vědeckého jazyka. Důležitá zásada je zde možnost zopakovat výzkum či doložit více důkazů v případě pochyb o její správnosti“ (Trousil, Jašíková, 2014, s. 44). Položky otevřené byly vyhodnocovány absolutní četností a otevřeným kódováním, zjištěná data byla roztržena prostřednictvím kategorií. Otevřené kódování znamená jednotný předpis, jak přiřazovat určitým hodnotám vhodné symboly. Pomocí kódování jsou položky vyhodnocené tzv. kategorizací. Jedná se o technickou proceduru, v níž jsou data roztržena do kategorií v souladu s tím, co mají jednotlivé odpovědi přinést při další analýze. Jak popisují autoři Trousil, Jašíková: „Jde zde o přesné vymezení znaků“ (Trousil, Jašíková, 2014, s. 44).

V základní kategorizaci můžeme uvést možnosti odpovědí, jako např. souhlasím, nesouhlasím, tyto hodnoty však nejsou příliš vypovídající. Upřesnění je dosaženo zařazením dalších kategorií, např. naprosto souhlasím, souhlasím, nesouhlasím, naprosto nesouhlasím) (Trousil, Jašíková, 2014, s. 44).

Kategorizace je technická procedura, v níž jsou data roztržena do kategorií v souladu s tím, co mají jednotlivé odpovědi přinést při další analýze.

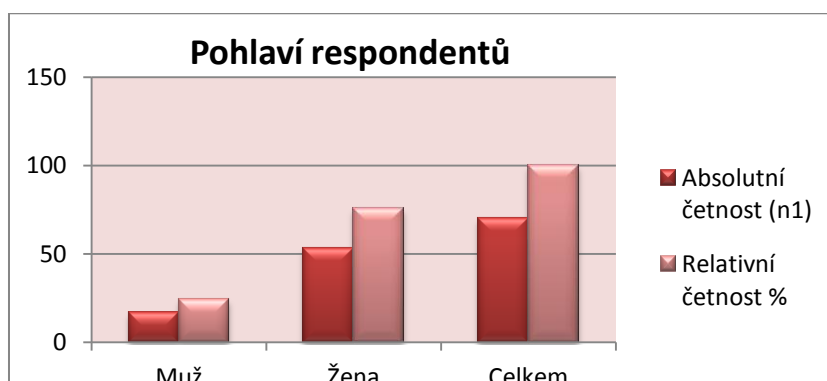
5.3 Tabulkové a grafické znázornění položek a jejich vyhodnocení

Položka 1: Jakého jste pohlaví?

Tab. 1 Pohlaví respondentů

Pohlaví žáků	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Muž	17	24,30%
Žena	53	75,70%
Celkem	70	100,00%

Zdroj: Veškeré tabulkové znázornění je vlastní zpracování výsledků průzkumného šetření.

Obr. 1 Pohlaví respondentů

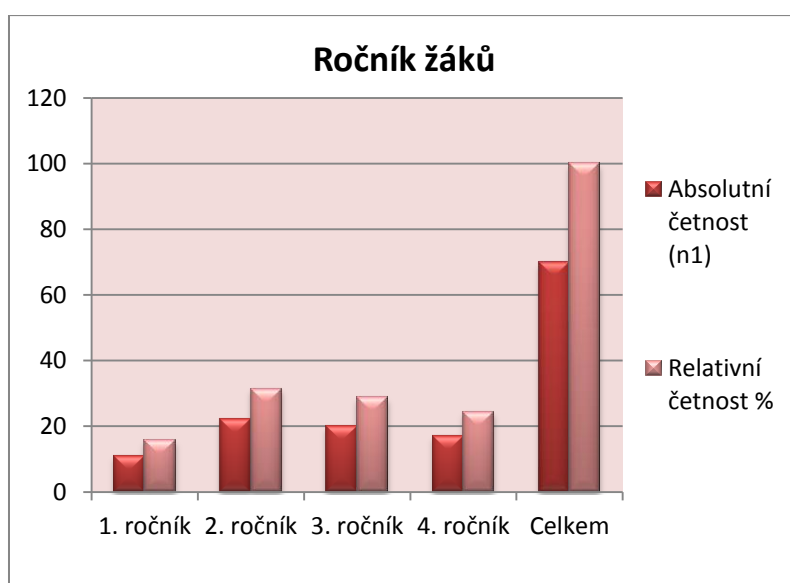
Zdroj: Veškeré grafické znázornění je vlastní zpracování výsledků průzkumného šetření.

Interpretace: V položce bylo zjišťováno pohlaví respondentů (viz Tab. 1, Obr. 1), jednalo se o filtrační položku se dvěma možnostmi odpovědi. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo 24,30 % možnost *muži* a 75,70 % možnost *ženy*. Mezi respondenty dotazníku tedy větší část tvoří ženy.

Položka 2: V současnosti jste žákem, kterého ročníku?

Tab. 2 Současný ročník respondentů

Ročník žáků	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
1. ročník	11	15,70%
2. ročník	22	31,40%
3. ročník	20	28,60%
4. ročník	17	24,30%
Celkem	70	100,00

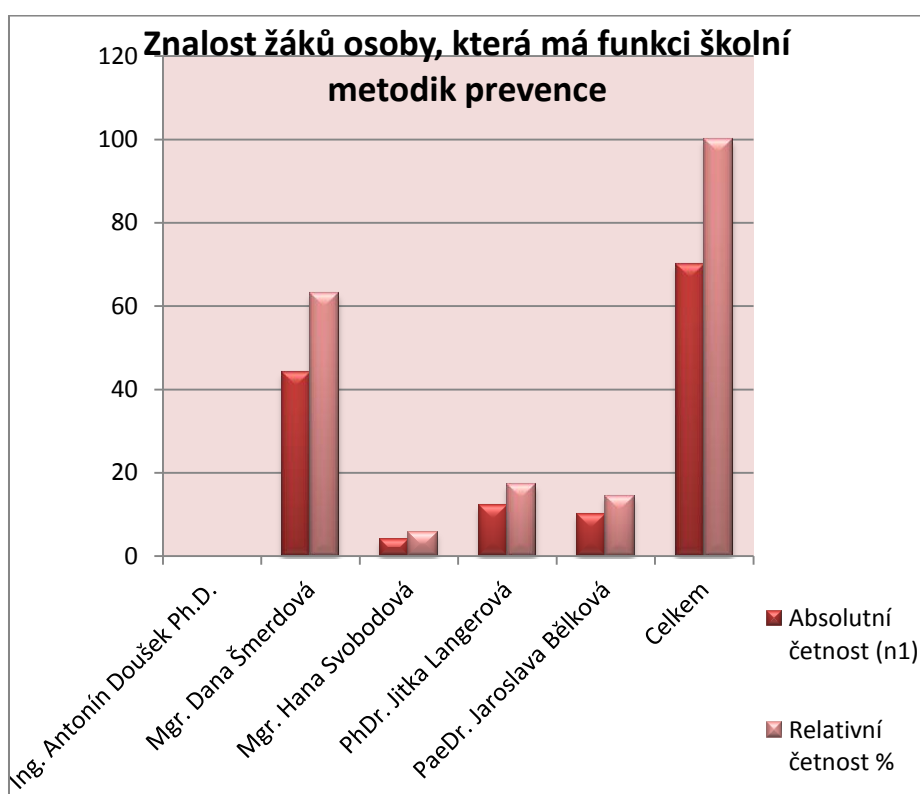
Obr. 2 Současný ročník respondentů

Interpretace: V položce byl zjišťován ročník, který v současnosti navštěvují respondenti Střední průmyslové školy Brno, Purkyňova (viz Tab. 2, Obr. 2), jednalo se o uzavřený typ položky s výběrem jedné správné odpovědi. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo možnost 1. ročník 15,70 % žáků, 2. ročník 31,40 % žáků, 3. ročník 28,60 % žáků a 4. ročník 24,30 % žáků. Jak z vyhodnocené položky vyplývá, nejvíce respondentů tohoto dotazníku jsou žáci 2. ročníků.

Položka 3: Znáte osobu, která má na vaší škole funkci školního metodika prevence?

Tab. 3 Znalost žáků osoby, která má funkci školní metodik prevence

Osobu vykonávající funkci ŠMP	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ing. Antonín Doušek, Ph.D.	0	0,00%
Mgr. Dana Šmerdová	44	62,90%
Mgr. Hana Svobodová	4	5,70%
PhDr. Jitka Langerová	12	17,10%
PaeDr. Jaroslava Bělková	10	14,30%
Celkem	70	100,00%

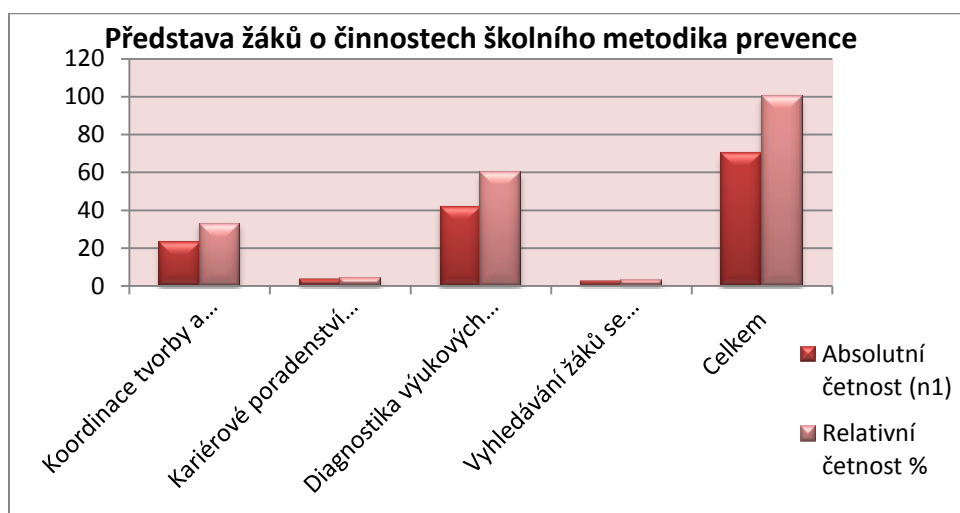
Obr. 3 Znalost žáků osoby, která má funkci ŠMP

Interpretace: V položce bylo zjišťováno, zda žáci znají osobu, která má na škole funkci školní metodik prevence (viz Tab. 3, Obr. 3). Jednalo se o uzavřený typ položky s možností jedné správné odpovědi. Žáci měli na výběr z 5 různých možností (příjmení) jednalo se o skutečná příjmení pracovníků školy, které žáci znají a s nimiž jsou v každodenním styku v prostředí školy. V této položce bylo důležité, aby žáci správně určili jméno školního metodika prevence, který v reálné praxi působí na jejich škole. Respondenti měli na výběr z těchto možností: Ing. Antonín Doušek, Ph.D., který má funkci ředitele školy, Mgr. Dana Šmerdová, která je výchovnou poradkyní, dále Mgr. Hana Svobodová, školní speciální pedagog, PhDr. Jitka Langerová, školní metodik prevence, a PaedDr. Jaroslava Bělková, která má funkci zástupkyně ředitele. Z celkového počtu 70 dotazovaných v položce uvedlo 0,00 % žáků, že funkci školního metodika prevence má na škole *Ing. Antonín Doušek, Ph.D.*, 62,90 % žáků vyplnilo možnost *Mgr. Dana Šmerdová*, 5,70 % žáků vyplnilo možnost *Mgr. Hana Svobodová*, 17,10 % vyplnilo možnost *PhDr. Jitka Langerová* a 14,30 % možnost *PaedDr. Jaroslava Bělková*. Z výsledku položky vyplývá, že žákům je více známa osoba, která má na škole funkci výchovný poradce, než osoba, která má funkci školního metodika prevence.

Položka 4: Máte představu o základních činnostech školního metodika prevence?

Tab. 4 Představa žáků o základních činnostech ŠMP

Představa žáků o činnostech školního metodika prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy	23	32,90%
Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě	3	4,20%
Diagnostika výukových a výchovných problémů žáků	42	60,00%
Vyhledávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče	2	2,90%
Celkem	70	100,00

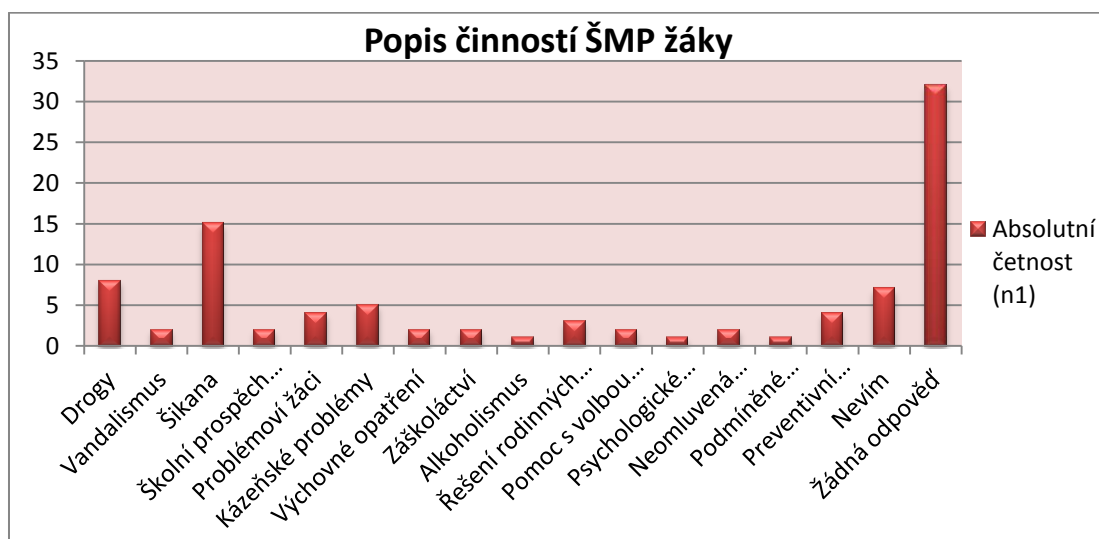
Obr. 4 Představa žáků o základních činnostech ŠMP

Interpretace: V položce byla zjišťována představa žáků o základních činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole (viz Tab. 4, Obr. 4), jednalo se o uzavřený typ položky. Žáci měli ze čtyř možných odpovědí vybrat jednu správnou odpověď. Na výběr bylo z těchto možností: koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy (tuto činnost vykonává školní metodik prevence), kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě (tato činnost je v kompetenci výchovného poradce). Další možnou odpovědí byla diagnostika výukových a výchovných problémů žáků, kterou vykonává školní psycholog, a dále vyhledávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, které náleží školnímu speciálnímu pedagogovi. Z celkového počtu 70 dotazovaných uvedlo 32,90 %, že si pod pojmem činnost školního metodika prevence představují koordinaci tvorby a kontrolu realizace preventivního programu školy. Možnost kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě zvolilo 4,20 % žáků, diagnostiku výukových a výchovných problémů žáků 60,00 % žáků, vyhledávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče 2,90 % žáků. Z výsledků vyplývá (viz Tab. 4, Obr. 4), že žáci zaměňují činnost školního metodika prevence s činností školního psychologa, který se věnuje diagnostice výukových a výchovných problémů žáků.

Položka 5: Umíte popsat některé další činnosti, na které se školní metodik prevence zaměřuje?

Tab. 5.1 Popis činností školního metodika prevence žáky

Popis činností ŠMP	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Drogy	8	11,42%
Vandalismus	2	2,85%
Šikana	15	21,42%
Školní prospěch žáků	2	2,85%
Problémoví žáci	4	5,71%
Kázeňské problémy	5	7,14%
Výchovné opatření	2	2,85%
Záškoláctví	2	2,85%
Alkoholismus	1	1,42%
Řešení rodinných problémů	3	4,28%
Pomoc s volbou povolání	2	2,85%
Psychologické poradenství	1	1,42%
Neomluvená absence	2	2,85%
Podmíněné vyloučení	1	1,42%
Preventivní programy	4	5,71%
Nevím	7	10,00%
Žádná odpověď	32	45,71%

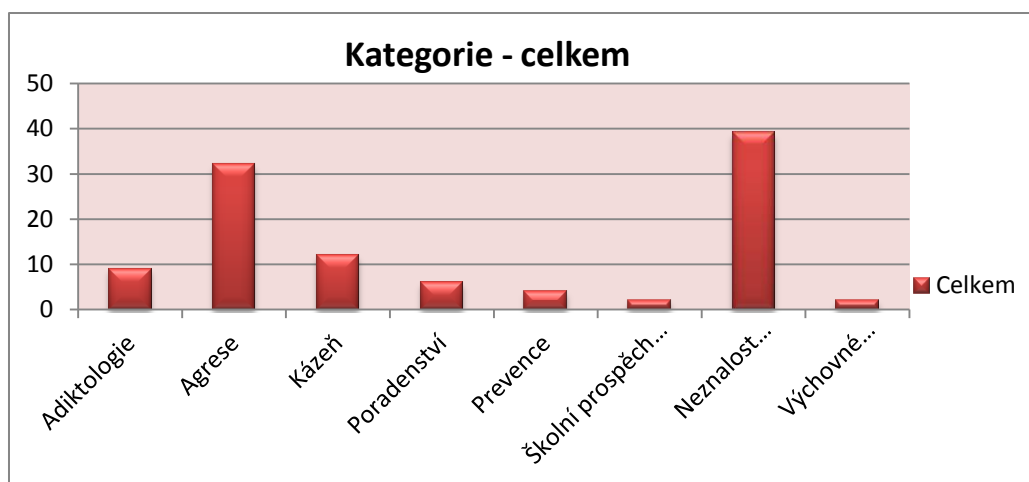

Obr. 5.1 Popis činností školního metodika prevence žáky

Tab. 5.2 Kategorie celkem

Kategorie	Jednotka	Počet	Celkem
Adiktologie	drogy, alkoholismus	8, 1	9
Agrese	šikana, vandalismus	30, 2	32
Kázeň	podmíněné vyloučení, kázeňské problémy, záškoláctví, problémoví žáci	1, 5, 2, 4	12
Poradenství	pomoc s volbou povolání, psych. poradenství, řešení rodinných problémů	2, 1, 3	6
Prevence	preventivní programy	4	4
Školní prospěch žáků	neomluvená absence	2	2
Neznalost informace	nevím, žádná odpověď	7, 32	39
Výchovné problémy	výchovné opatření	2	2

Obr. 5.2 Kategorie celkem

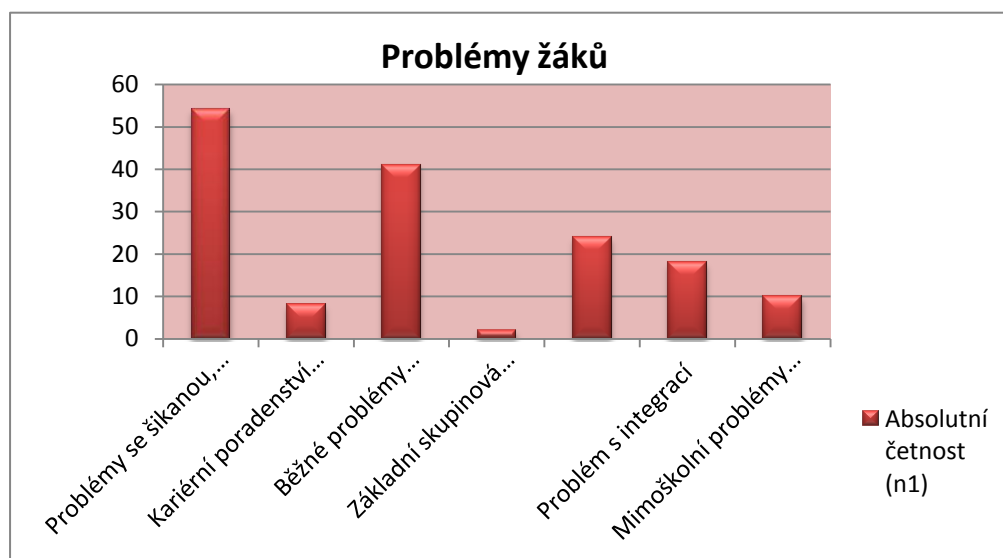
Kategorizace: V položce byly zjišťovány další činnosti, na které se zaměřuje školní metodik prevence (viz Tab. 5.1, Obr. 5.1). Jednalo se o otevřený typ položky, kde respondenti měli činnosti školního metodika prevence popsat vlastními slovy. V Tab. 5.1 jsou uvedeny odpovědi žáků, které vlastními slovy vepsali; jedná se o 17 různých odpovědí. Mezi činnostmi, na které se zaměřuje školní metodik prevence, uvedlo 11,42 % respondentů *drogy*, 2,85 % *vandalismus*, 21,42 % *šikanu*, 2,85 % *školní prospěch žáků*, 5,71 % *činnost s problémovými žáky*, 7,14 % *kázeňské problémy*, 2,85 % *výchovné opatření*, 2,85 % *řešení problémů se záškoláctvím*. Dále uvedlo 1,42 % žáků *alkoholismus*, 4,28 % *řešení rodinných problémů*, 2,85 % *pomoc s volbou povolání*, 1,42 % *psychologické poradenství*, 2,85 % *neomluvenou absenci*, 1,42 % *podmíněné vyloučení*, 5,71 % *preventivní programy*; 10,00 % žáků uvedlo odpověď *nevím* a 45,71 % žáků se k této položce vůbec nevyjádřilo. Odpovědi respondentů byly vyhodnoceny tzv. otevřeným kódováním. Z odpovědí respondentů byly sestaveny jednotky dle podobnosti a na základě podobnosti byly z jednotek vytvořeny kategorie. Z celkového počtu 17 jednotek bylo sestaveno celkem 8 kategorií. V Tab. 5.1 jsou zázorněny počty jednotlivých zodpovězených jednotek, např. Kategorie – Adiktologie, jednotky – drogy, alkoholismus; drogy byly v dotazníku zodpo-

vězeny osmkrát a alkoholismus jedenkrát; kategorie Adiktologie má celkem hodnotu 9 apod. (viz Tab. 5.2, Obr. 5.2). Další kategorie sestavené z jednotek jsou: Agrese – šikana, vandalismus; Kázeň – podmíněné vyloučení, kázeňské problémy, záškoláctví, problémoví žáci; Poradenství – pomoc s volbou povolání, psychologické poradenství, řešení rodinných problémů. Mezi další sestavené kategorie patří Prevence – preventivní programy; Školní prospěch žáků – neomluvená absence; Neznalost informace – nevím, žádná odpověď; Výchovné problémy – výchovné opatření. Většina kategorií spolu s jinými kategoriemi spolu úzce souvisí a může mezi nimi být vztah, např. díky složení jednotek např. jednotka *drogy*, která spadá pod kategorii Adiktologie, a jednotka *výchovné opatření* v kategorii Výchovné problémy na sebe úzce navazují. Výjimku tvoří kategorie Neznalost informací, která je složena z jednotek *nevím, žádná odpověď*. Ze získaných odpovědí z položky vyplývá, že nejvyšší hodnotu získala kategorie *Neznalost informace*, která byla složena z jednotek *nevím, žádná odpověď* a označilo ji celkem 39 žáků. Velké množství žáků označilo kategorii *Neznalost informace*, ale také poměrně velké množství žáků označilo kategorii *Agrese*, která je tvořena jednotkami *šikana, vandalismus*, tuto kategorii označilo 32 žáků, kde žáci správně uvedli další činnosti ŠMP, které se týkají problematiky *šikany a vandalismu*. Nejnižší hodnotu získala kategorie *Školní prospěch žáků*, která byla složena z jednotky *neomluvená absence*, která byla označena celkem 2 žáky. Další nejnižší hodnotu, která získala shodnou hodnotu jako předchozí kategorie, je kategorie *Výchovné problémy* s jednotkami *výchovné opatření*, která byla zvolena 2 žáky.

Položka 6: S jakým problémem byste se na vaší škole obrátil(a) na školního metodika prevence?

Tab. 6 Problémy, se kterými se žáci mohou obrátit na ŠMP

Problémy žáků	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Problémy se šikanou, závislostmi, záškoláctvím	54	77,14%
Kariérní poradenství (výběr další školy, povolání)	8	11,42%
Běžné problémy týkající se školy (kázeňské problémy)	41	58,57%
Základní skupinová šetření k volbě povolání	2	2,85%
Problémy někoho jiného	24	34,28%
Problém s integrací	18	25,71%
Mimoškolní problémy (rodinné problémy)	10	14,28%

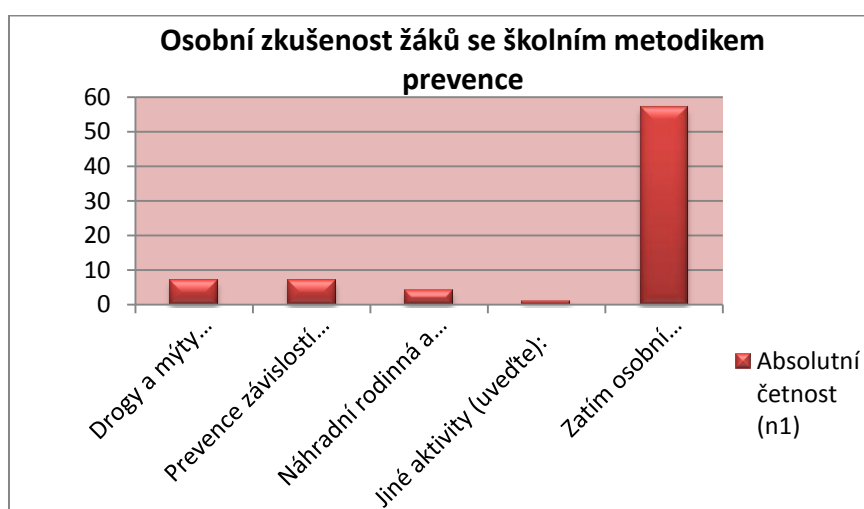
Obr. 6 Problémy, se kterými žáci mohou obrátit na ŠMP

Interpretace: V položce byly zjišťovány problémy, se kterými by se žáci obraceli na školního metodika prevence (viz Tab. 6, Obr. 6). Jednalo se o položku uzavřenou, která obsahovala pro výběr 7 možností, respondenti mohli označit více odpovědí. V nabídce byly tyto možnosti: problémy se šikanou, závislostmi, záškoláctvím; kariérní poradenství (výběr další školy, povolání); běžné problémy týkající se školy (kázeňské problémy); základní skupinová šetření k volbě povolání; problémy někoho jiného (u kamaráda se objevuje rizikové chování – vandalismus); problém s integrací (žák se speciálně vzdělávacími potřebami, který má potíže se začleněním do kolektivu třídy); mimoškolní problémy (rodinné problémy). V položce odpovědělo 77,14 % dotazovaných, že by se na školního metodika prevence obrátili s problémy se šikanou, závislostmi, vandalismem, 11,42 % s kariérním poradenstvím, 58,57 % s běžnými problémy týkající se školy. Dále 2,85 % respondentů uvedlo, že by se na školního metodika prevence obrátilo s problémy se základním skupinovým šetřením k volbě povolání, 34,28 % s problémy někoho jiného, 25,71 % s problémy spojenými s integrací a 14,28 % by se na školního metodika prevence obrátilo s problémy mimoškolními. Ze získaných dat u položky vyplývá, že ve většině případů by se žáci obrátili na školního metodika prevence kvůli řešení problémů, které náleží do jeho činnosti. Vyplynulo to z nejvyšší hodnoty, kterou uvedlo 77,14% žáků, jednalo se o problémy se šikanou, závislostmi, záškoláctvím.

Položka 7: Máte osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence?

Tab. 7 Osobní zkušenost žáků s aktivitami ŠMP

Osobní zkušenost žáků se školním metodikem prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Drogy a mýty (výukový film s následnou diskuzí)	7	10%
Prevence závislostí (přednáška a beseda na téma alkoholismus)	7	10%
Náhradní rodinná a pěstounská péče (přednáška a beseda)	4	5,71%
Jiné aktivity (uved'te):	1	1,42%
Zatím osobní zkušenost nemám	57	81,42%

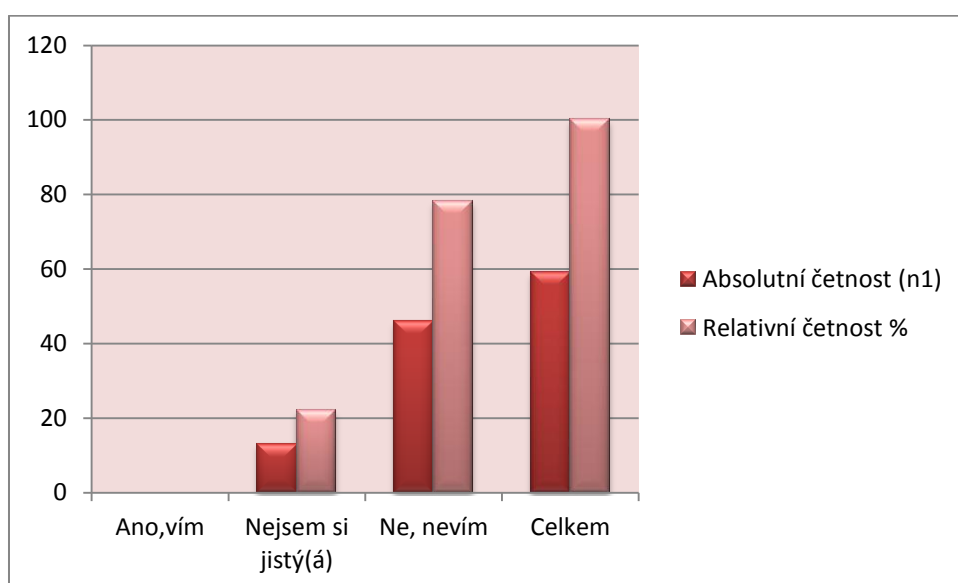
Obr. 7 Osobní zkušenost žáků s aktivitami ŠMP

Interpretace: V položce byla zjišťována osobní zkušenost žáků s aktivitami školního metodika prevence (viz Tab. 7, Obr. 7). Položka byla polouzavřená, s pěti možnostmi odpovědí, žáci mohli zakroužkovat více odpovědí. V nabídce odpovědí byly tyto možnosti: drogy a mýty (výukový film s následnou diskuzí); prevence závislostí (přednáška a beseda na téma alkoholismus); náhradní rodinná a pěstounská péče (přednáška a beseda na téma Náhradní rodinná péče); jiné aktivity (uved'te); zatím nemám osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence. 10,00 % dotazovaných má osobní zkušenost s preventivní akcí Drogy a mýty, 10,00 % s prevencí závislostí, 5,71 % s preventivní akcí Náhradní a rodinná pěstounská péče, 1,42 % uvedlo jako odpověď jiné aktivity – zkušenost s exkurzí. Nejvíce dotazovaných uvedlo, odpověď *zatím osobní zkušenost nemám*. Ze získaných dat u položky vyplývá, že velké množství žáků nemá osobní zkušenost se školním metodikem prevence.

Položka 8: Víte, že primárně preventivní program (Žena jako symbol života), který probíhá ve 2. ročníku, připravuje a realizuje váš školní metodik prevence?

Tab. 8 Znalost žáků o realizaci primárně preventivního programu (Žena jako symbol života) školním metodikem prevence

Znalost žáků o realizaci primárně preventivního programu (Žena jako symbol života)	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ano, vím	0	0,00%
Nejsem si jistý(á)	13	22,00%
Ne, nevím	46	78,00%
Celkem	59	100,00%

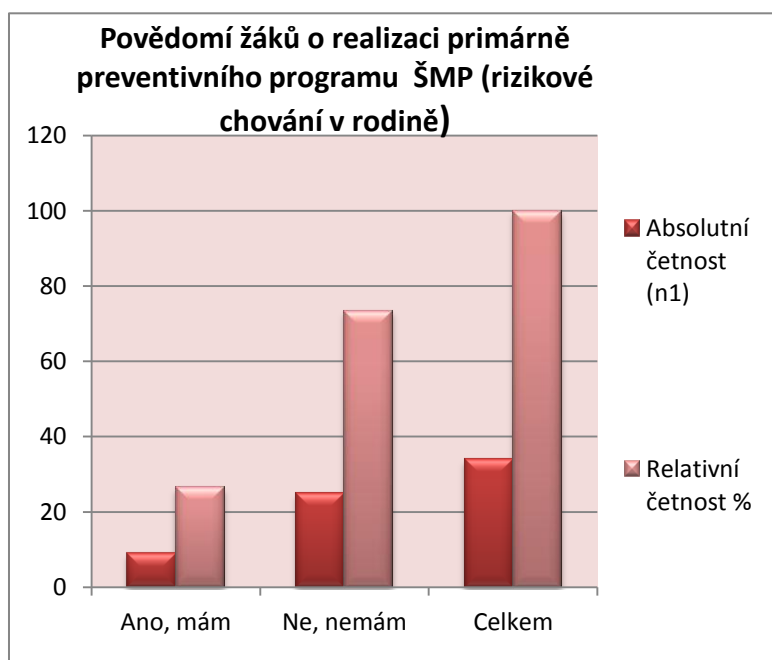
Obr. 8 Znalost žáků o realizaci primárně preventivního programu (Žena jako symbol života) školním metodikem prevence

Interpretace: V položce byla zjišťována znalost žáků o primárně preventivním programu (Žena jako symbol života), který připravuje a realizuje školní metodik prevence (viz Tab. 8, Obr. 8). Položka byla uzavřená se třemi možnými odpověďmi, na výběr byla jedna z odpovědí. Položka byla z důvodu specifické cílové skupiny primárně preventivního programu určena jen pro žáky 2. až 4. ročníků. Možnosti odpovědí byly: *ano, vím*; *nejsem si jistý(á)*; *ne, nevím*. Z celkového počtu 59 dotazovaných vyplnilo 0,00 % možnost *ano, vím*, 22,00 % možnost *nejsem si jistý(á)* a 78,00 % možnost *ne, nevím*. Jak vyplývá z výsledků položky, žádný z dotazovaných si není svojí znalostí stoprocentně jistý a většina dotazovaných neví o tom, že primárně preventivní program (Žena jako symbol života) připravuje a realizuje školní metodik prevence jejich školy.

Položka 9: Máte povědomí o tom, že primárně preventivní program pro 3. ročníky, který je zaměřený na rizikové chování v rodině, zabývá se nevhodným rodinným prostředím, zanedbáváním rodinné péče atd., vytváří a realizuje váš školní metodik prevence?

Tab. 9 Povědomí žáků o vytváření primárně preventivního programu ŠMP, který je zaměřen na rizikové chování v rodině

Povědomí žáků o realizaci primárně preventivního programu ŠMP (rizikové chování v rodině)	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ano, mám	9	26,50%
Ne, nemám	25	73,50%
Celkem	34	100,00%

Obr. 9 Povědomí žáků o vytváření primárně preventivního programu ŠMP, který je zaměřen na rizikové chování v rodině

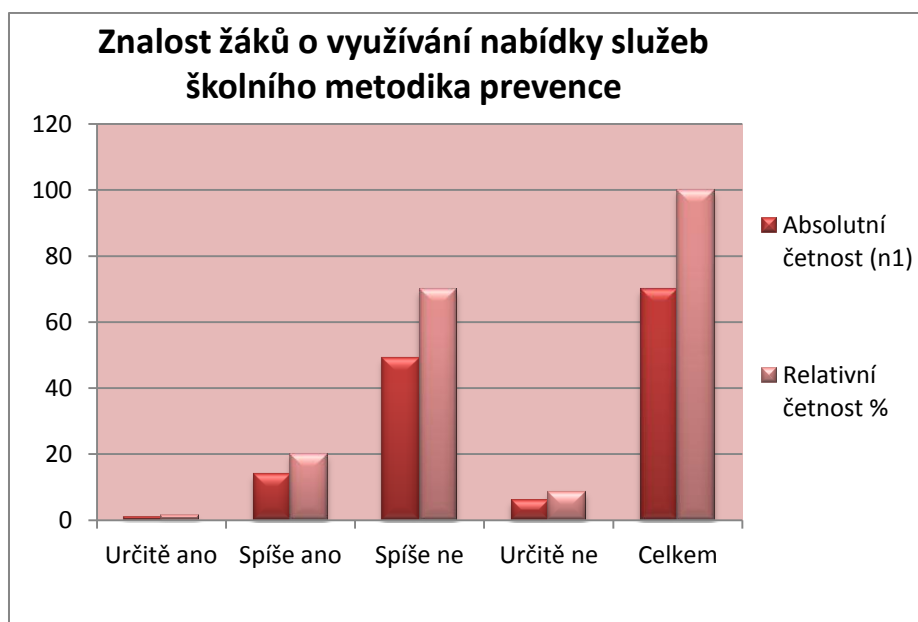
Interpretace: Položka v dotazníku zjišťovala povědomí žáků o primárně preventivním programu, který realizuje ŠMP a je zaměřen na rizikové chování v rodině, např. na nevhodné rodinné prostředí, na zanedbávání rodinné péče apod. (viz Tab. 9, Obr. 9). Jednalo se o uzavřený typ položky a byl možný výběr ze dvou odpovědí: *ano, mám* a *ne, nemám*. Položka byla z důvodu specifické cílové skupiny primárně preventivního programu určena jen pro respondenty ze 3. a 4. ročníků. Z celkového počtu 34 dotazovaných vyplnilo 26,50 % dotazovaných, že *má povědomí* o realizaci primárně preventivního programu ŠMP, a 73,50 % dotazovaných uvedlo, že *povědomí* o realizaci primárně preventivního programu ŠMP *nemá*. Jak vyplývá z vyhodnocených výsledků z položky, velmi nízký počet respondentů má povědomí o přípravě a realizaci primárně preventivního programu ŠMP. Přestože jde o zjištění povědomí, nikoliv o odhad skutečného stavu, uka-

zuje se potřeba větší sebezprezentace ŠMP. Primárně preventivní program zaměřený na rizikové chování v rodině vytváří a realizuje školní metodik prevence na dané škole.

Položka 10: Myslíte si, že nabídku služeb školního metodika prevence využívá hodně vašich spolužáků/kamarádů ve škole?

Tab. 10 Znalost žáků o využívání nabídky služeb ŠMP

Znalost žáků o využívání nabídky služeb školního metodika prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Určitě ano	1	1,40%
Spíše ano	14	20,00%
Spíše ne	49	70,00%
Určitě ne	6	8,60%
Celkem	70	100,00%

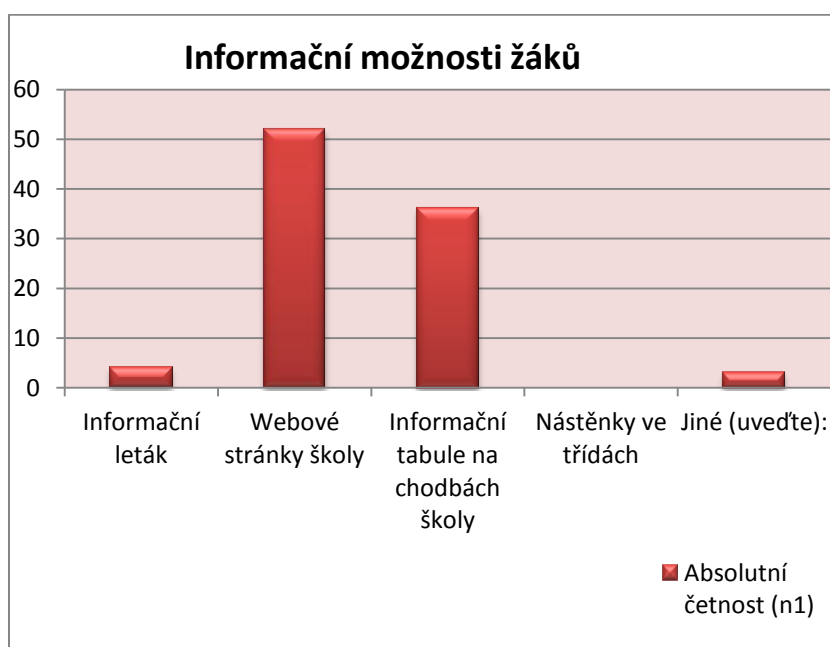
Obr. 10 Znalost žáků o využívání nabídky služeb ŠMP

Interpretace: Položka v dotazníku zjišťovala povědomí žáků o tom, jak jejich spolužáci/kamarádi využívají služeb školního metodika prevence (viz Tab. 10, Obr. 10). Položka byla uzavřeného typu, se 4 možnými odpověďmi, bylo třeba zvolit jednu z odpovědí: *určitě ano*, *spíše ano*, *spíše ne*, *určitě ne*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo pouze 1,40 % žáků, že ví o využívání uvedených služeb spolužáky/kamarády, 20,00 % dotazovaných zvolilo možnost *spíše má*, 70,00 % možnost *spíše nemá* a variantu *určitě nemá*, uvedlo 8,60 % žáků. Ze získaných dat u položky vyplývá, že žáci mají jen velmi malé povědomí o tom, jak jejich spolužáci/kamarádi využívají služeb školního metodika prevence.

Položka 11: Na jakých místech ve vaší škole máte možnost získat informace o školním metodikovi prevence?

Tab. 11 Místa kde mají žáci možnost získat informace o ŠMP

Informační možnosti žáků	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Informační leták	4	5,74%
Webové stránky školy	52	74,28%
Informační tabule na chodbách školy	36	51,42%
Nástěnky ve třídách	0	0,00%
Jiné (uved'te):	3	4,28%

Obr. 11 Místa kde mají žáci možnost získat informace o ŠMP

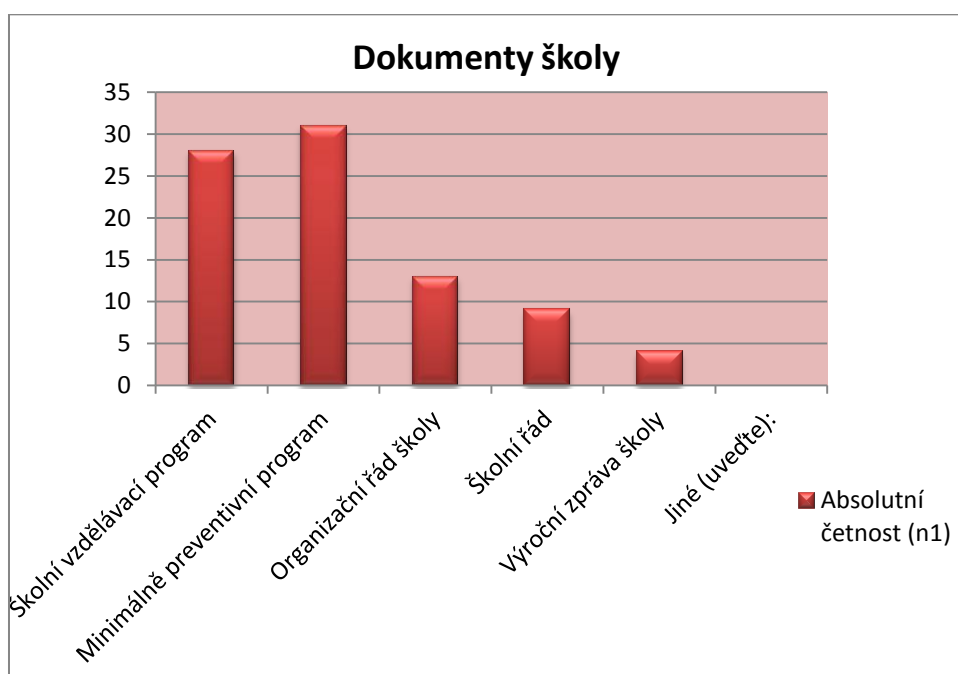
Interpretace: V položce bylo zjišťováno, na jakých místech mohou žáci najít informace o školním metodikovi prevence ve své škole (viz Tab. 11, Obr. 11). Položka byla polouzavřeného typu s 5 možnými odpověďmi, žáci mohli vybrat více možností. Na výběr měli tyto možnosti: *informační leták*, *webové stránky školy*, *informační tabule na chodbách školy*, *nástěnky ve třídách*, *jiné (uved'te)*. Celkem 5,71 % žáků uvedlo, že by informace mohli získat v *informačním letáku*, 74,28 % by se informovalo *na webových stránkách školy*, 51,42 % *na informační tabuli na chodbě školy*, 0,00 % žáků by informace získalo *na nástěnkách ve třídě* a 4,28 % respondentů zvolili možnost *jiné (uved'te)*, kde uvedli, že by informace získali od učitelů. Jak z vyhodnocených výsledků vyplývá, největší procento respondentů si myslí, že informace o školním metodikovi prevence mohou získat na webových stránkách školy.

Položka: 12 Víte, v jakých dokumentech školy byste našel(a) informace o působení a činnostech vašeho školního metodika prevence?

Tab. 12 Dokumenty školy, ve kterých lze najít informace o ŠMP

Dokumenty školy	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Školní vzdělávací program	28	40,00%
Minimálně preventivní program	31	44,28%
Organizační řád školy	13	18,57%
Školní řád	9	12,85%
Výroční zpráva školy	4	5,71%
Jiné (uved'te):	0	0,00%

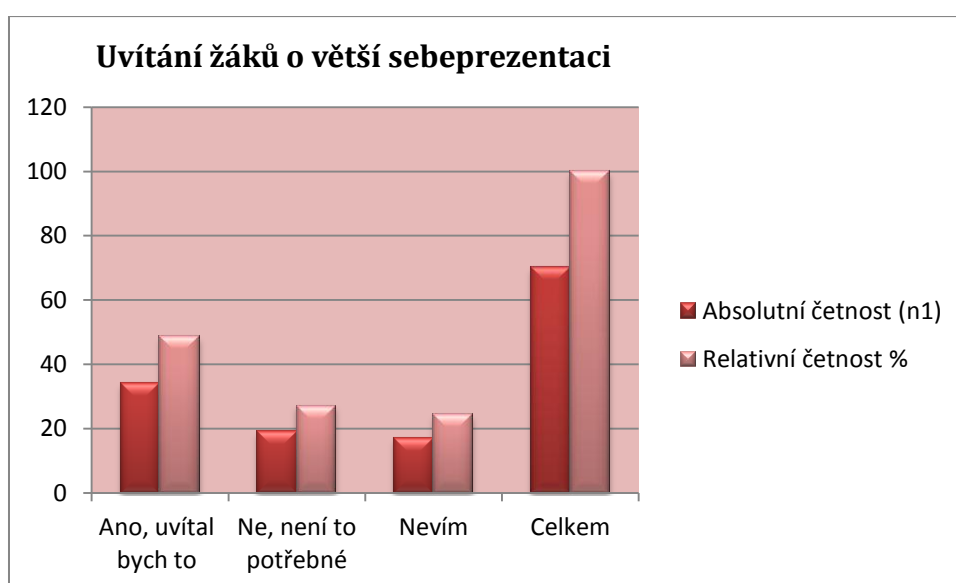
Obr. 12 Dokumenty školy, ve kterých lze najít informace o ŠMP

Interpretace: V položce bylo zjišťováno, jestli žáci vědí, v jakých dokumentech školy mohou najít informace o působení a činnostech jejich školního metodika prevence (viz Tab. 13, Obr. 13). Položka byla polouzavřeného typu s výběrem z 5 odpovědí, bylo možné vybrat více odpovědí. Na výběr byly tyto možnosti: *Školní vzdělávací program*, *Minimálně preventivní program*, *Organizační řád*, *Školní řád*, *Výroční zpráva školy*, *Jiné (uved'te)*. V položce vyplnilo 40,00 % dotazovaných, že informace lze najít ve *Školním vzdělávacím programu*, 44,28 % se domnívá, že informace lze najít v *Minimálně preventivním programu*, 18,57 % by je hledalo v *Organizačním řádu školy* a 12,85 % ve *Školním řádu*. Dále 5,71 % žáků uvedlo, že by informace našli ve *Výroční zprávě školy*. Možnost *jiné (uved'te)* zvolilo 0,00 % žáků. Ze získaných dat u položky vyplývá, že nejvíce žáků si myslí, že informace o působení a činnostech školního metodika prevence mohou najít v *Minimálně preventivním programu*.

Položka 13: Uvítali byste, kdyby se školní metodik prevence více sebeprezentoval (např. více komunikoval s žáky, zveřejňoval zprávy o svých aktivitách na viditelných místech apod.)?

Tab. 13 Uvítání žáků o větší sebe prezentaci ŠMP

Uvítání žáků o větší sebe prezentaci	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ano, uvítal bych to	34	48,60%
Ne, není to potřebné	19	27,10%
Nevím	17	24,30%
Celkem	70	100,00%

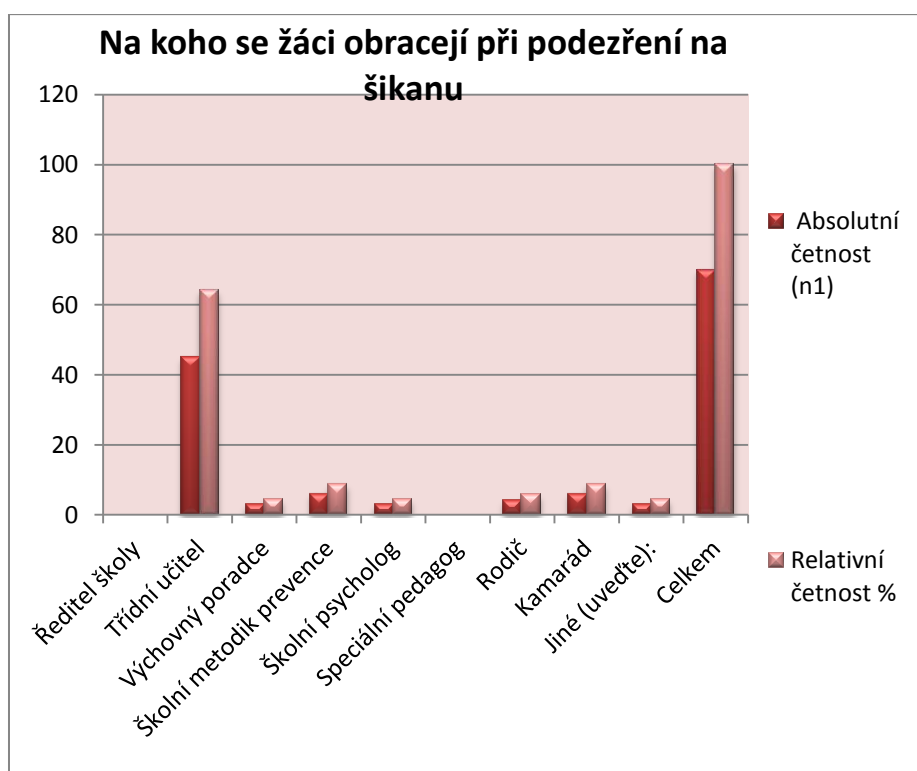
Obr. 13 Uvítání žáků o větší sebe prezentaci ŠMP

Interpretace: V položce bylo zjišťováno, jestli by žáci uvítali, kdyby se školní metodik prevence více sebeprezentoval (např. více komunikoval s žáky, dával zprávy o svých aktivitách na viditelná místa apod.) (viz Tab. 13, Obr. 13). Položka byla uzavřeného typu, dávala na výběr ze tří odpovědí, žáci měli vybrat jednu z odpovědí. Možnosti, ze kterých byla položka složena, byly: *ano, uvítal bych to*; *ne, není to potřebné*; *nevím*. Z celkového počtu 70 dotazovaných by 48,60 % žáků *uvítalo*, kdyby se školní metodik prevence více sebeprezentoval, 27,10 % žáků si myslí, že větší sebe prezentace školního metodika *není potřebná*. Nejnižší hodnotu má odpověď *nevím*, kterou uvedlo jen 24,30 % žáků. Ze získaných dat u položky vyplývá, že nejvíce žáků je nakloněno variantě, aby se školní metodik prevence ve své funkci více sebeprezentoval.

Položka 14: Kdyby se ve vaší třídě objevilo podezření na šikanu, na koho byste se s problémem obrátil(a)?

Tab. 14 Na koho se žáci obracejí při podezření na šikanu

Na koho se žáci obracejí při podezření na šikanu	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ředitel školy	0	0,00%
Třídní učitel	45	64,20%
Výchovný poradce	3	4,30%
Školní metodik prevence	6	8,60%
Školní psycholog	3	4,30%
Speciální pedagog	0	0,00%
Rodič	4	5,70%
Kamarád	6	8,60%
Jiné (uveďte):	3	4,30%
Celkem	70	100,00

Obr. 14 Na koho se žáci obracejí při podezření na šikanu

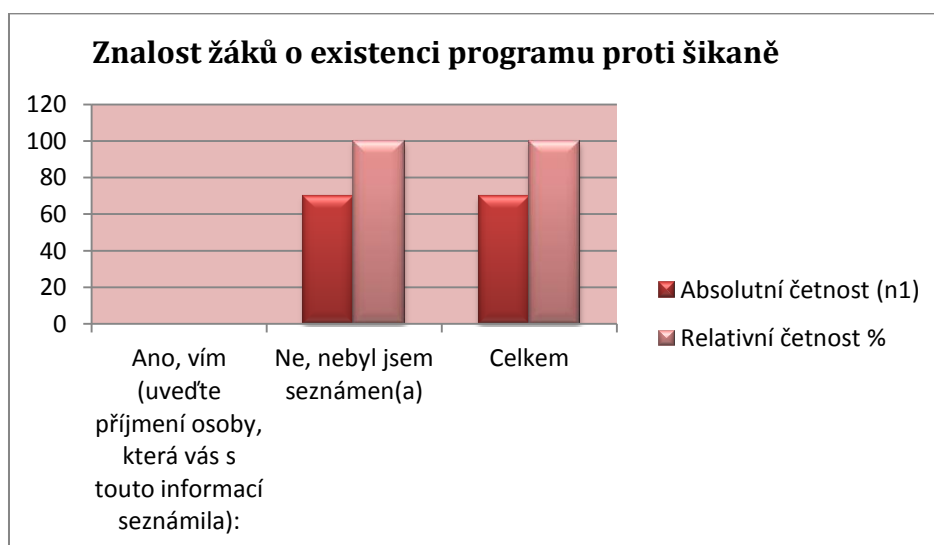
Interpretace: V položce bylo zjišťováno, na koho by se žáci obrátili při podezření na šikanu ve své třídě (viz Tab. 14, Obr. 14). Položka byla polouzavřeného typu s 9 možnostmi výběru, žáci měli vybrat jednu z odpovědí. Na výběr měli žáci z těchto možností: *ředitel školy*, *třídní učitel*, *výchovný poradce*, *školní metodik prevence*, *školní psycholog*, *školní*

speciální pedagog, rodič, kamarád, jiné (uved'te). Z celkového počtu 70 dotazovaných by se 0,00% žáků (tedy žádný z nich) obrátilo na ředitele školy. Dále 64,20 % žáků, tedy nejvíce, by se obrátilo na svého třídního učitele, 4,30 % by se s podezřením svěřilo výchovnému poradci, 8,60 % školnímu metodikovi prevence, 4,30 % školnímu psychologovi a 0,00 % žáků by se s problémem obrátilo na školního speciálního pedagoga. Tento problém by s rodiči řešilo 5,70 % žáků, s kamarádem pouze 8,60 % žáků a možnost jiné (uved'te) vyplnilo 4,30 % žáků, kteří by se s podezřením na šikanu neobrátili na žádnou osobu. Jak vyplývá z výsledků, nejvyšší důvěru mají žáci ke svému třídnímu učiteli.

Položka 15: Víte, že na vaší škole je vytvořen program proti šikaně?

Tab. 15 Znalost žáků o existenci programu proti šikaně

Znalost žáků o existenci programu proti šikaně	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ano, vím (uved'te příjmení osoby, která vás s touto informací seznámila):	0	0,00%
Ne, nebyl jsem seznámen(a)	70	100,00%
Celkem	70	100,00%

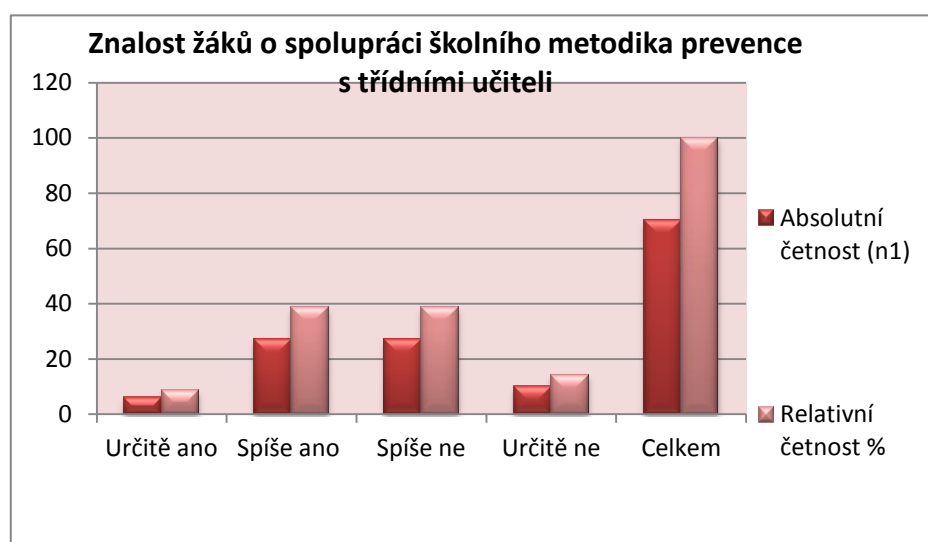
Obr. 15 Znalost žáků o existenci programu proti šikaně

Interpretace: V položce bylo zjišťováno, jestli žáci vědí, že na jejich škole je vytvořen program proti šikaně (viz Tab. 15, Obr. 15). Položka byla polouzavřeného typu, se dvěma možnostmi odpovědí, žáci měli vybrat jednu z odpovědí: *ano, vím* (uved'te příjmení osoby, která vás s touto informací seznámila) a *ne, nebyl(a) jsem seznámen(a)*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo 0,00 % žáků možnost *ano, vím*. Všichni respondenti, tedy 100,00 %, uvedli možnost, že nebyli s touto skutečností seznámeni. Ze získaných dat u položky vyplývá, že žáci nemají žádnou znalost o existenci programu proti šikanování na jejich škole.

Položka 16: Víte o tom, že školní metodik prevence spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů (např. zabývá se pozorováním negativních vztahů mezi žáky atd.) spojených s rozvojem rizikového chování u žáků (např. šikana atd.)?

Tab. 16 Znalost žáků o spolupráci ŠMP s třídními učiteli

Znalost žáků o spolupráci školního metodika prevence s třídními učiteli	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Určitě ano	6	8,60%
Spíše ano	27	38,60%
Spíše ne	27	38,60%
Určitě ne	10	14,20%
Celkem	70	100,00

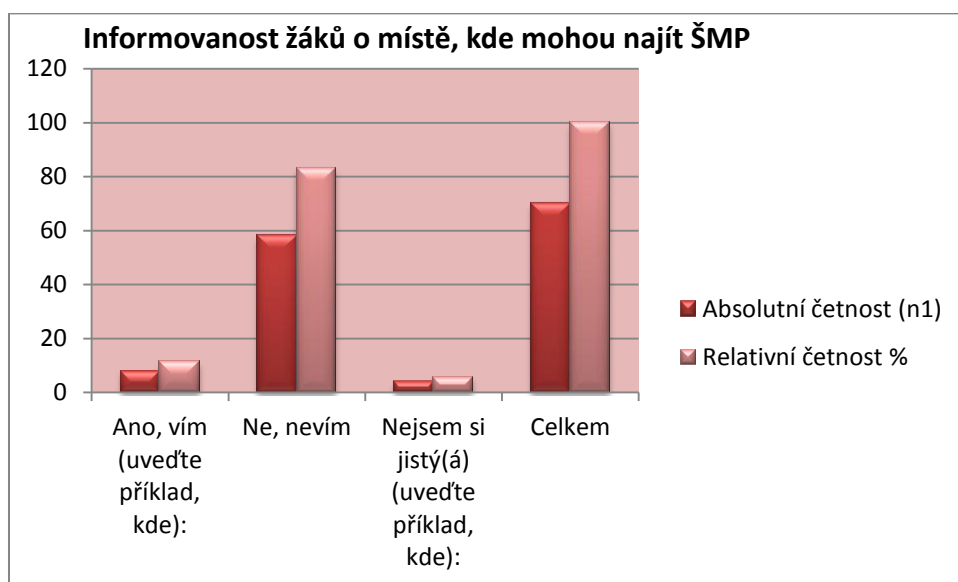
Obr. 16 Znalost žáků o spolupráci ŠMP s třídními učiteli

Interpretace: Položka v dotazníku zjišťuje znalost žáků o spolupráci školního metodika prevence s třídními učiteli při zachycování varovných signálů (viz Tab. 16, Obr. 16). Položka byla uzavřeného typu se 4 možnými odpověďmi, žáci měli vybrat pouze jednu odpověď. Na výběr měli tyto možnosti odpovědí: *určitě ano*; *spíše ano*; *spíše ne*; *určitě ne*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo 8,60 % žáků odpověď *určitě ano*, 38,60 % žáků *spíše ano*, 38,60 % žáků *spíše ne* a 14,20 % žáků uvedlo odpověď *určitě ne*. Jak vyplývá z tabulky a grafu, výsledky jsou zajímavé, neboť odpovědi *spíše ano* a *spíše ne* uvedl stejný počet respondentů, 38,60 %. Nelze proto jasně, ke které variantě se přiklání větší množství respondentů.

Položka 17: Kdybyste potřeboval(a) využít služby (např. poradenství atd.) zajišťované školním metodikem prevence, víte, kde ho máte ve škole hledat?

Tab. 17 Informovanost žáků o místě, kde mohou najít ŠMP

Informovanost žáků o místě, kde mohou najít školního metodika prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Ano, vím (uveďte příklad, kde):	8	11,40%
Ne, nevím	58	82,90%
Nejsem si jistý(á) (uveďte příklad, kde):	4	5,70%
Celkem	70	100,00%

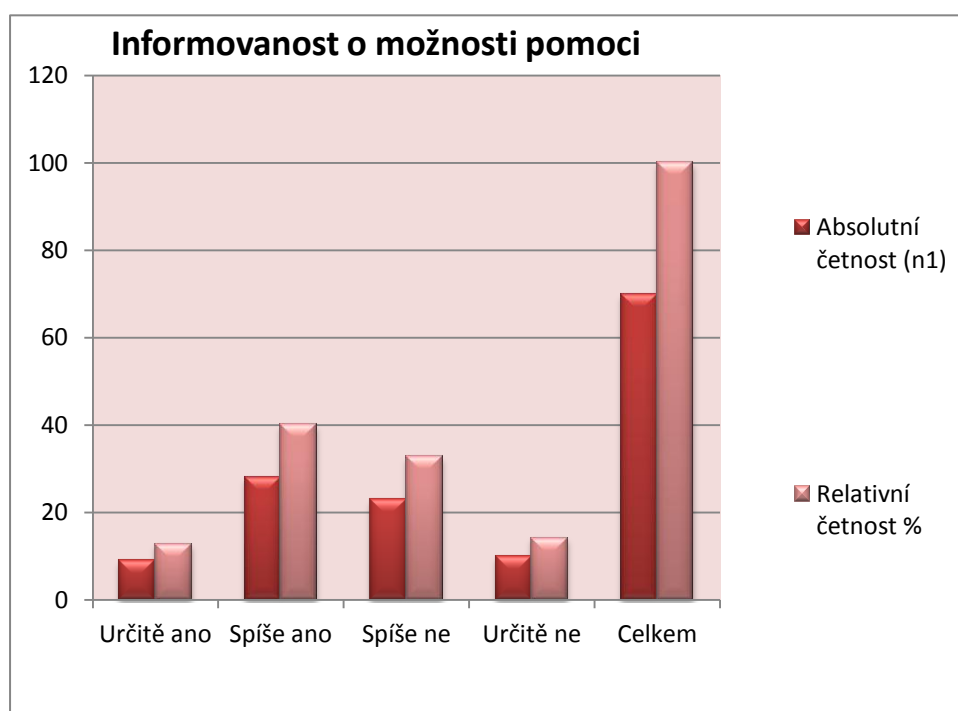
Obr. 17 Informovanost žáků o místě, kde mohou najít ŠMP

Interpretace: Položka zjišťovala, zda žáci vědí, kde by hledali školního metodika prevence, pokud by potřebovali využít jeho služeb (viz Tab. 17, Obr. 17). Položka byla polouzavřeného typu se třemi možnostmi odpovědí, žáci měli vybrat pouze jednu odpověď. Na výběr měli z těchto možností: *ano, vím (uveďte příklad, kde)*; *ne, nevím* a *nejsem si jistý(á) (uveďte příklad, kde)*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo 11,40 % žáků odpověď *ano, vím (uveďte příklad, kde)*, přičemž jako místo uvedli 1. patro, kabinet. Dále 82,90 % žáků uvedlo *ne, nevím* a poslední možnost, *nejsem si jistý(á) (uveďte příklad, kde)*, vyplnilo 5,70 % žáků. U této poslední možnosti žáci uvedli, že by školního metodika prevence hledali v 1. patře, pod jménem Jitka Langerová. Jak vyplývá z výsledků dat, velké množství dotazovaných, celkem 82,90 %, nezná místo, kde by mohli najít školního metodika prevence na své škole.

Položka 18: Víte, že s žádostí o podporu a pomoc s vašimi problémy se mohou na školního metodika prevence obrátit i vaši rodiče?

Tab. 18 Informovanost žáků o možnosti rodičů obrátit se o pomoc na ŠMP

Informovanost o možnosti pomoci	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Určitě ano	9	12,90%
Spíše ano	28	40,00%
Spíše ne	23	32,90%
Určitě ne	10	14,20%
Celkem	70	100,00%

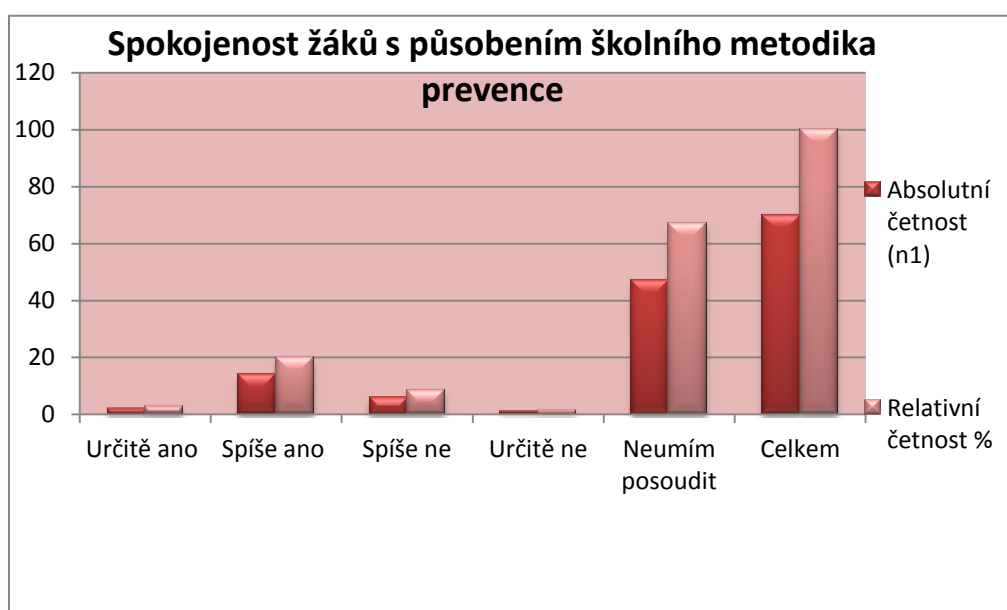
Obr. 18 Informovanost žáků o možnosti rodičů obrátit se o pomoc ŠMP

Interpretace: Položka zjišťovala, zda žáci vědí, že s žádostí o pomoc při řešení problémů se na školního metodika prevence mohou obrátit i jejich rodiče (viz Tab. 18, Obr. 18). Položka byla uzavřeného typu, se 4 možnými odpověďmi, žáci měli vybrat jednu z odpovědí. Na výběr měli z těchto možností: *určitě ano*; *spíše ano*; *spíše ne*; *určitě ne*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo 12,90 % žáků možnost *určitě ano*, 40,00 % *spíše ano*, 32,90 % *spíše ne* a 14,20 % *určitě ne*. Jak vyplývá ze získaných dat u položky, nejvíce respondentů, celkem 40,00 %, zvolilo odpověď *spíše ano*, to znamená, že dotazovaní spíše vědí o tom, že se jejich rodiče mohou obrátit s prosbou o pomoc na školního metodika prevence.

Položka 19: Jste spokojen(a) s působením školního metodika prevence na vaší škole?

Tab. 19 Spokojenost žáků s působením ŠMP

Spokojenost žáků s působením školního metodika prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Určitě ano	2	2,90%
Spíše ano	14	20,00%
Spíše ne	6	8,60%
Určitě ne	1	1,40%
Neumím posoudit	47	67,10%
Celkem	70	100,00%

Obr. 19 Spokojenost žáků s působením ŠMP

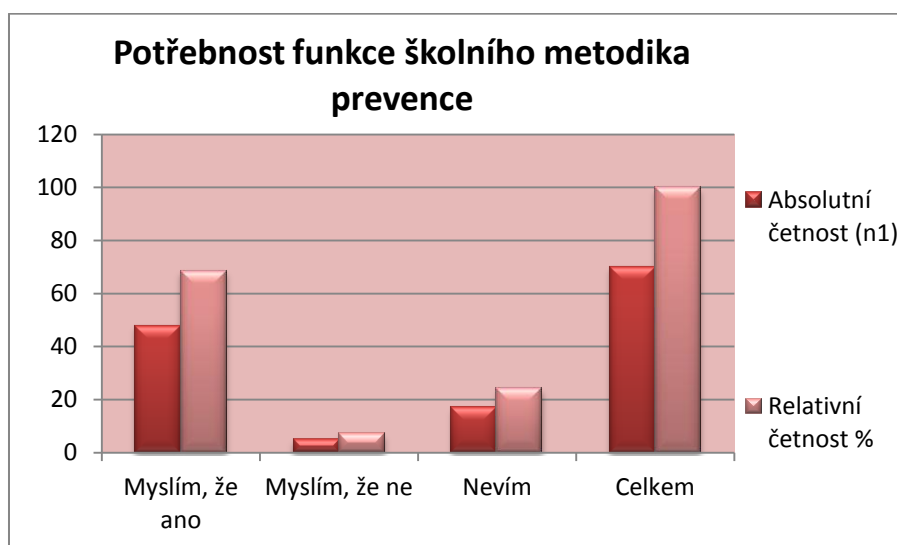
Interpretace: Položka v dotazníku zjišťovala spokojenost žáků s působením školního metodika prevence (viz Tab. 19, Obr. 19). Položka byla uzavřeného typu, s 5 možnými odpověďmi, žáci měli vybrat jednu z odpovědí. Na výběr měli respondenti možnosti: *určitě ano*; *spíše ano*; *spíše ne*; *určitě ne*; *neumím posoudit*. Z celkového počtu 70 dotazovaných vyplnilo odpověď *určitě ano* 2,90 % žáků, 20,00 % žáků *spíše ano*, 8,60 % žáků *spíše ne* a 1,40 % *určitě ne*. Nejvyšší procentuální hodnotu má odpověď *neumím posoudit*, kterou vyplnilo 67,10 % žáků. Ze získaných dat u položky vyplývá, že žáci ve většině případů neumí posoudit, jaká je jejich spokojenost s působením školního metodika prevence na své škole.

Položka 20: Myslíte si, že funkce školního metodika prevence je na vaší škole potřebná?

Tab. 20 Názor žáků o potřebnosti funkce ŠMP

Potřebnost funkce školního metodika prevence	Absolutní četnost (n1)	Relativní četnost %
Myslím, že ano	48	68,60%
Myslím, že ne	5	7,10%
Nevím	17	24,30%
Celkem	70	100,00%

Obr. 20 Názor žáků o potřebnosti funkce ŠMP

Interpretace: V položce byl zjišťován názor žáků na to, zda je funkce školního metodika prevence na střední škole potřebná (viz Tab. 20, Obr. 20). Položka byla uzavřeného typu, se 3 možnými odpověďmi, respondenti měli vybrat pouze jednu z odpovědí. V položce byly na výběr možnosti: *myslím, že ano*; *myslím, že ne* a *nevím*. Z celkového počtu 70 dotazovaných se 68,60 % žáků vyjádřilo k odpovědi *myslím, že ano*, pouze 7,10 % žáků zvolilo odpověď *myslím, že ne* a 24,30 % žáků tuto potřebu neumí posoudit. Jak vyplývá z hodnot výsledků, naprostá většina respondentů, 68,60 %, zastává názor, že funkce školního metodika prevence je na střední odborné škole potřebná.

6 Diskuze

Průzkumné šetření, které zkoumalo informovanost žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole, přineslo zajímavá zjištění. Jak vyplývá z výsledků, respondenti, tedy žáci, obecně zaměňují funkci školního metodika prevence s funkcí výchovného poradce a školního psychologa, a proto je pro žáky mnohdy velkou neznámou, že na jejich střední škole školní metodik prevence působí. Tato fakta jsou ovlivněna celou řadou faktorů, nahlédneme-li na danou problematiku z obecného hlediska. Např. funkce školního metodika prevence je v naší společnosti podceňována, je upozadována před funkcí výchovného poradce, která je naopak více upřednostňována a propagována.

Překvapivá skutečnost byla náhodně zjištěna autorkou bakalářské práce ještě před administrací dotazníků žákům: řada učitelů po nahlédnutí do nevyplněných dotazníků nedokázala na některé otázky odpovědět (např. kdo vykonává funkci školního metodika prevence na jejich škole, jaké činnosti patří do jeho kompetentnosti). Zjištění považuji za alarmující, neboť primárně učitelé by měli mít komplexní znalosti a informace, které dále předávají žákům. Učitelé by měli být obeznámeni s činností školního metodika prevence už jen z toho důvodu, že by s ním měli spolupracovat na vytváření Minimálního preventivního programu školy.

Řada ředitelů škol i odborníků považuje funkci školního metodika prevence za zcela zbytečnou a obtěžující. Jak popisuje Spurný (2011, s. 10), u mnohých vnímá nadřizeně nucenou funkci školního metodika prevence. Setkáváme se i s názory některých ředitelů škol, že je funkce školního metodika prevence vůbec nezajímá, spíše je tento fakt rozčiluje a jsou rozhořčeni, že se do této problematiky musí zapojovat. Někteří ředitelé tvrdí, že konkrétně na jejich škole je tato funkce zcela zbytečná (Spurný, 2011, s. 10). Né každému učiteli funkce školního metodika prevence je přidělena s jeho souhlasem, učitelé si musí doplnit vzdělání, kvalifikaci. Stále se v praxi můžeme setkat s případy, kdy školní metodici prevence, nemají příslušné, odborné vzdělání z toho pramení další problém, že i oni v některých případech nemají dostačující, odborné informace. Jak uvádí Hokeová (2011, s. 12–13) školní metodici prevence se ve své specializaci začínají vzdělávat ve většině případů až poté, co do funkce nastoupí. Minimálně rok, někdy i více, tedy fungují bez speciálního vzdělání. Někteří toto vzdělání nemají vůbec, nenastoupí ani během doby svého fungování (Hokeová, 2011, s. 12–13). Z tohoto zjištění vyplývá, že pokud nemají dostatečné odborné vzdělání a informace sami školní metodici prevence, nemohou je mít ani žáci.

Práce školního metodika prevence nemá dlouhou historii, je to činnost, která prochází stálým vývojem. Podle názoru autorky bakalářské práce je důležité, aby žáci nejen na středních odborných školách měli základní povědomí o tom, kdo je to školní metodik prevence, na jaké oblasti se zaměřuje, s jakým problémem se mohou žáci na něj obrátit. S tím souvisí i to, aby žáci věděli, kde ve škole mohou školního metodika prevence najít. Domnívám se, že v příštích letech bude potřeba služeb školního metodika prevence vyšší, než je tomu nyní, a to z několika důvodů. Školní metodik prevence řeší problémy týkající se prevence rizikového chování. Přitom vznikají stále nové formy rizikového chování. U žáků se zvyšuje intenzita agresivity, žáci ztrácí mantinely, respekt k autoritám. Jak uvádí Sáva (2010, s. 1): „*V současné době registruje pedagogická společnost, ale i společnost obecná přetrvávající, ale také stupňující se fenomén – ŠIKANU UČITELŮ*“. Uvolnění

morálky se stále více projevuje v chování mladé generace. „Respekt z autority učitele a školy jako vzdělávací instituce už dávno vymizel“ (Sáva, 2010, s. 1).

Z praxe jsou známy případy, kdy žáci střední školy dlouhodobě šikanují svého pedagoga, objevuje se šikana ze strany žáků k učitelu.

Kvůli migrační vlně, teroristickým hrozbám apod. graduje výskyt rasismu a xenofobie. Zvyšuje se výskyt tvrdých drog na základních i středních školách apod.

Je několik příčin, proč žáci Střední odborné školy v Brně ve většině případů neví, nebo si nejsou jisti, kdo zastává funkci ŠMP na jejich škole a jakými činnostmi se zabývá. Mezi tyto příčiny patří např. chybějící údaje o ŠMP na webových stránkách školy. Na chodbě školy nebyla k dispozici žádná informační tabule s kontaktem na ŠMP, školní metodik prevence neměl žádné označení na dveřích. Ve Školním vzdělávacím programu školy nebyla zapracována oblast prevence – preventivní strategie školy. Minimální preventivní program školy (viz Příloha G) není vypracován v souladu s legislativou, jak doporučuje Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010–28. Dalším důvodem je osobní postoj školního metodika prevence. Při konzultacích (viz Příloha C) se školním metodikem prevence autorka bakalářské práce zjistila, že ŠMP tato funkce již nenaplňuje a cítí se ve své práci demotivovaně. Velmi málo se sebereprezentuje, na rozdíl od výchovného poradce. Také studium pedagogických dokumentů školy, jakými jsou Výroční zpráva školy, Organizační řád, Plán práce výchovného poradce a školního metodika prevence a Minimální preventivní program (viz Přílohy D, E, CH, G), odhalilo nedostatky. Podobný výzkum realizovaný Institutem pedagogicko-psychologického poradenství v ČR se zaměřoval na poradenské služby na školách a ve školských poradenských zařízeních, mj. i na problematiku školního metodika prevence. Položky tohoto výzkumu zkoumaly využití služeb školního metodika prevence a zkušenost s jeho službami. V publikaci (Slavíková, Zpletalová in Miovský, 2010, s. 85) bylo zveřejněno jen několik položek a výsledků z tohoto výzkumu, proto autorka bakalářské práce nemůže jeho výsledky srovnávat s výsledky vlastního průzkumného šetření realizovaného v rámci této bakalářské práce.

Účelem etického kodexu je poskytovat určité normy či vzory chování, jež mají být dodržovány (Průcha, Švaříček, 2009, s. 90). Etické zásady průzkumu jsou formulovány obecně, v rovině principů. Jsou to obecné principy, se kterými se můžeme konfrontovat, neudávají přesná pravidla. Základní etické principy poskytují záchranné etické mantinely pro posuzování etické dimenze pedagogického průzkumu. Jak popisují autoři Průcha, Švaříček (2009, s. 92) na každém badateli zůstává pečlivé zvažování všech etických aspektů jeho průzkumu.

Etické principy pedagogického průzkumu se dotýkají třech základních oblastí, mezi které řadíme důvěrnost a anonymitu, získání poučeného souhlasu s průzkumem, zpřístupnění závěrečné zprávy účastníkům průzkumu. Anonymita se váže především k dotazníku, kde respondenti nevyplňují žádné jméno. Důvěrnost (confidentiality) znamená, že nebudou zveřejněny žádné informace, podle kterých by čtenáři mohli identifikovat účastníky průzkumu. Badatel by měl zabezpečit všechny účastníky průzkumu o zachování důvěrnosti a ta by měla být dodržována. Pokud se přesto badatel rozhodne ve svém průzkumu zveřejnit plná jména, je vhodné, si tuto skutečnost nechal odsouhlasit od účastníků průzkumu písemně. Pro získání poučeného souhlasu s průzkumem je důležité, aby výzkumník získal svobodný a poučený souhlas účastníků bádání, a vše by měl také zdokumentovat (např. formou vyplněného formuláře). Účastníkům musí být také sděleno, že mají právo odstoupit od účasti na průzkumu bez udání jakéhokoli dů-

vodu, což je poměrně časté při vyplňování dotazníků, kdy jej respondenti odevzdají prázdný nebo nekompletně vyplněný. Pro zpřístupnění závěrečné zprávy účastníkům průzkumu by měl výzkumník, pokud je to možné, nabídnout účastníkům zkoumání výsledky šetření. *„Problematické je to, že odborný diskurs a diskurs praktické pedagogiky hovoří jiným jazykem“* (Průcha, Švaříček, 2009, s. 101). V mnoha případech to může vést k nepochopení výzkumné zprávy.

7 Doporučení pro pedagogickou praxi

Na základě výsledků plynoucích z realizace průzkumného šetření, jsou uvedena doporučení pro pedagogickou praxi. Škola, ve které bylo realizováno průzkumné šetření, by měla věnovat větší pozornost prevenci, měla by ji dostatečněji a s aktuální terminologií zapracovávat do pedagogických dokumentů školy, jako je např. Školní vzdělávací program, Minimálně preventivní program, Školní řád, Plán práce pro výchovné poradce a školního metodika prevence. V řadě pedagogických dokumentů školy se objevuje nepřesná, neúplná i zastaralá odborná terminologie (viz Přílohy E, F). Minimální preventivní program školy by měl být vypracován obsáhleji s veškerými náležitostmi, jaké má mít, např. preventivní strategie, funkce preventivních strategií, cíle apod., které jsou vymezeny v Metodickém doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků ve školách a školských zařízeních (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010–28). Metodický pokyn vymezuje aktuální terminologii, dále začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu, definuje Minimálně preventivní program, doporučuje postupy škol a školských zařízení při výskytu vybraných rizikových forem chování. Školní vzdělávací program školy, nebo jen určitá jeho část, by měla být přístupná i veřejnosti, např. rodičům, příp. potenciálním zájemcům o studium, např. na webových stránkách školy. Autorka bakalářské práce měla možnost nahlédnout do Školního vzdělávacího programu školy, ve školní knihovně. Prevence zde byla zapracována jen v učebním plánu v některých tématech. Z důvodu chybějících údajů, např. preventivní strategie školy apod., neuvádím tento dokument v přílohách.

Žádný z těchto veřejných dokumentů nebyl k nalezení na webových stránkách. Zde by škola měla také zpřístupnit informace s kontaktem na školního metodika prevence, např. uvést jeho jméno, telefonní kontakt, e-mail, číslo patra a kabinetu, popřípadě i konzultační hodiny. Na svých webových stránkách škola neuvádí žádné informace o působení svého školního metodika prevence, ačkoliv by tato informace měla být dostupná jak žákům, tak i jejich rodičům.

Bylo by vhodné, aby školní metodik prevence školy, už jenom kvůli velkému počtu studentů školy měl informaci o své funkci vyznačenou např. na dveřích svého kabinetu. Dále bych školnímu metodikovi prevence doporučila aktuálněji informovat žáky o své činnosti ve zkrácené, bodové formě, a to na nástěnce školy. Toto vyplynulo z průzkumného šetření z otázky *Uvítali byste, kdyby se školní metodik prevence více sebezprezentoval? (např. více komunikoval s žáky, dával zprávy o svých aktivitách na viditelná místa?* Na tuto otázku odpovědělo celkem 70 % respondentů, přičemž 48,60 % respondentů by uvítalo, kdyby se školní metodik prevence více sebezprezentoval.

Bylo by vhodné, aby školní metodik prevence, je-li přítomen na preventivních programech či besedách s žáky a jejich třídním učitelem, při této příležitosti více prezentoval svoji funkci a nevystupoval jen jako učitel, neboť tak si její žáci snáz spojí s prevencí a činnostmi školního metodika prevence.

Autorka bakalářské práce by byla ráda, kdyby v budoucnu práce školního metodika prevence byla brána vážněji, nebyla upozadována před jinými funkcemi školského poradenského systému a měla větší oporu ve školské legislativě. Bylo by vhodné, aby se školy snažily v tomto směru o větší informovanost, tedy o předávání úplných, aktuálních, od-

borných informací o školním metodikovi prevence, především o jeho působení na škole a o jeho činnostech.

7.1 Přesahy do praxe – koncept informačního plakátu o činnosti ŠMP

Informační plakát byl vytvořen především pro žáky Střední průmyslové školy v Brně, Purkyňova, konkrétně pro podporu informovanosti o činnostech školního metodika prevence, který působí na této škole. Tato škola nemá zkušenost s podobnými invenčními informačními plakáty nebo brožurami, kde jsou uvedeny základní informace o aktivitách školního metodika prevence pro žáky. Informační plakát byl sestaven z důvodu nedostatečné informovanosti žáků o působnosti a činnostech školního metodika prevence, jak bylo zjištěno průzkumným šetřením. V informačním plakátu byly popsány hlavní činnosti, které školní metodik prevence nabízí a které jsou stěžejní. Není zde uvedeno, že školní metodik prevence vykonává činnost metodickou nebo že např. vytváří Minimálně preventivní program školy, protože tyto informace nejsou přínosné pro žáky, ale spíše pro vedení školy. V plakátu byly popsány základní informace, bodově a výstižně, aby v případě potřeby prevence nebo řešení vzniklé situace rizikového chování ať už žáka nebo jeho kamaráda/spolužáka žáci věděli, na koho a s jakým problémem se mají na škole obrátit. Plakát informuje, že školní metodik prevence koordinuje a realizuje prevenci na škole, poskytuje informace v oblasti prevence, nabízí poradenství při výskytu a řešení šikany, poskytuje poradenství v oblasti rizikového chování (např. vandalismu, závislostí, záškoláctví, kriminality apod.). Jeho služby jsou bezplatné a jsou určeny pro žáky, učitele i rodiče školy. Se souhlasem školního metodika prevence byly na plakátu uvedeny kontakty na školního metodika prevence, např. jeho jméno, číslo patra a dveří kabinetu, telefon a e-mail. Informační plakát byl vyhotoven v počítačovém programu Zonerphotostudio 16, barevně, jednostranně. Důraz byl kladen na to, aby žáky upoutal a byl pro ně přínosný. Byly vytištěny celkem 4 plakáty, 1 kus byl předán školnímu metodikovi prevence, který s ním byl spokojen a umístil jej na viditelné místo na informační nástěnku na chodbě školy. Druhý plakát byl umístěn na nástěnku ve studovně určené pro žáky, kteří zde tráví volné hodiny a přestávky, třetí plakát byl ponechán v přízemí na recepci školy, kde jsou k dispozici i další informační tiskoviny (např. brožura o studijních oborech školy, nabídky brigád pro studenty apod.), neboť je zde velká koncentrace žáků. Poslední informační plakát je určen pro demonstraci při obhajobě bakalářské práce.

8 Závěr

V této bakalářské práci byl popsán současný stav informovanosti žáků střední školy o působení a činnostech školního metodika prevence na konkrétní škole. V praktické části byla zjištěna a vyhodnocena data z průzkumného šetření. Průzkumné otázky byly stanoveny: Velké množství žáků zaměňuje funkci školního metodika prevence s funkcí výchovného poradce. Většina žáků umí popsat činnosti školního metodika prevence. Využití služeb školního metodika prevence na střední odborné škole je kvůli neúplným a neaktuálním informacím týkajícím se jeho práce nízké.

Průzkumné šetření prokázalo, že dochází k zaměňování funkcí školního metodika prevence a výchovného poradce. Jméno školního metodika prevence, kterým je na dané škole PhDr. Langerová, zná pouze 17,10 % dotazovaných žáků, zatímco jméno výchovného poradce (Mgr. Šmerdové), zná dokonce 62,90 % respondentů.

Z vyhodnocených výsledků je zřejmé, že žákům je ve většině případů osoba výchovného poradce ve srovnání s osobou školního metodika prevence více známá a že si ji spojují s činnostmi, které v její kompetenci nejsou. Nejednoznačný výsledek přinesla průzkumná otázka věnovaná tomu, jak žáci chápou náplň práce školního metodika prevence. Pouze 32,90 % žáků správně vyplnilo, že se školní metodik prevence věnuje kontrole a realizaci preventivních programů školy. Celkem 60,00 % žáků zaměnilo činnost školního metodika prevence s činností školního psychologa, která však spočívá v diagnostice výchovných a výukových problémů. Další průzkumná otázka, která se týkala využití služeb školního metodika prevence, potvrdila, že zkušenosti žáků s touto službou jsou malé, celý 81,42 % žáků uvedlo, že s činností ŠMP nemají žádnou zkušenost. Zajímavé výsledky přinesl vyhodnocený dotazník v položce, kde by žáci hledali informace o školním metodikovi prevence ve své škole: 74,28 % žáků preferuje webové stránky školy, 51,42 % žáků informační tabuli na chodbě školy. Je zajímavé, že i když se žáci nejvíce vyslovili pro umístění informací na webových stránkách školy, v reálu na školním webu nebyla žádná informace o školním metodikovi prevence k nalezení. Žádná viditelná informace o školním metodikovi prevence však nebyla vyvěšena ani na informačních tabulích na chodbě školy.

K dalším zjištěním patří úroveň informovanosti žáků o existenci programu proti šikanování, který škola vytváří. Celkem 70,00 % respondentů, tedy celá hodnota zkoumaného vzorku, uvedlo odpověď *ne, nebyl* jsem seznámen s programem proti šikaně, zatímco 0,00 % žáků zvolilo možnost *ano, vím*. Povědomí žáků o existenci programu proti šikaně bylo tedy nulové. Informovanost žáků byla posuzována také v položce, která zkoumala, zda žáci vědí, kde ve škole by mohli najít školního metodika prevence kvůli využití jeho služeb. Jak vyplývá z výsledků, 11,40 % žáků odpovědělo *ano, vím*, odpověď *ne, nevím* zvolilo celkem 82,90 % žáků a možnost *nejsem si jistý(á)* vyplnilo 5,70 % žáků. Žáci také posuzovali spokojenost s působením školního metodika prevence na škole: variantu *určitě ano* označilo jen 2,90 % žáků, zatímco odpověď *neumím posoudit* celých 67,10 % žáků. Z výsledků položky, která zjišťovala je tedy zřejmé, že většina žáků neumí posoudit svoji spokojenost se službami školního metodika prevence.

Jak vyplývá z hlavních výsledků bakalářské práce, škola nedostatečně informuje žáky o působení a činnostech školního metodika prevence. Většina žáků o působení a činnostech ŠMP na své škole neví a činnosti, které spadají do jeho kompetentnosti žáci z většiny neznají.

Byly naplněny cíle bakalářské práce. Realizace tohoto průzkumného šetření přinesla cenná a aktuální zjištění, která mohou být předmětem dalšího zkoumání této problematiky.

9 Seznam použité literatury

9.1 Soupis použité literatury

- BUDÍNSKÁ, Martina. Školní metodik prevence. *Prevence*. 2015, roč. 12, č. 4, s. 4. ISSN 1214–8717.
- CIKLOVÁ, Kateřina. *Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu rádce školního metodika prevence*. Ostrava: Econom Press, 2014, 160 s. ISBN 978–80–90–5065–6–5.
- CIKLOVÁ, Kateřina. *Školní metodik prevence* [online]. Ostrava: 2011, [cit. 2015 –11– 29]. Dostupné z: <http://www.ppp–ostrava.cz /userFiles/metodik/material–pro–Smp.pdf>,
- ČECH, Tomáš. Škola a její preventivně výchovné strategie jako předpoklad rozvoje kompetencí dětí. *Prevence*. 2011, roč. 8, č. 7, s. 6–7. ISSN 1214–8717.
- ČECH, Tomáš. Prevence. In: MIOVSKÝ, Michal et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná nemocnice v Praze, Klinika adiktologie, vydavatelství TOGGA, 2012, s. 109–107. ISBN 978– 80– 87258–89–7.
- DOUŠEK, Antonín. *Školní vzdělávací program*. Brno: Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 38 s.
- DOUŠEK, Antonín. *Organizační řád*. Brno: Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 24 s.
- DOUŠEK, Antonín. *Školní řád*. Brno: Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 24 s.
- DOUŠEK, Antonín. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2014/2015*. Brno: Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 102 s.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, 272 s. ISBN 978–80–223–2392–8.
- HOKEOVÁ, Veronika. Únava školních metodiků prevence. *Prevence*. 2011, roč. 8, č. 10, 12 s. ISSN 1214–8717.
- HURNÍKOVÁ, Květa a Petr SZURMAN. *Filozofie a etika: studijní opora pro kombinovanou formu studia*. Ostrava: Obchodní akademie a Vyšší odborná škola sociální Ostrava – Mariánské Hory, 2011, 73 s. ISBN 978–80–87540–00–8.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007, 272 s. ISBN 978–80–247–1369–4.

- JURÁKOVÁ, Marcela, NOVOTNÁ, Jitka, SOCHŮREK, Jan. Koncepce preventivního zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů v působnosti MŠMT ČR. In: JURÁKOVÁ, Marcela et al. *Primární prevence: sborník pro školní metodiky prevence 2*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002, s. 5–6 ISBN 80–7083–677–6.
- JURKOVIČOVÁ, Petra a Vojtěch REGEC. *Základy speciálně–pedagogického poradenství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 101 s. ISBN 978–80–244–3695–1.
- KACHLÍK, Petr. *Mapování drogové scény, aktivit a úrovně protidrogové prevence na Masarykově univerzitě: škola pro zdraví 21. století*. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD, 2011, 343 s. ISBN 978–80–2010–5724–1.
- KENDÍKOVÁ, Jitka a Miroslav VOSMIK. *Jak zvládnout problémy dětí se školou?: děti se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – praktická příručka pro rodiče, učitele a další odborné pracovníky*. Praha: 2013, Pasparta, 109 s. ISBN 978–80–905576–0–4.
- KIKALOVÁ, Kateřina a Miroslav KOPECKÝ. *Úvod do studia prevence závislostí dětí a dospívajících*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 44 s. ISBN 978–80–244–3928–0.
- KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014, 258 s. ISBN 978–80–247–4502–2.
- KOCOURKOVÁ, Vladimíra a Anna ŠAFRÁNKOVÁ. *Úvod primární prevence rizikového chování*. Olomouc: Agentura Gevak, 2014, 55 s. ISBN 978–80–86768–85–4.
- LANGEROVÁ, Jitka. *Minimální preventivní program*. Brno: Střední průmyslová škola, Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 1 s.
- LANGEROVÁ, Jitka. *Program proti šikaně*. Brno: Střední průmyslová škola, Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 2 s.
- LANGEROVÁ, Jitka. *Zápis z porady třídních učitelů*. Brno: Střední průmyslová škola, Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 1 s.
- MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Štefan a ŠVEC Josef. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido, 2005, 134 s. ISBN 80–7315–102–2.
- MAJINATO [online]. 2015, datum poslední revize neuvedeno [cit. 2015–11–29]. Dostupné z: <http://www.majinato.cz/pdf/30–metodik–prevence.pdf>
- MIOVSKÝ, Michal et al. *Návrh doporučené struktury minimálně preventivního programu rizikového chování pro základní školy*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, ve vydavatelství TOGGA, 2012, 98 s. ISBN 978–80–87258–74–3.

- MŠMT ČR a) [online]. *Metodické dokumenty (doporučení a pokyny): Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j. : 21291/2010–28)*. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: [online]. Praha: MŠMT, 2010, revize neuvedena [2016–5–1]. Příloha 1 – Návykové látky, Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
- MŠMT ČR b) [online]. *Metodické dokumenty (doporučení a pokyny): Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j. : 21291/2010–28), Metodické doporučení úvodní část*. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: [online]. Praha: MŠMT, 2010, revize neuvedena [2016–30–4]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
- NEUMANNOVÁ, Klára. Primární školská prevence realizovaná externím subjektem a reflexe či evaluace aktivit jako cesta k efektivnímu dosažení vytyčených cílů. In: VEČERKA, Kazimír. *Prevence sociálních deviací–přání, naděje a realita: konference sekce sociální patologie MČSS, Červená nad Vltavou, 17. – 19. dubna 2013*. Vyd. 1. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2013, s. 18–25. ISBN 978–80–905443–0–7.
- NOVOTNÝ, Jiří, Petra PŠENIČKOVÁ. *Školní poradenské pracoviště: Výklad hesla*. In: *Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů*: [online]. 2012, 18. 9. [cit. 2016–5–1]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_poradensk%C3%A9_pracovi%C5%A1t%C4%9B
- PRŮCHA, Jan, Roman ŠVARŤÍČEK. Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu: etický kodex: pojem a účel, etické principy pedagogického výzkumu. *Pedagogická orientace*, rok 2009, roč. 19, č. 2, s. 89–105. ISSN 1211–4669.
- SÁVA, Abaradžiev. Šikana učitelů. *Aspekty náhradní rodiny* [online]. 2010, s. 1–7 [cit. 2016–5–15]. Dostupné z: <http://www.anv.cz/clanky/215-sikana-ucitelu>
- SKÁCELOVÁ, Lenka. Minimálně preventivní program školy: Skladba aktivit Minimálně preventivního programu škol pro jednotlivé cílové skupiny. In: MIOVSKÝ, Michal et al., *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Centrum Adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, TOGGA, 2010, s. 101–109. ISBN 978–80–87258–47–7.
- SLAVÍKOVÁ, Ivana. Etické aspekty v práci školního metodika prevence. In: MARTANOVÁ, Veronika et al. *Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence*. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. Lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova, 2007, s. 19–20. ISBN 978–80–254–0525–3.

- SLAVÍKOVÁ, Ivana, ZAPLETALOVÁ, Jana. Systém školské primární prevence rizikového chování: Školní metodik prevence. In: MIOVSKÝ, Michal et al. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Centrum Adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, ve vydavatelství TOGGA, 2010, s. 82–87.
ISBN 978–80–8758–47–7.
- SOCHŮREK, Jan. Nástin problematiky sociálních deviací a sociální patologie. Vandalismus. In: JURÁKOVÁ, Marcela et al. *Primární prevence: sborník pro školní metodiky prevence 2*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002, s. 9–14
ISBN 80–7083–677–6.
- SIXTA, Jiří, TRAXLER Jan a Eva BURDOVÁ. *Zdravé klima aneb primární prevencí rizikového chování si vytvoříme „domeček“, kde nám bude dobře*. Příbram: Elrond o. s., 2012, 28 s. ISBN 978–80–260–2332–6.
- SPURNÝ, Ladislav. Zbytečný odborník a nebo děvečka pro všechno?! Aneb pár slov o tom, kým by určitě neměl být školní metodik prevence. *Prevence*. 2011, roč. 8, č. 4, 10 s. ISSN 1214-8717.
- SVOBODOVÁ, Jana. Kým jsem v pozici školního metodika prevence? Zamyšlení nad osobností školního metodika prevence. *Prevence*. 2012, roč. 9, č. 4, s. 9–12.
ISSN 1214–8717.
- ŠMERDOVÁ, Dana. *Plán práce pro výchovného poradce a školního metodika prevence na rok 2015–2016*. Brno: Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace, 2015, 10 s.
- TOMANOVÁ, Kateřina, et al. *Specializační studium pro školní metodiky prevence – metodická příručka (příklad dobré praxe) 2012* [online]. Praha: Klinika Adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, ve vydavatelství TOGGA, 2012, 26. 12. 2012 [cit. 2016–2–2]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/19/3945/Specializacni-studium-pro-skolni-metodiky-prevence-metodicka-prirucka-Priklad-dobre-praxe>
- TOLLAROVÁ, Blanka, et al. *Jsmo lidé jedné Země: metodika programu prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, 259 s. ISBN 9788026203766.
- TRNKOVÁ, Kateřina, et al. *Psaní odborných textů: průvodce tvorbou ročníkové práce na Ústavu pedagogických věd FF MU*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 106 s.
ISBN 978–80–210–6863–6.
- TROUSIL, Michal a Veronika JAŠÍKOVÁ. *Úvod do tvorby odborných prací*. Hradec Králové: Gaudeamus Univerzita Hradec Králové, 2014, 154 s. ISBN 978–80–7435–380–2.
- TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence*. Most: Nakladatelství Hněvín, 2006, 104 s.

ISBN 80-86654-17-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Poradenská psychologie pro pedagogy se zaměřením na problémy v chování*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011, 62 s.

ISBN 978-80-7372-763-5.

VALENTOVÁ, Lidmila, et al. *Školní poradenství 2*. Praha: Karlova univerzita v Praze, Pedagogická fakulta, 2013, 208 s. ISBN 978-80-7290-629-1.

ZÁKON. *Vyhláška o poskytování poradenských služeb a školských poradenských zařízeních*. č. 72/2005. Praha: Ministerstvo vnitra, 2005, s. 512. ISSN 1211-1244.

10 Přílohy

10.1 Seznam příloh

Příloha A	Vyplněný dotazník od respondenta
Příloha B	Nevyplněný dotazník
Příloha C	Konzultace se školním metodikem prevence
Příloha D	Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2014/2015
Příloha E	Organizační řád školy
Příloha F	Školní řád
Příloha G	Minimální preventivní program školy
Příloha H	Program proti šikanování
Příloha CH	Plán práce pro výchovného poradce a školního metodika prevence na rok 2015/2016
Příloha I	Plán práce pro jednotlivé ročníky na školní rok 2015/2016
Příloha J	Zápis z porady třídních učitelů
Příloha K	Hlášení podezření o přítomnosti návykové látky ve škole
Příloha L	Návrh na zahájení správního řízení
Příloha M	Záznam o pohovoru

Příloha A

Institut celoživotního vzdělávání
Mendelova univerzita v Brně
Zemědělská 5, Brno
E-mail: karinalamacova@seznam.cz

Dotazník: Zjištění informovanosti žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole

Milí žáci,

obracím se na vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož hlavním cílem je zjistit vaši informovanost o působení a činnostech školního metodika prevence na vaší škole.

Dotazník slouží jen pro účely zpracování bakalářské práce. Je anonymní. Skládá se z 20 otázek a následných odpovědí. Otázky si prosím vždy pozorně přečtěte, včetně pod nimi uvedených poznámek a odpovědí. Poznámka je vždy psána kurzívou. Vyplnění dotazníku vám zabere zhruba 10 minut. Vaše odpovědi **zakroužkujte**. U některých otázek je nutné odpověď **dopsat vlastními slovy**. Na 8. a 9. otázku odpovídají jen ti z vás, kteří jsou uvedeni v závorce pod otázkou.

1. Jakého jste pohlaví?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) muž
  - b) žena

2. V současnosti jste žákem, kterého ročníku?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) 1. ročník
  - b) 2. ročník
  - c) 3. ročník
  - d) 4. Ročník

3. Znáte osobu, která má na vaší škole funkci školního metodika prevence?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) Ing. Antonín Doušek, Ph.D.
  - b) Mgr. Dana Šmerdová
  - c) Mgr. Hana Svobodová
  - d) PhDr. Jitka Langerová
  - e) PaedDr. Jaroslava Bělková

4. Máte představu o základních činnostech školního metodika prevence?
Vyberte jednu z odpovědí.
- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
  - Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků.
  - Diagnostika výukových a výchovných problémů žáků.
  - Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.
5. Umíte popsat některé další činnosti, na které se školní metodik prevence zaměřuje?
Popište vlastními slovy.
- .....
- .....
- .....
6. S jakým problémem by jste se na vaší škole obrátil(a) na školního metodika prevence?
Můžete vybrat více odpovědí.
- Problémy se šikanou, závislostmi, záškoláctvím
  - Kariérové poradenství (výběr další školy, povolání)
  - Běžné problémy týkající se školy (kázeňské problémy)
  - Základní skupinová šetření k volbě povolání
  - Problémy někoho jiného (u kamaráda se objevuje rizikové chování – vandalismus)
  - Problém s integrací (žák se speciálně vzdělávacími potřebami má potíže se začleněním do kolektivu třídy)
  - Mimoškolní problémy (rodinné problémy)
7. Máte osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence?
Můžete vybrat více odpovědí.
- Drogy a mýty (výukový film s následnou diskuzí)
  - Prevence závislostí (přednáška a beseda na téma alkoholismus)
  - Náhradní rodinná a pěstounská péče (přednáška a beseda na téma Náhradní rodinná péče)
  - Jiné aktivity (uved'te): .....
  - Zatím osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence nemám
8. Víte, že primárně preventivní program (Žena jako symbol života), který probíhá ve 2. ročníku, připravuje a realizuje váš školní metodik prevence?
(Na otázku odpovídají jen žáci 2., 3. a 4. ročníku.)
Vyberte jednu z odpovědí.
- Ano, vím
  - Nejsem si jistý(á)
  - Ne, nevím

9. Máte povědomí o tom, že primárně preventivní program pro 3. ročníky, který je zaměřený na rizikové chování v rodině, se zabývá nevhodným rodinným prostředím, zanedbáváním rodinné péče atd., vytváří a realizuje váš školní metodik prevence?

(Na otázku odpovídají jen žáci 3. a 4. ročníku.)

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, mám
- b) Ne, nemám

10. Myslíte si, že nabídku služeb školního metodika prevence využívá hodně vašich spolužáků/kamarádů ve škole?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

11. Na jakých místech ve vaší škole máte možnost získat informace o školním metodikovi prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Informační leták
- b) Webové stránky školy
- c) Informační tabule na chodbách školy
- d) Nástěnky ve třídách
- e) Jiné (uveďte): .....

12. Víte, v jakých dokumentech školy by jste našel(a) informace o působení a činnostech vašeho školního metodika prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Školní vzdělávací program
- b) Minimální preventivní program
- c) Organizační řád
- d) Školní řád
- e) Výroční zpráva školy
- f) Jiné (uveďte):.....

13. Uvítali by jste, kdyby školní metodik prevence se více sebezprezentoval? (např. více komunikoval s žáky; dával zprávy o svých aktivitách na viditelná místa apod.)

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, uvítal bych to
- b) Ne, není to potřebné
- c) Nevím

14. Kdyby se ve vaší třídě objevilo podezření na šikanu, na koho by jste se s problémem obrátil(a)?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ředitel školy
- b) Třídní učitel
- c) Výchovní poradce
- d) Školní metodik prevence
- e) Školní psycholog
- f) Speciální pedagog
- g) Rodič
- h) Kamarád
- i) Jiné (uveďte): .....

15. Víte, že na vaší škole je vytvořen program proti šikaně?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, vím (uveďte příjmení osoby, která vás s touto informací seznámila):
.....
- b) Ne, nebyl jsem seznámen(a)

16. Víte o tom, že školní metodik prevence spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů (např. zabývá se pozorováním negativních vztahů mezi žáky atd.) spojených s rozvojem rizikového chování u žáků (např. šikana atd.)?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

17. Kdyby jste potřeboval(a) využít služby (např. poradenství atd.) zajišťované školním metodikem prevence, víte, kde ho máte ve škole hledat?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, vím (uveďte příklad, kde): .....
- b) Ne, nevím
- c) Nejsem si jistý(á) (uveďte příklad, kde): .....

18. Víte, že s žádostí o podporu a pomoc s vašimi problémy, se mohou na školního metodika prevence obrátit i vaši rodiče?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

19. Jste spokojen(a) s působením školního metodika prevence na vaší škole?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Neumím posoudit

20. Myslíte si, že funkce školního metodika prevence je na vaší škole potřebná?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Myslím, že ano
- b) Myslím, že ne
- c) Nevím

Velmi děkuji za Vaši ochotu a čas strávený nad dotazníkem. Prosím vyplněný dotazník předejte zpět učiteli.

Podpis:

Příloha B

Institut celoživotního vzdělávání

Mendelova univerzita v Brně

Zemědělská 5, Brno

E-mail: karinalamacova@seznam.cz

Dotazník: Zjištění informovanosti žáků o působení a činnostech školního metodika prevence na střední odborné škole

Milí žáci,

obracím se na vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož hlavním cílem je zjistit vaši informovanost o působení a činnostech školního metodika prevence na vaší škole.

Dotazník slouží jen pro účely zpracování bakalářské práce. Je anonymní. Skládá se z 20 otázek a následných odpovědí. Otázky si prosím vždy pozorně přečtete, včetně pod nimi uvedených poznámek a odpovědí. Poznámka je vždy psána kurzívou. Vyplnění dotazníku vám zabere zhruba 10 minut. Vaše odpovědi **zakroužkujte**. U některých otázek je nutné odpověď **dopsat vlastními slovy**. Na 8. a 9. otázku odpovídají jen ti z vás, kteří jsou uvedeni v závorce pod otázkou.

1. Jakého jste pohlaví?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) muž
  - b) žena

2. V současnosti jste žákem, kterého ročníku?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) 1. ročník
  - b) 2. ročník
  - c) 3. ročník
  - d) 4. ročník

3. Znáte osobu, která má na vaší škole funkci školního metodika prevence?
Vyberte jednu z odpovědí.
  - a) Ing. Antonín Doušek, Ph.D.
  - b) Mgr. Dana Šmerdová
  - c) Mgr. Hana Svobodová
  - d) PhDr. Jitka Langerová
  - e) PaedDr. Jaroslava Bělková

4. Máte představu o základních činnostech školního metodika prevence?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- b) Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků.
- c) Diagnostika výukových a výchovných problémů žáků.
- d) Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.

5. Umíte popsat některé další činnosti, na které se školní metodik prevence zaměřuje?

Popište vlastními slovy.

PREVENTIVNÍ PROGRAMY
.....
.....
.....

6. S jakým problémem by jste se na vaší škole obrátil(a) na školního metodika prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Problémy se šikanou, závislostmi, záškoláctvím
- b) Kariérové poradenství (výběr další školy, povolání)
- c) Běžné problémy týkající se školy (kázeňské problémy)
- d) Základní skupinová šetření k volbě povolání
- e) Problémy někoho jiného (u kamaráda se objevuje rizikové chování – vandalismus)
- f) Problém s integrací (žák se speciálně vzdělávacími potřebami má potíže se začleněním do kolektivu třídy)
- g) Mimoškolní problémy (rodinné problémy)

7. Máte osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Drogy a mýty (výukový film s následnou diskuzí)
- b) Prevence závislostí (přednáška a beseda na téma alkoholismus)
- c) Náhradní rodinná a pěstounská péče (přednáška a beseda na téma Náhradní rodinná péče)
- d) Jiné aktivity (uveďte): .....
- e) Zatím osobní zkušenost s aktivitami školního metodika prevence nemám

8. Víte, že primárně preventivní program (Žena jako symbol života), který probíhá ve 2. ročníku, připravuje a realizuje váš školní metodik prevence?

(Na otázku odpovídají jen žáci 2., 3. a 4. ročníku.)

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, vím
- b) Nejsem si jistý(á)
- c) Ne, nevím

9. Máte povědomí o tom, že primárně preventivní program pro 3. ročníky, který je zaměřený na rizikové chování v rodině, se zabývá nevhodným rodinným prostředím, zanedbáváním rodinné péče atd., vytváří a realizuje váš školní metodik prevence? (Na otázku odpovídají jen žáci 3. a 4. ročníku.)

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, mám
 b) Ne, nemám

10. Myslíte si, že nabídku služeb školního metodika prevence využívá hodně vašich spolužáků/kamarádů ve škole?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
b) Spíše ano
 c) Spíše ne
d) Určitě ne

11. Na jakých místech ve vaší škole máte možnost získat informace o školním metodikovi prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Informační leták
b) Webové stránky školy
 c) Informační tabule na chodbách školy
d) Nástěnky ve třídách
e) Jiné (uved'te): .....

12. Víte, v jakých dokumentech školy by jste našel(a) informace o působení a činnostech vašeho školního metodika prevence?

Můžete vybrat více odpovědí.

- a) Školní vzdělávací program
 b) Minimální preventivní program
c) Organizační řád
d) Školní řád
e) Výroční zpráva školy
f) Jiné (uved'te): .....

13. Uvítali by jste, kdyby školní metodik prevence se více sebezprezentoval? (např. více komunikoval s žáky; dával zprávy o svých aktivitách na viditelná místa apod.)

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, uvítal bych to
b) Ne, není to potřebné
c) Nevím

14. Kdyby se ve vaší třídě objevilo podezření na šikanu, na koho by jste se s problémem obrátil(a)?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ředitel školy
- b) Třídní učitel
- c) Výchovný poradce
- d) Školní metodik prevence
- e) Školní psycholog
- f) Speciální pedagog
- g) Rodič
- h) Kamarád
- i) Jiné (uveďte): .....

15. Víte, že na vaší škole je vytvořen program proti šikaně?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, vím (uveďte příjmení osoby, která vás s touto informací seznámila): .....
- b) Ne, nebyl jsem seznámen(a)

16. Víte o tom, že školní metodik prevence spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů (např. zabývá se pozorováním negativních vztahů mezi žáky atd.) spojených s rozvojem rizikového chování u žáků (např. šikana atd.)?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

17. Kdyby jste potřeboval(a) využít služby (např. poradenství atd.) zajišťované školním metodikem prevence, víte, kde ho máte ve škole hledat?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Ano, vím (uveďte příklad, kde): .....
- b) Ne, nevím
- c) Nejsem si jistý(á) (uveďte příklad, kde): .....

18. Víte, že s žádostí o podporu a pomoc s vašimi problémy, se mohou na školního metodika prevence obrátit i vaši rodiče?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne

19. Jste spokojen(a) s působením školního metodika prevence na vaší škole?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Neumím posoudit

20. Myslíte si, že funkce školního metodika prevence je na vaší škole potřebná?

Vyberte jednu z odpovědí.

- a) Myslím, že ano
- b) Myslím, že ne
- c) Nevím

Velmi děkuji za Vaši ochotu a čas strávený nad dotazníkem. Prosím vyplněný dotazník předejte zpět učitelům.

Podpis: *Zamaco*

Příloha C

Konzultace se školním metodikem prevence střední, odborné školy, Brno, Purkyňova

Strukturované otázky

1. Jakým způsobem jako školní metodik prevence s žáky pracujete?
2. Jakými způsoby jsou žáci informováni o vašich aktivitách?
3. Jaké nejčastější problémy s žáky řešíte?
4. Na jakých informačních místech mohou žáci sledovat vaše aktivity?
5. Jakým způsobem spolupracujete s učitelským kolektivem?
6. Dostávají žáci informační brožury nebo jiné dokumenty s nabídkou služeb školního metodika prevence?
7. Co byste jako školní metodik prevence rád změnil na své práci?
8. Myslíte si, že žáci jsou dostatečně informováni o vašich službách?

Odpovědi

1. Ve spolupráci s výchovnou poradkyní, s třídními učiteli a organizací Podané ruce připravujeme výukové programy (besedy), které probíhají v organizaci Podané ruce v Brně-Řečkovících na ulici Hapalova. Výukové programy jsou zaměřeny na předávání informací o zneužívání a předcházení rizikového chování. Beseda trvá cca 2 –3 vyučovací hodiny.

Realizují s třídními učiteli pro žáky prvních ročníků adaptační program, v Lanovém centru PROUD v Brně na Lesné.

2. Žáci jsou především informováni přes třídní učitele, každý nový ročník dostává seznam aktivit (preventivní programy, besedy, výukové programy). Třídní učitelé s těmito aktivitami žáky seznamují. Žáci mohou získat informace o mé činnosti na informační tabuli, která je vyvěšena na chodbě v 1. patře, kde mám kabinet, je zde uveden kontakt na mě (telefonní číslo, e-mail). Informační tabule je nyní v inovaci, takže není vyvěšena na chodbě.

3. Řeším s žáky problémy týkající se podezření na šikanu a její šetření. Dále řešíme problémy týkající se závislosti (marihuana). Problém užívání marihuany se nejčastěji vyskytuje již u žáků 1. ročníků, bohužel máme zkušenost, že žáci, kteří k nám přichází, ze základních škol si sebou nosí špatné návyky a některé formy rizikového chování (užívání tabákových látek, marihuany, šikana mezi žáky apod.). Šikana mezi žáky 1. ročníku není

úplně rozmanitá a závažná. Další problémy, které zde u nás zaznamenáváme, jsou problémy s neklidnou rodinnou situací, řada žáků pochází ze sociálně slabých rodin, proto velké množství žáků chodí pracovat na brigády místo školy a vzniká tím záškoláctví. V některých případech tyto problémy nechtějí řešit ani samotní rodiče, v těchto případech nastupuje výchovná komise, v které také působím. Mezi další problémy, které velmi přibývají, jsou rodinné problémy u žáka (rozvody, hádky rodičů, zaneprázdnění rodiče prací) a díky těmto faktorům přibývá nevychovanost žáků. Nejčastější a velmi dlouhodobý problém, který se zde vyskytuje, je padělání razítek (omluvenek) kvůli absenci žáků.

4. Rozpis aktivit v každém ročníku se žáci dovědí na webových stránkách školy.
5. Spolupracuji s nimi, realizuji a vyřizuji preventivní programy a snažíme se o zařazování prevence do předmětů občanská nauka, psychologie, zdravotní nauka, ekologie, chemie.
6. Žáci nedostávají žádnou informační brožuru ani leták s informacemi, který by podpořil informovanost žáků o aktivitách školního metodika prevence. Ráda bych v budoucnu podobnou věc pro žáky uvítala.
7. Ráda bych si vychovala svoji novou nástupkyni školní metodičku prevence, chci si ji zaškolit, protože bych chtěla v budoucnu ze své funkce odejít, už mě nenaplňuje.
8. Myslím si, že žáci o mé působnosti a aktivitách nejsou dostatečně seznámeni, protože jako školní metodik prevence se málo sebereprezentuji. Také si myslím, že žáci velmi často nevědí, že funkce školního metodika prevence mám na starosti já a také že velmi málo žáků ví, že tato funkce je na naší škole.

Odpovědi volné

Jsem velmi časově i pracovní vytížená a málo motivovaná. Vyučuji na střední škole i na vysoké škole, proto se snažím co nejvíce informací předávat třídním učitelům, kteří by prvotně měli řešit problémy týkajícího se rizikového chování s žáky. Myslím si, že je vhodnější, když prvotně žáci své problémy týkající se rizikového chování řeší se svými třídními učiteli, protože mě jako školního metodika prevence zná málo žáků a já většinu žáků také neznám. Naše škola patří mezi velké školy a díky sloučení s další střední, odbornou školou je tu ještě větší anonymita. Já jako školní metodik prevence k řešení problémů nastupuji až v krajním případě. Velmi často spolupracuji s kolegní, výchovnou poradkyní. Můj názor je takový, že moji funkci školního metodika prevence si žáci budou

spojovat spíše s výchovnou poradkyní, protože je mladší, průbojnější a více se sebe prezentuje. Např. společně řešíme, jak mají postupovat rodiče žáků při nevychovanosti svých dětí. Hodně žáků z 1. ročníků do naší školy přichází už s velmi bohatými zkušenostmi s policií, žáci jsou velmi tzv. „otřískaní“.

Nemám ráda, když problémy žáků řeší více lidí. Žáci jsou citliví ke svým problémům, musí se s nimi jednat citlivě a opatrně. Zádrhel je ve spolupráci s rodiči, někdy bývá velmi komplikovaná, i když vedení školy bývá chápavé. Rodiče problémy žáků komplikují, mají často kontroverzní názory, rodiče tímto přístupem spíše žákům ubližují. Práce školního metodika prevence mě již nenaplňuje a mám vyhlídnutou i domluvenou mladou kolegyni, která by mou funkci převzala, vedení školy by chtělo přijmout spíše starší a zkušenější kolegyni.

Před 15 lety jsem absolvovala roční kurz pro školní metodiky prevence v organizaci Podané ruce v Brně, tento kurz byl zaměřený na závislosti, kurz byl zajímavý, ale myslím si, že mě dobře nepřipravil pro práci s žáky.

Na naší škole je dobrá atmosféra, ale od sloučení naší školy se střední, odbornou školou Kounicova se situace změnila, vztahy tu nejsou úplně ideální.

Příloha D

**Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova,
příspěvková organizace**

**Výroční zpráva o činnosti školy
za školní rok 2014/2015**

(1.9.2014 - 31.8.2015)

Vydáno dne: 14. 10. 2015

Část VIII.

Prevence soc. patologických jevů Poradenské služby

Výchovná poradkyně

Mgr. Dana Šmerdová

zabývá se problematikou:

omluvená a neomluvená absence
 integrovaní studenti
 komunikace s třídními učiteli a studenty
 komunikace s předsedy předmětových komisí
 spolupráce se školskými poradenskými zařízeními
 a středisky výchovné péče
 státní maturita - PUP.

Poradenské centrum

PhDr. Jitka Langerová

preventistka sociálně negativních jevů
 problematika závislostí
 problematika šikany

Mgr. Hana Svobodová

poruchy učení
 státní maturita - PUP
 studijní problematika v souvislosti s poruchami učení
 práce se zdravotně postiženým žákem

Dále byla pro řešení výchovných problémů jmenována ředitelem školy výchovná komise ve složení:

Výchovná komise

Předsedkyně výchovné komise
 zástupkyně ředitele školy

PaedDr. Jaroslava Bělková

Zástupce předsedy vých. komise
 statutární zástupce ředitele školy

Ing. Kamil Horodyski

Člen výchovné komise
 výchovná poradkyně

Mgr. Dana Šmerdová

Člen výchovné komise preventistka sociálně negativních jevů	PhDr. Jitka Langerová
Člen výchovné komise studijní problematika v souvislosti s poruchami učení	Mgr. Hana Svobodová
Člen výchovné komise	třídní učitel/ka projednávaného žáka/yně

Činnost výchovné komise

1. ŘEŠENÍ ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ PŘED VÝCHOVNOU KOMISÍ

Před výchovnou komisí bylo řešeno za první i druhé pololetí 51 žáků, většinou se jednalo o vysokou absenci, neomluvené hodiny nebo přestupky proti školnímu řádu.

2. ZAHÁJENÍ SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ

Před výchovnou komisí bylo zahájeno správní řízení o podmíněném vyloučení ze studia se 13 žáky.

3. KONZULTACE S ŽÁKY – VÝCHOVNÁ PROBLEMATIKA, DIAGNOSTIKA TŘÍDY

- Konzultace s žáky a zákonnými zástupci, výchovné problémy a jiné bylo řešeno ve školním roce 2014 – 2015 se 16 žáky a jejich zákonnými zástupci.
- Konzultace se 6 žáky – existenční a sociální problémy.
- Studijní problémy a související problematika – 11 žáků.

4. STUDIJNÍ PROBLEMATIKA V SOUVISLOSTI S PORUCHAMI UČENÍ

Za první pololetí školního roku 2014 – 2015 bylo evidováno a zohledňováno:

160 žáků s poruchami učení,

129 žáků se zdravotním znevýhodněním.

5. STUDIJNÍ PROBLEMATIKA SOUVISEJÍCÍ S DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ NA VŠ, VOŠ

listopad 2014 Gaudeamus – veletrh VŠ pro IV. ročníky 300 žáků

únor 2015 Úřad práce 300 žáků IV. ročníků

6. PREVENCE SOCIÁLNĚ NEGATIVNÍCH JEVŮ

Vychází z Minimálního preventivního programu pro školní rok 2014 - 2015 a z programu proti šikaně.

- říjen 2014 Osvětim 90 žáků III. ročníků
- květen 2015 Marihuana 250 žáků II. ročníků

7. VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

Září 2014	Prožitková lekce – lanové centrum	210 žáků I. ročníků
Září 2014	Prožitková lekce –Permonium	120 žáků I. ročníků
Září 2014	Utváření nových kolektivů	330 žáků I. ročníků
Listopad 2014	Beseda s klientem	90 žáků I. ročníků 30 žáků II. ročníků
Leden 2015	Kociánka – integrace postižených	330 žáků I. ročníků
Březen 2015	Romské muzeum	30 žáků III. ročníků
Květen 2015	Spondea	90 žáků III. ročníků
Květen 2015	Kociánka – integrace postižených	330 žáků I. ročníků
Červen 2015	Žena jako symbol života	90 žáků II. ročníků
Červen 2015	Kluci jsou z Marsu, holky z Venuše	90 žáků II. ročníků

8. NADSTANDARDNÍ VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

IV. ročníky navštívily Prahu, za účelem prohlídky hlavního města, ČNB, Burzy CP, Senátu ČR a návštěvy divadla, za finančního příspěvku SRPŠ.

V Praze bylo 180 studentů v termínu listopad 2014.

Personální zajištění

	fyzický počet	kvalifikace, specializace	dosažené vzdělání	věková struktura			
				do 35 let	35 - 50 let	nad 50 let	důchodci
výchovný poradce	1	výchovné poradenství	VŠ		1		
školní metodik prevence	1	školní metodik prevence	VŠ			1	

Tabulka 30 Výchovné poradenství

Příloha E

Střední průmyslová škola elektrotechnická a informačních technologií Brno

ORGANIZAČNÍ ŘÁD

Číslo dokumentu: SPŠEIT 12_2015_1.01
Platnost od: 1. 1. 2015
Nahrazuje: SŠITSP 12_2012_1.01
Počet listů: 24

- samostatné studium jak pedagogické literatury, tak i právních předpisů vztahujících se k činnosti a provozu škol
- plnění dalších úkolů vyplývajících ze zvláštních předpisů nebo pokynů ředitele školy v souladu s pracovní smlouvou a právními předpisy
- další vzdělávání.

Dále jsou připraveni dle pokynů ZŘ na zastupování dle rozvrhu příp. zastupují nepřítomného učitele ve výuce i na dohledu a zajišťují další činnosti, které jsou součástí organizačního plánu školy.

Další hodiny nepřímé pedagogické povinnosti jsou určeny pro přípravu na vyučování, opravy písemných prací žáků, vyhodnocování klasifikace žáků, případně konzultace s rodiči. Povinností učitelů je být na pracovišti 15 minut před výukou.

Dále je učitel povinen být přítomen ve škole v době:

- porad svolávaných ředitelem školy
- stanovené pro konzultace s rodiči
- třídnických prací se žáky
- v jiných případech dle pokynů přímého nadřízeného.

6.1.5. Výchovný poradce (pozice 13) a školní metodik prevence (pozice 14)

Z řad pedagogických pracovníků je určen výchovný poradce, který má příslušné vzdělání v dané oblasti. Jedná se tedy o kumulovanou funkci - vykonává ji určený ped. pracovník. Je přímo podřízen ZŘ II. Řídí tým výchovného poradenství školy. Tento tým pomáhá řešit pedagogické a psychologické otázky profesionální orientace žáků, věnuje zvláštní pozornost poruchám vývoje žáků z hlediska pedagogické, psychologické a sociální normy, jejich zjišťování, prevenci a nápravu. Velká pozornost je věnována i prevenci závislosti na návykových látkách.

Za svou činnost odpovídá příslušnému zástupci ředitele, metodicky je řízen příslušnou pedagogicko-psychologickou poradnou.

Školní metodik prevence je také kumulovaná funkce - vykonává ji určený ped. pracovník. Ve škole spolupracuje zejména s třídními učiteli případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy.

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené na:

- prevenci školní neúspěšnosti,
- primární prevenci sociálně patologických jevů,
- odbornou podporu při integraci a vzdělávání žáků z jiného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,
- průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s neprospěchem a vytváření předpokladů pro jeho snižování,
- metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických poznatků a dovedností do vzdělávací činnosti školy.

Výchovný poradce je členem výchovné komise, kterou jmenuje ředitel školy.

Příloha F

Střední průmyslová škola Brno, Purkyňova, příspěvková organizace

ŠKOLNÍ ŘÁD

Platnost: 1. 9. 2015
Číslo jednací: SPŠBP 014/2015/ 1.01
Nahrazuje: SŠITSP 014/2012/ 1.01
Počet stran: 24

vyučovací hodina	začátek hodiny	konec hodiny
0	7:10	7:55
1	8:00	8:45
2	8:55	9:40
velká přestávka – 20 minut		
3	10:00	10:45
4	10:55	11:40
5	11:50	12:35
6	12:45	13:30
7	13:40	14:25
8	14:35	15:20
9	15:30	16:15
10	16:25	17:10
11	17:20	18:05

3. Vstup zákonných zástupců a dalších osob do budovy školy (v průběhu vyučování i mimo ně)

Návštěvy se ohlašují na recepci školy.

4. Podmínky pohybu v budově a areálu školy

- a) Během přestávek nesmí žák opustit areál školy bez souhlasu pedagoga. Žák v průběhu vyučovacího procesu (od zahájení do ukončení denní výuky) nesmí opustit budovu školy bez propustky.
- b) V době určených přestávek a volných hodin mohou žáci použít k odpočinku a relaxaci oplocený prostor areálu školy za podmínky přezutí se do venkovní obuvi. I v tomto prostoru platí přísný zákaz kouření.
- c) Pokud je vyučování stanoveným rozvrhem rozděleno na dvě části polední přestávkou, je tato určena na stravování žáků.

5. Možnost přítomnosti žáků nebo studentů ve škole před vyučováním či po něm

Škola je pro žáky otevřena v době od 6.00 – 18.00 hodin.

6. Výkon dohledu (zabezpečení a rozsah)

Dohled provádí pedagogický pracovník podle pokynů vedení školy.

Čl. V. Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí (§ 30 odst. 1 písm. c) školského zákona)

1. Předcházení úrazům, uložení prostředků první pomoci, kontakty pro poskytnutí pomoci ve škole, postup při informování o úrazu

- a) Žák je povinen dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a předpisy požární ochrany, se kterými byl seznámen.
- b) Žák je povinen se zúčastnit povinných školení BOZ a PO.
- c) Utrpí-li žák v průběhu vyučování úraz, oznámí to ihned vyučujícímu (o přestávce učitelé vykonávajícímu dozor), který provede, příp. zajistí první ošetření a úraz zapíše do knihy úrazů na sekretariátu ředitele.

2. Obecné podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví

viz Traumatologický plán

3. Podmínky bezpečnosti při činnosti v odborných učebnách, laboratořích, dílnách, při tělesné výchově a sportovních kurzech a při činnostech konaných mimo školu

Ve všech těchto prostorách se žáci chovají v souladu s pravidly, s nimiž byli obeznámeni.

4. Prevence sociálně patologických jevů, prevence a řešení šikany ve škole

- a) Žáci školy mají přísný zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy. Porušení tohoto zákazu se bere jako hrubé porušení školního řádu. Ředitel školy, nebo jím pověřený pracovník, bude informovat zákonné zástupce žáků, u nichž bylo zjištěno porušení tohoto zákazu, o zjištěních, a zároveň je seznámí s možností odborné pomoci.
- b) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování či v rámci akcí školou pořádaných je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- c) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- d) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- e) V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- f) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- g) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, nebo není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- h) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

- i) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- j) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- k) V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- l) Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
- m) Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
- n) Projevy šikanování mezi žáky, tj. násilí, omezování osobní svobody, ponižování apod., kterých by se dopouštěli jednotliví žáci nebo skupiny žáků vůči jiným žákům nebo skupinám (zejména v situacích, kdy jsou takto postiženi žáci mladší a slabší), jsou v prostorách školy a při školních akcích přísně zakázány a jsou považovány za hrubý přestupek proti řádu školy. Podle okolností ředitel školy uváží možnost dalšího postihu žáků, kteří tento zákaz přestoupí, a bude o svých zjištěních informovat jejich zákonné zástupce. Možné postihy žáků, kteří tento zákaz přestoupí, jsou uvedeny v čl. VIII. Výchovná opatření.
- o) Konkrétní případy se řeší dle preventivního programu školy.
- p) U zletilého žáka se postupuje podle platných zákonů.

5. Prevence šíření infekčních onemocnění

Dodržování základních hygienických pravidel.

6. Zákaz vnášení věcí a látek ohrožujících bezpečnost a zdraví (zbraně, omamné látky, alkohol) včetně výslovného zákazu kouření a požívání alkoholických nápojů (ve vnitřních i vnějších prostorách školy, v průběhu výuky a školních akcí)

Manipulace s drogami, zbraněmi, výbušninami a chemikáliemi a jejich vnášení do budovy školy, včetně školních akcí je zakázána.

V budově školy a jejím bezprostředním okolí platí zákaz kouření. Zákaz se vztahuje i na elektronické cigarety.

7. Podmínky vnášení a nakládání s běžnými věcmi, které přímo nesouvisí s vyučováním (mobily, cennosti, jízdní kola, ...)

Příloha G

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

Preventista:

PhDr. Jitka Langerová

Spolupráce s ředitelem:

jednou za pololetí informativní schůzka

Spolupráce s kolegy:

pedagogové spolupracují jako dozory při akcích, prevenci věnují část výuky zejména v občanské nauce, zdravotní nauce, psychologii, chemii, ekologii

Vzájemná spolupráce preventisty s výchovným poradcem:

velmi dobrá, všechny akce jsou organizovány ve spolupráci s výchovnou komisí SŠITSP

Aktivity pro žáky:

z našich zkušeností vyplývá, že většinu špatných návyků si žáci přinesou již ze základní školy, proto naši pozornost zaměříme především na žáky prvních ročníků

Akce v rámci prevence negativních sociálních jevů:

1. roč. – Lanové centrum Brno-Lesná – utváření nových kolektivů, spolupráce v kolektivu
2. roč. – Zdravotní prevence – S tebou pro tebe – beseda problematice pohlavního chování v období dospívání
– výukový film – Pervitin
3. roč. – Jeden svět na školách – projekt – Příběhy bezpráví

Ostatní témata doporučená MŠMT k primární prevenci rizikového chování žáků ve školách čj. 21291/2010–28 procházejí všemi společenskovědními předměty, jejichž obsah vychází ze ŠVP.

Kontakt je možný i přes e-mail.

Aktivity pro rodiče:

Informační schůzka pro rodiče prvních ročníků, výstup preventisty (obecné seznámení rodičů s činností výchovné komise) s možnostmi řešení problému při podezření nebo jeho výskytu.

Příloha H

Program proti šikanování

Cíl programu:

Vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí a zaměřit se na vytváření dobrých vztahů v třídních kolektivech ještě před vznikem šikanování.

Tvorba a realizace programu:

Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Činnost koordinuje školní metodik prevence PhDr. Langerová.

Postupy řešení šikanování:

1. Odhalení šikany – bývá obtížné, hraje tu roli strach obětí i pachatelů.
2. Metody vyšetřování šikany:
  - A. Pro vyšetřování počáteční šikany doporučujeme tuto strategii:
    - rozhovor s těmi, kdo na šikanu upozornili, a s oběťmi
    - nalezení vhodných svědků
    - individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky – **nikdy ne konfrontace oběti a agresora**
    - zajištění ochrany obětem
    - rozhovor s agresorem, případně konfrontace mezi nimi
  - B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti
    - překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
    - domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a dalším postupu vyšetřování
    - zabránění domluvě agresorů na domluvě
    - pokračující pomoc a podpora oběti
    - nahlášení policii
    - vlastní vyšetřování

Výchovná opatření:

- doporučuje se dále pracovat s agresorem, zprostředkovat mu případnou odbornou pomoc v PPP apod.
- pro potrestání agresorů lze užít běžná výchovná opatření:
  - důtka třídního učitele, důtka ředitele školy
  - podmíněné vyloučení, vyloučení ze studia
  - snížení známky z chování
  - převedení do jiné třídy
- v mimořádných případech ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou

Krizový plán (kompetence jednotlivých osob):

1. Ve třídě se objeví šikana, třídní učitel dostane informaci od žáků, rodičů nebo kolegů nebo ji sám zpozoruje – informaci předá PhDr. Jitce Langerové, metodičce prevence.
2. Metodička prevence předá informace výchovnému poradci a zástupci ředitele. Ti společně zvolí postup a metody vyšetřování, rozhodnou, zda půjde o 1. nebo 2. stadium šikanování a budou koordinovat další činnost.

Další postup bude vyplývat z metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (č. j. 2424b/2008/6).

V září budou vyučující i žáci seznámeni s cíli Programu proti šikanování a krizovým plánem prevence a řešení šikanování.

Podrobnosti a také přímé a nepřímé příznaky šikany najdete v Metodickém pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany mezi žáky škol a školských zařízení. Tento materiál je k nahlédnutí u metodičky prevence.

Příloha CH

**PLÁN PRÁCE PRO
VÝCHOVNÉHO PORADCE
A PREVENTISTU SOCIÁLNĚ NEGATIVNÍCH JEVŮ
NA ROK 2015 – 2016**

Výchovný poradce	Mgr. Dana Šmerdová omluvená a neomluvená absence problematika šikany integrování studenti komunikace s třídními učiteli a studenty komunikace s předsedy předmětových komisí spolupráce se školskými poradenskými zařízeními středisky výchovné péče
Preventista	PhDr. Jitka Langerová preventista sociálně negativních jevů problematika závislostí a šikany
Poradenské centrum	Mgr. Hana Svobodová poruchy učení studijní problematika i v souvislosti s poruchami učení
Výchovná komise	
Předseda výchovné komise	PaedDr. Jaroslava Bělková Zástupkyně ředitele školy
Zástupce předsedy výchovné komise	Ing. Kamil Horodyski Statutární zástupce ředitele školy
Člen výchovné komise	Mgr. Dana Šmerdová Výchovná poradkyně
Člen výchovné komise	PhDr. Jitka Langerová Preventistka sociálně negativních jevů
Člen výchovné komise	Mgr. Hana Svobodová Studijní problematika v souvislosti s poruchami učení

Příloha I

PLÁN PRÁCE PRO JEDNOTLIVÉ ROČNÍKY NA ŠKOLNÍ ROK 2015 – 2016

PRVNÍ ROČNÍKY

1. **PROŽITKOVÁ LEKCE – PERMONIUM OSLAVANY**
Zaměřeno na zvládání stresových a náročných situací, posílení třídního kolektivu, začlenění studentů do tříd a systému školy
Vyřizuje Mgr. Dana Šmerdová
Termín – září 2015
2. **ADAPTAČNÍ PROGRAM**
Zaměřeno na adaptaci žáků ve třídních kolektivech
Ve spolupráci s nadací PODANÉ RUCE – PhDr. Jan Veselý
Vyřizuje Mgr. Dana Šmerdová
Termín – září 2015
3. **ADAPTAČNÍ PROGRAM – INTEGRACE HANDICAPOVANÝCH**
Zaměřeno na spolupráci žáků s handicapovanými lidmi
Ve spolupráci s nadací centrem KOCIÁNKA – Mgr. Michael Svoboda
Vyřizuje Mgr. Dana Šmerdová
Termín – leden 2016, květen 2016
4. **ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI**
Program zaměřený na základy společenského chování, etiku a tanec
Vyřizuje PaedDr. Jaroslava Bělková
Termín – květen 2015

DRUHÉ ROČNÍKY

1. **ZDRAVOTNÍ PREVENCE**
Žena jako symbol života
Ve spolupráci se zdravotnickým zařízením
Vyřizuje PhDr. Jitka Langerová
Termín – 2015/2016
2. **DROGY A MÝTY**
Zaměřeno na drogy a jejich prevenci, jde o filmové představení a následnou diskusi se studenty
Ve spolupráci s nadací PODANÉ RUCE – PhDr. Jan Veselý
Vyřizuje Mgr. Dana Šmerdová

TŘETÍ ROČNÍKY

1. OSVĚTIM
Holokaust
Vyřizuje Mgr. Pavlína Macháčová
Termín – říjen 2015
2. ROMSKÉ MUZEUM
Zaměřeno na menšiny v ČR
Vyřizuje Mgr. Hana Svobodová
Termín – 2015/2016
3. SPONDEA
Zaměřeno na domácí násilí
Vyřizuje Mgr. Hana Svobodová
Termín – 2015/2016
4. PREVENCE ZÁVISLOSTÍ
Přednáška a beseda na téma alkoholismus
Vyřizuje PhDr. Jitka Langerová
Termín – 2015/2016
5. BESIP
Přednáška o bezpečnosti silničního provozu
Vyřizuje PaedDr. Jaroslava Bělková
Termín – 2015/2016
6. NÁHRADNÍ RODINNÁ A PĚSTOUNSKÁ PÉČE
Přednáška a beseda na téma náhradní rodina, pěstouni
Vyřizuje PhDr. Jitka Langerová
Termín – 2015/2016
7. INTEGRACE
Charitativní a integrační projekt Brno a Jižní Morava bez hranic
Vyřizuje Mgr. Nikola Führlingerová
Termín – 2015/2016

Příloha J

Zápis z porady třídních učitelů

10. 6. 2015

TU byli seznámeni s úkony, které jsme provedli v květnu 2015 a které souvisejí s prevencí užívání návykových látek žáky školy.

Naše důvodné podezření o přítomnosti marihuany ve škole, konkrétně v šatně č. 3(modrá), jsme nahlásili obvodnímu oddělení Policie ČR. Policie naše podezření potvrdila i s tím, že eviduje i dealery, kteří jsou žáky naší školy.

Veškerá podezření a zjištěné přestupky proti Školnímu řádu, zejména podle čl. III, písm. A, odst. 1f) konzultujte s preventistkou negativních sociálních jevů PhDr. Jitkou Langerovou, kab. 228, kl.145.

Naším cílem není žáky pronásledovat a usvědčovat, ale jsme povinni chránit je před těmi, kdo pravidla porušují, a v podstatě před nimi samotnými. Postup řešení takovéto situace najdete jako přílohu č. 1 Školního řádu – Ochrana před patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Prevence začíná tím, že máme přehled o chování žáků ve třídě, o jejich nepřítomnosti ve škole a v tomto případě také o tom, kam si ukládají své věci v šatně nebo ve skříňce.

Zkontrolujte obsazení skříňek a aktualizované seznamy odevzdejte paní Klobásové do studovny do středy 17. 6. 2015.

Jsou to nepopulární situace, ale závěrem bych chtěla říci, že nemluvíme o žádné zhoršující se tendenci. Situace je každý školní rok jiná, podle toho, jací žáci školu navštěvují. V předchozích letech nebyla situace tak vážná, jako v letošním školním roce a věřím, že společnou cílenou péčí o žáky docílíme, že se opět stabilizuje.

V Brně 10. 6. 2015

PhDr. Jitka Langerová

Příloha K

Hlášení podezření o přítomnosti NL ve škole

Dne 1. 6. 2015 jsem v prostoru školní šatny – tzv. modré – ucítila pach marihuany. Tuto skutečnost jsem oznámila ZŘ školy PaedDr. Jaroslavě Bělkové.

Následně ZŘ ohlásila naše podezření obvodnímu oddělení PČR na Malátově ulici. Na základě našeho ohlášení policie vyslala do školy psavoda se speciálním psem.

Při důkladné prohlídce šaten nebylo nalezeno žádné množství NL.

Opatření:

S touto skutečností seznámím žáky, kteří mají v tomto prostoru skříňky.

Upozornit, že i nadále budeme tuto šatnu sledovat , stejně tak, jako i ostatní prostory školy.

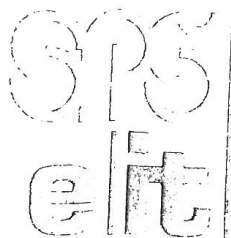
V Brně 1. 6. 2015

PhDr. Jitka Langerová

Preventistka negativních sociálních jevů

Příloha L

STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÁ
ŠKOLA
ELEKTROTECHNICKÁ
A INFORMAČNÍCH
TECHNologií
BRNO

Purkyňova 97, 612 00 Brno

NÁVRH NA ZAHÁJENÍ SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ

Jméno žáka/žákyně:	Petr TUREK
Datum narození:	27. 1. 1997
Bydliště:	BRNO, UYPADNÍ 2a
Třída – ročník:	ÚR 2

Zákonní zástupci (žák/žákyně) navštívil(i) školu: na vyzvání z vlastního zájmu

Účastníci pohovoru (jméno a pracovní zařazení):

PaedDr. Jaroslava Bělková - předseda výchovné komise
 Ing. Kamil Horodyski - člen výchovné komise
 Mgr. Dana Šmerdová - výchovný poradce
 Mgr. E. KRTZDOVA - třídní učitel/učitelka
 ZB. ZEVAN - učitel/ov, PhDr. Vítka LANGEROVA - předseda třídního výboru

Zápis z pohovoru:

Žák/žákyně dosáhl(a) ke dni ..... hodin omluvené a ..... hodin neomluvené absence.

Omluvená absence vznikla na základě.....

Neomluvená absence vznikla na základě.....

Výchovná komise navrhuje řediteli SPŠEIT zahájit správní řízení ve věci podmíněného vyloučení.
Viz. návrhem o pohovoru!

Závěry pohovoru, doporučení, dohodnutý další postup:

Na základě ne podmíněného vyloučení se studium na dobu 1 kal. roku; tj. do března 2016.

S uvedenými skutečnostmi zákonní zástupci (žák/žákyně) souhlasí a zavazují se řídit závěry pohovoru.

Datum: 26. 3. 2015

Podpis: *[Signature]*
Předseda výchovné komise

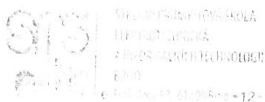
Výchovný poradce: *[Signature]*

Třídní učitel/učitelka: *[Signature]*

Člen výchovné komise: *[Signature]*

Zákonní zástupci: *[Signature]*

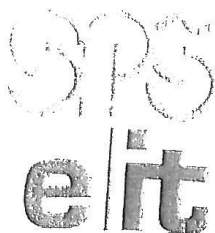
Žák/žákyně: *[Signature]*

Razítko školy:

Příloha M

STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÁ
ŠKOLA
ELEKTROTECHNICKÁ
A INFORMAČNÍCH
TECHNologiÍ
BRNO

Purkyňova 97, 612 00 Brno

ZÁZNAM O POHOVORU

Jméno žáka/žákyně:	<i>Petr TUREK</i>
Datum narození:	<i>27. 1. 1997</i>
Bydliště:	<i>BRNO, UŘADNÍ 2a</i>
Třída – ročník:	<i>6P2</i>

Zákonní zástupci (žák/žákyně) navštívil(i) školu: - na vyzvání - z vlastního zájmu

Účastníci pohovoru (jméno a pracovní zařazení):

- PaedDr. Jaroslava Bělková – předseda výchovné komise
- Ing. Kamil Horodyski – člen výchovné komise
- Mgr Dana Šmerdová – výchovný poradce
- Mgr. E. KRÍŽOVÁ* – třídní učitel/učitelka
- ZB. LEVIAK* – učitel ov ; *PhDr. Y. Langrová* – člen komise

Zápis z pohovoru:

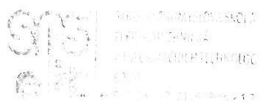
*zápis dne 26. 8. 2014 v 10:22 h
započal cigaretu v době své volné hodiny
v pokročilých třídách*

Závěry pohovoru, doporučení, dohodnutý další postup:

*zápis - návrh na povinné přelocení
se koná na dobu 1 kal. roku; 1. do března 2016*

S uvedenými skutečnostmi zákonní zástupci (žák/žákyně) souhlasí a zavazují se řídit závěry pohovoru.

Datum: *26. 8. 2015*

Razítko školy:

Podpis :
Předseda výchovné komise:

Výchovný poradce:

Třídní učitel/učitelka:

Člen výchovné komise

Zákonní zástupci:

Žák/žákyně:

[Handwritten signatures]

K 15430213

DIC CZ:5530213

Telefon
541 649 229

Fax
541 649 229

E-mail
posta@sspbno.cz

Bankovní spojení
289285710500